

Katholieke Universiteit Leuven
Faculteit Letteren
Departement Geschiedenis

*De Belgische vakbonden en de Internationale
Arbeidsorganisatie (1945-1960)*

Promotor: Prof. Dr. P. Pasture

Verhandeling aangeboden
door Steffen Van Roosbroeck
tot het behalen van de graad
van licentiaat in de
Geschiedenis

Leuven 2005

Inhoudstafel

Afkortingen

Dankwoord

Inleiding

- I. De Internationale Arbeidsorganisatie
  - A. Ontstaansgeschiedenis
    - i. Voor en tijdens WO I
    - ii. Na WO I
  - B. Structuur
    - i. De Internationale Arbeidsconferentie
    - ii. De Raad van Beheer
    - iii. Het Internationaal Arbeidsbureau
      - a) De Directeur-Generaal
    - iv. Regionale en Technische Conferenties en Commissies
    - v. Actiemiddelen van de Internationale Arbeidsorganisatie
      - a) Wetgevend
      - b) Operationeel
    - vi. Tripartisme: bepalend kenmerk
- II. De Belgische arbeidersafvaardiging bij de Internationale Arbeidsorganisatie
  - A. Inleiding
  - B. De eerste jaren na de oorlog
  - C. De roep om een beurtstelsel wordt sterker
  - D. Controle van de ledenaantallen
  - E. Tegenstrijdige interpretaties van het akkoord uit 1951
  - F. Het ACV strijdt voor de vijfdagenweek
  - G. Stilte voor de storm: kalme onderhandelingen over de arbeidersafvaardiging
  - H. De invoering van een beurtrol
- III. Mondiaal syndicalisme en de IAO
  - A. De Koude Oorlog binnen de Internationale Arbeidsorganisatie
  - B. Het ICV en de IAO
- IV. Gelijk loon voor gelijk werk
  - A. Op weg naar een internationale overeenkomst
  - B. Gevolgen van Conventie nr. 100
- v. Beeld van de IAO in de vakbondspers

Besluit

Bibliografie

Samenvatting

Lijst met afkortingen

ABVV	Algemeen Belgisch Vakverbond
ACOD	Algemene Centrale der Openbare Diensten
ACV	Algemeen Christelijk Vakverbond
ACVK	Algemeen Christelijk Vakverbond Kongo
ACW	Algemeen Christelijk Werknemersverbond
AFL	American Federation of Labor
AMSAB	Archief en Museum van de Sociale Arbeidersbeweging
AUCCTU	All Union Central Council of Trade Unions
BBTK	Bond der Bedienden, Technici en Kaderleden
BSP	Belgische Socialistische Partij
BTB	Belgische Transportarbeidersbond
BVV	Belgisch Vakverbond
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CCTKB	Christelijke Centrale der Textiel- en Kledingbewerkeren van België
CFTC	Confédération Française des Travailleurs Chrétiens
CGT/FO	Confédération Générale du Travail / Force Ouvrière
CNE-LBC	Centrale Nationale des Employés - Landelijke Bedienden Centrale
CMB	Centrale der Metaalindustrie van België
CNV	Christelijk Nationaal Vakverbond
CVP	Christelijke Volkspartij
EAC	Europese Arbeidsconferentie
IAB	Internationaal Arbeidsbureau
IAC	Internationale Arbeidsconferentie
IAO	Internationale Arbeidsorganisatie
ICV	Internationaal Christelijk Vakverbond
ITF	Internationale Transportarbeiders Federatie
IVV	Internationaal Vakverbond
IVVV	Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen
JOC	Jeunesse Ouvrière Chrétienne
JOCF	Jeunesse Ouvrière Chrétienne Féminine
KADOC	Katholiek Documentatie en Onderzoekscentrum
LBC	Landelijke Bediendencentrale
NAR	Nationale Arbeidsraad
RVI	Rode Vakbondsinternationale
TACB	Textielarbeiderscentrale
USSR	Unie van Socialistische Sovjet Republieken
VBN	Verbond van Belgische Nijverheid
VN	Verenigde Naties
VS	Verenigde Staten
WVV	Wereldvakverbond

Dankwoord

Prof. Dr. Pasture wil ik danken voor de verfrissende inzichten en talrijke tips. Ook dank aan de medewerkers van het AMSAB in Gent en het KADOC in Leuven. De vriendelijkheid en hulpvaardigheid van deze mensen heeft mij telkens weer verrast.

Verder wil ik ook mijn vrienden Edwin, Joris en Ruben bedanken voor de leuke discussies over nut en onnut van licentiaatsverhandelingen en de niet aflatende steun.

Mijn ouders verdienen alle respect. Zij stonden toe dat ik in maart 2002 een erg late roeping volgde en begon met de opleiding moderne geschiedenis. Gedurende de jaren die volgden hebben ze me steeds bijgestaan met raad en daad.

Ten slotte wil ik ook nog Evi bedanken, omdat zij het allemaal de moeite waard maakt.

Inleiding

Arbeid speelt een belangrijke rol in een mensenleven. De sociale status van de hedendaagse mens hangt grotendeels samen met het beroep dat hij uitoefent. Het is een wereld op zich die gereguleerd wordt door nationale en supranationale regels en wetten. De situatie was ooit anders. De Industriële Revolutie bracht naast ongebreidelde welvaart voor sommigen, ook veel uitbuiting en armoede voor anderen. Het industriële kapitalisme was bron van nieuwe klassentegenstellingen en toenemende ongelijkheid.¹ Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw begonnen arbeiders zich te verenigen om betere werken leefomstandigheden te verkrijgen. Aanvankelijk leidde dit tot hevige conflicten met overheid en werkgevers die culmineerden in grote stakingen. Op het einde van de 19de eeuw gingen bij de verschillende kampen stemmen op om met mekaar in dialoog te treden. Socialistische partijen kregen toegang tot het politieke bestel, vakbonden werden een onderdeel van het economische leven en de staat ging steeds vaker optreden als matigende factor tussen arbeiders en patroons. Het gevolg was het opkomen van een neo-corporatisme. Molina en Rhodes verduidelijken dit systeem en maken de volgende driedeling. Ten eerste is neo-corporatisme een structuur waarin overleg tussen belangengroepen en de staat centraal staat. Ten tweede is het ook een proces van besluitvorming op basis van interactie. Ten derde beschouwen zij neo-corporatisme als een resultaat: het is een economisch systeem tussen kapitalisme en socialisme in.² Getransponeerd naar de arbeidswereld houdt dit in dat werkgevers- en werknemersorganisaties samenwerken met de overheid om economische en sociale voorspoed te bewerkstelligen. Dit wordt ook wel het driehoeksoverlegmodel genoemd.

Op nationaal vlak kan de collectieve arbeidsovereenkomst als belangrijkste uitkomst van het driehoeksoverleg beschouwd worden. Vakbonden en werkgevers sluiten een akkoord waarin de sociale vrede wordt gewaarborgd in ruil voor betere arbeidsomstandigheden. De regering zet de kroon op het werk

---

1 J. BREPOELS, *Wat zoudt gij zonder 't werkvolk zijn? Anderhalve eeuw arbeidersstrijd in België*, Leuven, 1988, 15.

2 O. MOLINA en M. RHODES, 'Corporatism: The past, present and future of a concept', *Annual Review of Political Science*, 5 (2002), 310.

door aan de CAO's juridische geldigheid te schenken. Dergelijk systeem impliceert een belangrijke rol voor vakbonden en werkgeversorganisaties. Wij doelen met deze uitleg vooral op nationale CAO's, maar ze worden op meerdere niveaus gesloten.³

Tegelijkertijd met het opkomen van de nationale strijd voor betere arbeidsvoorwaarden, gingen stemmen op om ook op supranationaal vlak een sociale politiek te ontwikkelen. Uitbuiting en armoede stopten immers niet aan de landsgrenzen. Het gebruik van eenzijdige nationale maatregelen werd afgewezen omdat deze de concurrentiepositie van de staat verslechterden. De enige oplossing waren supranationale maatregelen.⁴ Vanaf de jaren 1880 vonden verscheidene internationale conferenties plaats. Het deelnemende veld bestond vooral uit Europese landen, af en toe aangevuld met de Verenigde Staten. Tijdens de Eerste Wereldoorlog opperde de Amerikaanse president Wilson zijn idee voor de oprichting van een Volkenbond. Deze moest zorgen voor vrede tussen de landen. De oprichting van een internationaal orgaan voor de arbeid, met een voortrekkersrol op het gebied van sociale rechtvaardigheid, werd hieraan gekoppeld. Het naoorlogse Verdrag van Versailles voorzag dan ook in de oprichting van de Internationale Arbeidsorganisatie, een orgaan waarin niet alleen regeringen zouden zetelen, maar ook afgevaardigden van arbeiders en werkgevers.⁵ Het geroemde tripartisme van de IAO was geboren, een uniek concept voor internationale organisaties.⁶

Op supranationaal vlak werden en worden steeds meer regels afgesloten die de arbeidswereld grondig veranderen. Denk hierbij aan de groeiende invloed van Europese rechtsregels op het nationale plan. Op het hoogste echelon vinden we de Internationale Arbeidsorganisatie. De bepalingen van de IAO, de zogenaamde regels en conventies, kunnen de binnenlandse arbeidsregels van al de lidstaten beïnvloeden. Net zoals bij een CAO worden deze rechtsregels opgesteld door een triumviraat van regeringen, werkgevers en werknemers.

België was van in het begin actief betrokken bij de IAO. België was één van

---

3 O. VANACHTER, *Arbeidsrecht: Deel II: Collectief Arbeidsrecht*, Cursus, Katholieke Universiteit Leuven, departement Arbeidsrecht, 2004, 68-69.

4 W.R. SIMPSON, 'The ILO and tripartism: some reflections', *Monthly Labor Review*, 117 (1994), 40.

5 Verdrag van Versailles, Artikel XIII

6 SIMPSON, 'The ILO and tripartism', 40.

de stichtende leden van de Organisatie en nam deel aan alle Internationale Arbeidsconferenties. De Belgische delegatie speelde vaak een voortrekkersrol in de grote debatten die de IAO gedurende de 20ste eeuw beheersten. De bijdrage tot de ontwikkeling van dynamische internationale normen gebaseerd op ervaringen in eigen land hielp de wereld vooruit op de weg van sociale verbetering.⁷

Het onderwerp van deze verhandeling richt zich op de Belgische vakbonden binnen deze internationale context. Het centrale onderzoeksthema is de houding van het ACV en ABVV ten opzichte van de IAO van 1945 tot 1960.⁸ Vermits onderzoek in de IAO-archieven niet tot de opdracht en mogelijkheden van dit onderzoek behoorde, ligt de nadruk vooral op de nationale component. Hechtten de vakbonden groot belang aan dit internationale orgaan? Werden bekommernissen omtrent de IAO gedreven door een werkelijke internationale betrokkenheid of speelden nationale motieven een grotere rol? De statuten van de IAO bepalen dat er per land slechts een afgevaardigde voor de arbeiders mag zijn. Hoe werd bepaald wie deze afgevaardigde mocht leveren? Ontstonden er conflicten over deze aanduiding? Daarnaast zullen we ook nagaan op welke manier de beide vakbonden openlijk met de IAO omgingen. Hoe werd de IAO in de vakbondspers voorgesteld? Wanneer komt de IAO ter sprake? Bestaat er een link met belangrijke gebeurtenissen in de nationale en internationale vakbondspolitiek?

Een eerste hoofdstuk geeft een inwijding in de samenstelling en taken van de IAO. Deze basiskennis is vereist voor de verdere hoofdstukken. De IAO bezit namelijk unieke eigenschappen en een speciale manier van werken. In een tweede hoofdstuk gaan we de Belgische vakbondsafvaardiging van naderbij bekijken. We zullen bekijken op welke manier die afvaardiging werd samengesteld. Gedurende de bestudeerde periode zijn er heel wat conflicten geweest tussen het ABVV en het ACV over wie de officiële afgevaardigde mocht leveren. Mede hierdoor gingen de vakbonden over tot een ledentelling om te bepalen wie de meeste representativiteit bezit. Na dit omvangrijk hoofdstuk komt de

---

7 'Honderd jaar sociaal recht in België. De internationale en supranationale betrekkingen en normen', *Arbeidsblad*, 89 (1988), 518.

8 Het ACLVB komt hier niet ter sprake, hoewel deze ook tot de representatieve vakbonden behoort. Gedurende de periode die dit onderzoek bestrijkt heeft het ACLVB aan geen enkele delegatie deelgenomen. Voor de latere periode is dit wel het geval.

internationale situatie aan bod, te beginnen met de Koude Oorlog. Tot 1954 maakte de USSR geen deel uit van de IAO. Voor de communisten was de IAO een handpop van het kapitalisme. Het hernieuwde lidmaatschap van de USSR leidde tot grote conflicten binnen de IAO. Ook de Belgische vakbondsafvaardiging was hierbij betrokken. Het na de oorlog opgerichte WVV, een internationale eenheidsvakbond, spatte enkele jaren later uiteen als gevolg van onenigheid over het Marshallplan tussen Oost en West. Het IVVV en het ICV kenden onderlinge strubbelingen over de vertegenwoordiging binnen de IAO. De rol van de Belgische vakbonden in deze internationale vakverenigingen komt ook aan bod, voor zover het de IAO betreft. In een volgende hoofdstuk bestuderen we de eis tot gelijke beloning. Een van de belangrijkste besluiten van de IAO tijdens de bestudeerde periode handelde over deze materie. In 1951 stemde de IAC Conventie nr. 100 met betrekking tot de gelijke verloning in 1951. De vrouwenbeweging binnen de vakbonden gebruikte deze conventie veelvuldig om haar eisen kracht bij te zetten. Dit stond in schril contrast met het merendeel van de andere conventies die ofwel te zeer gericht waren op een specifieke sector ofwel te weinig belang hadden voor de Belgische situatie. Om af te sluiten zullen we een kijkje nemen in de syndicale pers. Voor de gewone vakbondsleden was dit een van de weinige kanalen waarlangs zij in contact konden komen met de IAO.

Een eerste serie bronnen voor dit onderzoek vinden we terug in het AMSAB te Gent. Een belangrijk onderdeel van dit pakket is het archief van het ABVV. Er zijn de verslagen van het Nationaal Bureau waar de beslissingsmacht van het ABVV lag. Verder hebben we ook de contacten met de IAO en het IVVV onderzocht. Naast deze archivalische bronnen bevinden zich in het AMSAB ook de uitgegeven Congres-verslagen van het ABVV. In de voorgaande bronnen is vooral informatie te vinden over de houding van de top van het ABVV. In het ledenblad van het ABVV, *De Werker*, kunnen we terugvinden hoe er naar de leden toe werd gecommuniceerd over de IAO.

Een tweede bronnenonderzoek vond plaats in het KADOC te Leuven. Daar liggen de archieven van het ACV. Een soortgelijke onderverdeling als bij het ABVV-gedeelte kan gemaakt worden. Vooreerst zijn er de verslagen van het ACV-Bureau. Daarnaast bestaat er ook hier een apart onderdeel over de IAO. Voor het onderdeel over de problematiek van gelijke beloning binnen de IAO

hebben we het archief van de Syndicale Dienst voor Vrouwen ingekeken. De uitgegeven Congres-verslagen worden ook bewaard in het KADOC. Een echte tegenhanger voor De Werker had het ACV niet. Er zijn enkele periodieken maar deze bevatten niet veel informatie over het onderwerp. Ze verschenen meestal gedurende een korte periode of met een kleinere regelmaat.⁹ We hebben ons dan ook gericht op De Volksmacht, het ledenblad van het ACW. Het ACV kreeg in dit weekblad veel ruimte om haar mening over de nationale en internationale politiek te verspreiden.

Wie op zoek gaat naar een geschiedenis van de IAO heeft keuze te over. Een goed begin zijn de algemene inleidingen op de werking en samenstelling van de IAO.¹⁰ Het tripartisme wordt vaak aanzien als het sleutelement van de IAO en is dus ook al meerdere malen onderzocht.¹¹ Het onderzoek naar de verhouding tussen nationale vakbonden en de IAO is quasi onbestaande.¹² De patronale vertegenwoordiging komt er iets beter vanaf. Dimitrijevic heeft in een uitgebreid werk de geschiedenis van de patronale vertegenwoordiging binnen de IAO onderzocht. Hij bestudeerde de standpunten die de werkgevers innamen tijdens de Conferenties.¹³

In het kader van de Koude Oorlog is het werk van Osakwe een aanrader. Hij heeft de deelname van de USSR aan internationale organen onderzocht, waaronder de IAO. Volgens Osakwe werd deze relatie gekenmerkt door een houding die lag tussen afstoting enerzijds en toenadering anderzijds. Deze criteria gebruikt hij voor een opdeling in periodes waarin een van de twee

---

9 *Tijdingen* (1948-1950); *ACV berichten voor de militanten* (1954-1958); *ACV* (1929-1958)

10 A.E. ALCOCK, *History of the International Labour Organisation*, Londen, 1971.; G.A. JOHNSTON, *The International Labour Organisation: Its Work for Social and Economic Progress*, Londen, 1970.; V-Y GHEBALI, *The International Labour Organisation : a case study on the evolution of UN specialised agencies*, Dordrecht, 1989.

11 B. BEGUIN, *Le tripartisme dans l'Organisation Internationale du Travail*, Genève, 1959.; A. TIKRITI, *Tripartism and the International Labour Organisation: a study of the legal concept: its origins, function and evolution in the law of nations*, Stockholm, 1982.; E. VOGEL-POLSKY en L.-E. TROCLET, *Du tripartisme à l'Organisation Internationale du Travail*, Brussel, 1966.; SIMPSON, 'The ILO and tripartism'.

12 N. VALTICOS, 'Le Rôle des normes et des procédures de l'Organisation Internationale du Travail dans le développement de la situation syndicale en Pologne', *Revue des Sciences Morales & Politiques*, 137 (1982), 199-214.

13 P. DIMITRIJEVIC, *L'Organisation Internationale du Travail: Histoire de la représentation patronale*, Genève, 1972.

houdingen overheerst.¹⁴ De geschiedenis van de internationale christelijke arbeidersbeweging is uitgebreid bestudeerd door Pasture. Hij interpreteert de geschiedenis van de christelijke vakbonden als een zoektocht naar een derde weg tussen het liberalisme enerzijds en het socialisme anderzijds. De positie van het ICV, het huidige Wereldverbond van de Arbeid, op het internationale vakbondsplan was er een van onvrijwillige isolatie.¹⁵ Carew geeft een historisch relaas van het ontstaan van het IVVV en zijn werking gedurende de bestudeerde periode. De strijd tussen het IVVV en het WVV in het kader van de Koude Oorlog wordt uitgebreid uit de doeken gedaan. De band met de IAO in deze woelige periode komt eveneens aan bod.¹⁶

De band tussen vrouwen en internationale organisaties werd gedurende lange tijd vergeten in het historisch onderzoek. In hun boek *Vrouwenbeweging en Internationale Organisaties* geven Reinalda en Verhaaren een overzicht van het ontstaan en de evolutie van de internationale vrouwenbeweging tussen 1868 en 1986, met bijzondere aandacht voor het optreden en het beleid bij supranationale organen als de Volkenbond, de IAO, de VN en de Europese Gemeenschap.¹⁷ Bij Budiner vinden we een overzicht van de gebeurtenissen verbonden met Conventie nr. 100 van de IAO. In deze conventie ligt de invoering van het begrip “gelijk loon voor gelijk werk” vervat. Het werk geeft een samenvatting van de gebeurtenissen die tot deze conventie leidden en de moeilijkheden om tot een aanvaardbare definitie te komen. Tevens schetst zij ook de toepassing van deze maatregel in verscheidene IAO-lidstaten en de

---

14 C. OSAKWE, *The Participation of the Soviet Union in Universal International Organizations: A Political and Legal Analysis of Soviet Strategies and Aspirations inside ILO, UNESCO and WHO*, Leiden, 1972.; zie voor het interbellum ook: J.P. WINDMULLER, 'Soviet employers in the ILO: the experience of the 1930s', *International Review of Social History*, 6 (1961).

15 P. PASTURE, *Histoire du syndicalisme chrétien international : la difficile recherche d'une troisième voie*, (Chemins de la Mémoire), Parijs, 1999.

16 A. CAREW, 'Towards a free trade union centre: the International Confederation of Free Trade Unions (1949-1972)', VAN DER LINDEN (red.), *The International Confederation of Free Trade Unions*, Bern, 2000, 187-269.; voor een studie van de voorloper van het IVVV zie: G. VAN GOETHEM, *De Internationale van Amsterdam : de wereld van het Internationaal Vakverbond (IVV) 1913-1945*, Gent, 2003.

17 B. REINALDA en N. VERHAAREN, *Vrouwenbeweging en Internationale Organisaties 1868-1986: een vergeten hoofdstuk uit de geschiedenis van internationale betrekkingen*, Nijmegen, 1990.

problemen waarmee dat gepaard ging.¹⁸

De grote inbreng en betrokkenheid van België bij de IAO heeft zich niet doorgezet in het wetenschappelijk onderzoek.¹⁹ De licentiaatsverhandeling van Desimpelaere over het Belgisch stemgedrag binnen de IAC bevat veel statistisch materiaal. De focus van haar werk ligt vooral op de jaren '80.²⁰ De invloed van IAO-conventies en -aanbevelingen trok de aandacht van het rechtswezen. Troclet en Vogel-Polsky hebben in opdracht van de IAO gekeken naar de invloed van internationale arbeidsconventies op de nationale arbeidswetgeving.²¹ Beirlaan en Daenen hebben ditzelfde thema uitvoeriger behandeld.²²

---

18 M. BUDINER, *La convention No 100 sur l'égalité de rémunération : problèmes de définition et d'application*, Parijs, 1975.

19 Ten tijde van deze studie liep wel het onderzoek van Jasmien Van Daele aan de UG over de relatie tussen België en de IAO sedert de oprichting van de organisatie tot 1947.

20 C. DESIMPELAERE, *De Internationale Arbeidsorganisatie: een analyse van het stemgedrag van de Belgische partners op de Internationale arbeidsconferentie sedert W.O. II*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, departement Sociologie, 1990.

21 L.-E. TROCLET en E. VOGEL-POLSKY, 'Influence of international labour conventions on Belgian labour legislation', *International Labour Review*, 98 (1968), 389-424.

22 N. DAENEN en A. BERLAEN, *De betekenis van de konventies van de internationale arbeidsorganisatie in de Belgische rechtssfeer 1919-1969*, 3 dln., Brussel, 1975.

i. De Internationale Arbeidsorganisatie.

A. Ontstaansgeschiedenis

i. Voor en tijdens WO I

Het idee van internationale actie om arbeiders te beschermen werd voor het eerst geformuleerd in het begin van de 19de eeuw. De industrie ontwikkelde zich steeds sneller en op grotere schaal. De roep om internationale maatregelen kan geïnterpreteerd worden als de logische uitkomst van dat proces. Twee aanvullende concepten deden hun intrede: een internationale arbeidswetgeving en een internationale arbeidsinstelling.²³

In de beginperiode waren het vooral privé-personen die ijverden voor de verbetering van arbeidsomstandigheden wereldwijd. De belangrijkste hervormers op dit gebied waren Robert Owen en Daniel Legrand. Owen, een succesvol zakenman, wilde de levens van zijn arbeiders verbeteren. Hij verminderde de arbeidsduur van zijn werknemers en richtte coöperatieve winkels op. Om zijn ideeën ook op internationaal niveau te verspreiden, maakte hij reizen doorheen Europa. Tevens trachtte hij de Heilige Alliantie te bewegen tot maatregelen. Owen stelde voor een commissie op te richten die zijn fabrieken in New Lanark zou bezoeken. De sociale verbeteringen die men daar aantrof zouden kunnen ingevoerd worden in alle landen. De tijd was echter nog niet rijp voor dergelijke maatregelen en Owen stond grotendeels alleen met zijn ideeën.²⁴

De grondlegger van de idee van internationale arbeidswetgeving was de Zwitser Daniel Legrand. Hij spoorde regeringen in Zwitserland, Groot-Brittannië en Frankrijk aan om te komen tot een internationale arbeidslegislatie. Arbeidsproblemen waren niet gebonden aan landsgrenzen. Een internationale wet zou de ongebreidelde industriële uitbuiting aan banden moeten leggen. Aandacht moest besteed worden aan de morele en materiële welstand van de arbeiders, de bescherming van kinderen tegen gevaarlijk werk en onderwijs. Net als Owen boekte Legrand weinig directe successen. Zijn ideeën werden wel overgenomen door de volgende generaties hervormers en legden de basis voor de

---

²³ GHEBALI, *The International Labour Organisation*, 1-2.

²⁴ A.L. MORTON, *The life and ideas of Robert Owen*, Londen, 1962.

Internationale Arbeidsorganisatie.²⁵ Bijna gelijktijdig maande A.J. Blanqui, professor aan de Sorbonne, de mogelijkheden aan actie te ondernemen: “Er zijn tot nu toe tussen de mogelijkheden steeds akkoorden gesloten om mensen te doden, waarom zou men er thans geen sluiten om hun leven te sparen en het te verlichten?”²⁶

Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw gingen ook de nationale staten interesse tonen voor een internationale arbeidswetgeving. Zwitserland nam het voortouw. De Zwitsers hadden reeds maatregelen genomen om de arbeidsduur te verkorten in eigen land. Er was echter nood aan een internationale wetgeving en de Zwitsers begonnen dan ook te onderhandelen met de belangrijkste industriële naties. In 1890 nam de Duitse keizer het initiatief over met de Conferentie van Berlijn, waar de arbeidersproblematiek werd bestudeerd. De Association internationale pour la protection légale des travailleurs, opgericht in 1900, werkte op de drieledig samengestelde Conferentie van Bern twee voorontwerpen van conventie uit. Een jaar later, in 1906, tijdens een tweede Conferentie in Bern werden deze conventies door de deelnemende landen aangenomen.

Gedurende de Eerste Wereldoorlog kwamen aanhoudend syndicale organisaties en socialistische partijen bijeen om te praten over de naoorlogse periode. In 1914 pleitte de AFL voor een conferentie van werknemers die zou moeten samenvallen met de vredesonderhandelingen.²⁷ Deze beslissing werd ook meegedeeld aan het IVV en beïnvloedde de opinie van werknemers in de andere oorlogsvoerende landen. Op de Internationale Vakbondsconferentie van Leeds kwamen syndicale leiders van België, Engeland, Frankrijk, Italië en de geallieerde landen samen. Zij maakten een programma op voor een naoorlogse vredesconferentie over de arbeidersproblematiek. Tevens vroegen zij de oprichting van een Internationaal Arbeidsbureau en een Internationale Commissie om de internationale arbeidswetgeving te bevorderen.²⁸ Voor het einde van de oorlog waren er ook nog twee conferenties in Bern en een in Londen. De inbreng van de Belgische Werkliedenpartij was gedurende deze periode groot. Socialistische voormannen als Anseele, Vandervelde en Huysmans

---

25 JOHNSTON, *The International Labour Organisation*, 6.

26 'Honderd jaar sociaal recht in België.', 491.

27 DIMITRIJEVIC, *L'Organisation internationale du travail*, 11-14.

28 VOGEL-POLSKY, *Du tripartisme à l'Organisation Internationale du Travail*, 11-12.

trokken mee de kar voor een internationale arbeidswetgeving.²⁹

ii. **Na WO I**

De Internationale Arbeidsorganisatie werd opgericht in 1919. Zij werd samen met de Volkenbond opgericht door het Verdrag van Versailles. Dit gebeurde vanuit een groeiend besef dat sociale hervormingen nodig waren en de bijhorende overtuiging dat deze hervormingen moesten uitgevoerd worden op een internationaal niveau.³⁰ Ook de internationale vrede zou hier wel bij varen. Indien de arbeiders in alle landen gelijkwaardige arbeidersvoorwaarden hadden, zouden zij zich meer solidair opstellen en zouden zij niet langer de nood voelen om een oorlog te steunen.³¹ Tijdens een voorbereidende vredesconferentie in januari 1919 stelde de Amerikaanse president Wilson voor een commissie op te richten die de arbeidsomstandigheden moest onderzoeken. De Commissie voor Internationale Arbeidswetgeving, bestaande uit politici, werknemers- en werkgeversafgevaardigden, was geboren. Aanvankelijk kreeg het “kleine” België slechts één vertegenwoordiger in de commissie. Na protest van minister van Buitenlandse Zaken Paul Hymans kreeg België een tweede vertegenwoordiger.³² Een van hen was Emile Vandervelde, de Belgische minister van justitie.³³ De commissie moest plannen te maken voor de oprichting van een internationale arbeidsinstelling. De gedane voorstellen werden bijna on-gewijzigd opgenomen in het Verdrag van Versailles.³⁴

De belangrijkste besprekingen bij de oprichting handelden over twee cruciale elementen. Een eerste probleem stelde zich rond de delegaties die de lidstaten naar de internationale conferenties zouden sturen. Men kwam tot het besluit dat arbeidszaken niet alleen een taak voor de regering vormden, maar dat ook

---

29 DIMITRIJEVIC, *L'Organisation internationale du travail*, 17-23.; J. HUNIN, *Het enfant terrible Camille Huysmans 1871-1968*, Amsterdam, 1999, 191-192.

30 “Historiek.” *ILO Branch Office Brussels (Belgium)*

<http://www.ilo.org/public/dutch/region/eurpro/brussels/mandaat/historiek.htm>

31 M.G. ROOD, 'Over prestaties en problemen van de 75-jarige ILO', *Sociaal Maandblad Arbeid*, 49 (1994), 464.

32 J. VAN DAELE, *Van Gent tot Genève. Louis Varlez. Een biografie*, Gent, 2002, 150.

33 D. GUERIN, *Albert Thomas au BIT 1920-1932: De l'internationalisme à l'Europe*, Genève, 1996, 18.

34 VOGEL-POLSKY, *Du tripartisme à l'Organisation Internationale du Travail*, 19.

de werkgevers en werknemers bij het overleg moesten worden betrokken. Op initiatief van socialist Vandervelde werd besloten de regering twee afgevaardigden te geven. Werknemers en werkgevers kregen elk één afgevaardigde.³⁵

Een tweede discussiepunt betrof de goedkeuring en ratificatie van aanbevelingen en conventies. De goedkeuring van aanbevelingen en conventies zou moeten gebeuren met een tweederde meerderheid. De regeringen van de lidstaten waren verplicht binnen het jaar na het sluiten van de conferentie aanbevelingen en conventies voor te leggen aan de bevoegde nationale autoriteiten. Het uiteindelijke doel was deze beslissingen om te zetten in wetten of soortgelijke maatregelen. De regering werd ook verplicht om elk jaar een verslag op te sturen over de invoering van dergelijke maatregelen.³⁶

In oktober 1919 kwam de Internationale Arbeidsconferentie voor de eerste keer samen. De eerste Internationale Conventies, zes in totaal, werden aanvaard. Deze handelden over werkduur, moederschapsbescherming, werkloosheid, nachtwerk voor vrouwen, minimumleeftijd en nachtwerk van jonge personen. Verder werd ook de eerste Raad van Beheer aangeduid en verkoos men de Franse oud-minister Albert Thomas als eerste Directeur-Generaal van het Internationaal Arbeidsbureau.³⁷ De Internationale Arbeidsorganisatie zou gedurende de rest van het interbellum als autonome organisatie van de Volkenbond blijven werken.³⁸ De thema's die aan bod kwamen, bleven gedurende deze periode beperkt tot diegene die reeds op de eerste conferenties op de agenda stonden.³⁹

De Tweede Wereldoorlog had de onmacht van de Volkenbond pijnlijk aangetoond. Na afloop van de vijandelijkheden was er ook geen sprake meer van de Volkenbond. Toch bestond er grote eensgezindheid om een nieuwe internationale, politieke organisatie op te richten. In 1945 werden de Verenigde Naties opgericht. Reeds in 1946 werd de Internationale Arbeidsorganisatie erkend als eerste gespecialiseerde organisatie van de Verenigde Naties. Nog

---

35 Ibid., 20-21.

36 DESIMPELAERE, *De Internationale Arbeidsorganisatie*, 10.

37 ALCOCK, *History of the International Labour Organisation*, 43.; TIKRITI, *Tripartism and the International Labour Organisation*, 127-134: gaat dieper in op de eerste jaren van de IAO.; GUERIN, *Albert Thomas au BIT 1920-1932*, 25-30.

38 "Historiek." *ILO Branch Office Brussels (Belgium)*

<http://www.ilo.org/public/dutch/region/eurpro/brussels/mandaat/historiek.htm>

39 'Honderd jaar sociaal recht in België.', 500.

tijdens de Tweede Wereldoorlog, in 1944, werd er een Internationale Arbeidsconferentie gehouden in Philadelphia. De Verklaring van Philadelphia, een annex bij de Constitutie, betekende een herdefiniëring van de doelen van de Internationale Arbeidsorganisatie.⁴⁰ De oorspronkelijke Constitutie was gericht op drie algemene principes: de bevordering van sociale rechtvaardigheid, de consolidatie van de internationale vrede en het verminderen van internationale concurrentie. Met de Verklaring deden de mensenrechten hun intrede, lang voor de VN begon met haar Mensenrechten Conventies. Gericht op het domein van de arbeid, ademde dit document toch een atmosfeer uit van universele en onvervreembare rechten.⁴¹

B. Structuur

De structuur van de Internationale Arbeidsorganisatie, uniek binnen de Verenigde Naties, is een schoolvoorbeeld van het tripartisme. Tripartisme houdt in dat beslissingen genomen worden in onderling overleg tussen regering, werknemers en werkgevers. Men spreekt daarom ook over het driehoeksoverlegmodel.⁴² Zowel de Internationale Arbeidsconferentie als de Raad van Beheer zijn vanuit dit oogpunt opgebouwd. Zoals verder duidelijk zal blijken, worden de werkzaamheden van de IAO bepaald door een hang naar consensus en geleidelijke hervormingen.

i. De Internationale Arbeidsconferentie

De Internationale Arbeidsconferentie is de bijeenkomst van alle lidstaten van de Internationale Arbeidsorganisatie in het Zwitserse Genève. Deze conferentie moet minstens eenmaal per jaar samenkomen, maar kan verder samenkomen wanneer dit wenselijk is. Ieder land duidt een delegatie aan bestaande uit twee regeringsafgevaardigden, één werknemersafgevaardigde en één werkgeversafgevaardigde. Deze delegaties worden gekozen in overeenstemming met de meest representatieve werknemers- en werkgeversorganisaties. Daarnaast worden per groep nog een aantal technische raadgevers gekozen die de

---

40 Ibid., 500.

41 GHEBALI, *The International Labour Organisation*, 66.

42 VOGEL-POLSKY, *Du tripartisme à l'Organisation Internationale du Travail*, 12.

afgevaardigden adviseren. Binnen elke delegatie vindt men dus deeldelegaties terug.⁴³ Het aantal adviseurs is beperkt tot twee per agendapunt voor iedere afgevaardigde.⁴⁴

Voor het eigenlijke begin van de conferentie komen de respectieve afgevaardigden samen in groepen van werknemers, werkgevers en regeringen om de gezamenlijke standpunten te bespreken. Deze groepen werken onafhankelijk van elkaar en kunnen in alle vrijheid standpunten innemen over de problemen die op de agenda staan. Elke groep heeft ook een voorzitter die hen vertegenwoordigt op de conferentie. Het doel van deze samenkomsten is om een gemeenschappelijk standpunt in te nemen, wat in het verleden niet altijd even makkelijk verliep, onder meer door de tegenstellingen tussen het Oostblok en Westen.⁴⁵ Tijdens de conferentie heeft iedere afgevaardigde gelijke rechten en mag vrijuit spreken. Bij stemmingen over aanbevelingen en conventies mag ieder in eer en geweten stemmen, maar wel vaak in overleg met de eigen deeldelegatie. Het gebeurt dat de verschillende leden van een delegatie tegen mekaar stemmen. Toch worden veel beslissingen met een grote meerderheid genomen, dankzij het constructieve debat dat reeds op voorhand plaatsvindt. Onderwerpen worden het eerste jaar door de conferentie bestudeerd en bediscussieerd, een jaar later pas wordt gestemd over een eventuele aanname.⁴⁶

De Internationale Arbeidsconferentie houdt zich bezig met het opstellen en aannemen van internationale regels voor de arbeid. Mogelijke onderwerpen zijn de ontwikkeling van arbeidsrecht, de arbeidsvoorwaarden, de levensstandaard en andere kwesties i.v.m. arbeid. Deze regels krijgen de vorm van Conventies en Aanbevelingen. Het is aan de Internationale Arbeidsconferentie om uit te maken welk statuut een nieuwe regel meekrijgt.⁴⁷

Conventies zijn internationale verdragen die, na aanvaarding door de conferentie, geratificeerd kunnen worden door de lidstaten. Deze ratificatie kan echter niet verplicht worden. Wanneer lidstaten overgaan tot ratificatie

---

43 "International Labour Conference", *International Labour Organisation*,

<http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/>

44 IAO Constitutie, Artikel 3.2.

45 E. OSIEKE, *Constitutional Law and Practice in the International Labour Organisation* (Legal Aspects of International Organization. 5), Dordrecht, 1985, 13.

46 TIKRITI, *Tripartism and the International Labour Organisation*, 180-182.

47 IAO Constitutie, artikel 19.1.

ontstaat er een wettelijke verplichting om te voldoen aan de stipulaties van de Conventie. Aanbevelingen zijn eerder een handleiding voor nationale actie en kunnen niet geratificeerd worden.⁴⁸ Het opmaken van deze rechtsregels gebeurt niet door de voltallige conferentie, maar door kleinere commissies. De uiteindelijke beslissingsmacht over eventuele aanname ligt wel bij de plenaire zitting.⁴⁹

De conferentie installeert verscheidene commissies die zich bezighouden met de specifieke onderwerpen op de agenda.⁵⁰ Enkele commissies worden iedere zitting aangesteld. Tot deze permanente commissies behoort de *Commissie voor de Toepassing van Conventies en Aanbevelingen*. Zij onderzoekt de rapporten die de regeringen van alle lidstaten moeten opstellen. Elk jaar vraagt de conferentie aan de lidstaten om de nationale wetten en praktijken te toetsen aan enkele Conventies en Aanbevelingen. Daarnaast wordt ook nagegaan of de wetgeving in overeenstemming is met geratificeerde Conventies. Een andere belangrijke commissie is deze voor de Geloofsbrieven. Bij het begin van de zitting kunnen de afgevaardigden van een land betwist worden. Deze commissie buigt zich over de vraag of de gedelegeerde representatief is voor zijn land en groep.⁵¹ Vooral communistische afgevaardigden werden in het verleden vaak betwist.⁵² Een andere bekend voorbeeld was de discussie over de arbeidersafgevaardigde van Nederland in 1921.⁵³

Elke twee jaar beslist de conferentie over het tweejarig werkprogramma van de Internationale Arbeidsorganisatie en over het budget dat wordt gefinancierd door de lidstaten.⁵⁴

ii. De Raad van Beheer

Het centrale bestuursorgaan van de Internationale Arbeidsorganisatie is de Raad van Beheer. Deze raad komt driemaal per jaar samen: een lentesessie in

---

48 'Honderd jaar sociaal recht in België.', 508.

49 K. BOONSTRA, *The ILO and the Netherlands: Different views concerning government influence on the relationship between workers and employers*, Leiden, 1996, 25.

50 IAO Constitutie, Artikel 17.

51 BOONSTRA, *The ILO and the Netherlands*, 20.

52 Cfr., infra: Hoofdstuk III.

53 BOONSTRA, *The ILO and the Netherlands*, 21.

54 'Honderd jaar sociaal recht in België.', 508.

maart, een eendaagse bijeenkomst in juni en een herfstsessie in oktober. De raad telt 56 leden bestaande uit 28 regeringsafgevaardigden, 14 werknemersafgevaardigden en 14 werkgeversafgevaardigden. De leden worden driejaarlijks verkozen door de Internationale Arbeidsconferentie. Tien staten met groot industrieel belang hebben permanent een regeringsafgevaardigde in de raad. De anderen worden gekozen door alle regeringsafgevaardigden op de IAC, uitgezonderd deze van de tien landen met een permanent zetel. Dezelfde procedure wordt gevolgd voor de werkgevers- en werknemersafgevaardigden binnen de Raad van Beheer, die worden gekozen door hun respectievelijke afgevaardigden op de IAC. De leden die de regeringen vertegenwoordigen doen dit in naam van hun land. De vertegenwoordigers van de andere twee groepen spreken echter in naam van al de werkgevers- en werknemersafgevaardigden.⁵⁵ Deze leden beslissen over het beleid van de Internationale Arbeidsorganisatie, de agenda van de Internationale Arbeidsconferentie en verkiezen de Directeur-Generaal van het Internationaal Arbeidsbureau.⁵⁶ De raad bevat ook een zestal commissies. Een ervan is de *Commissie voor de Vrijheid van Vereniging*, waar men klacht kan neerleggen tegen een lidstaat.⁵⁷

iii. Het Internationaal Arbeidsbureau

Het permanent secretariaat te Genève dat de voorbereiding treft voor activiteiten van de Internationale Arbeidsorganisatie. Dit gebeurt onder leiding van een Directeur-Generaal en onder het waakzaam oog van de Raad van Beheer. Het bureau bereidt vergaderingen voor, van de Raad van Beheer, de Internationale Arbeidsconferentie en andere organen van de IAO. De Directeur-Generaal en zijn team staan in voor de contacten met andere organisaties, zowel nationaal als internationaal, en met de bevoegde ministeries van de lidstaten. Publicaties van gespecialiseerde tijdschriften en boeken vallen eveneens onder de bevoegdheid van het bureau. Het Internationaal Arbeidsbureau staat dus in voor administratie, documentatie en coördinatie van de acties.⁵⁸

---

55 'Honderd jaar sociaal recht in België', 505.

56 DESIMPELAERE, *De Internationale Arbeidsorganisatie*, 11-12.

57 "References – Governing Body", *International Labour Organisation*,

<http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/gb/refs/gbguide.htm>

58 'Honderd jaar sociaal recht in België', 506.

Er zijn ook regionale arbeidsbureaus, per continent, om beter in te kunnen spelen op de specifieke noden van de verschillende continenten. Verder wordt op deze manier de eenvormigheid van acties en doelstellingen verzekerd. Zelfs op nationaal vlak heeft het Internationaal Bureau een verbindingkantoor, in België bevindt dit bureau zich in Brussel.⁵⁹

a) **De Directeur-Generaal**

De Directeur-Generaal is de hoogste functionaris binnen de Internationale Arbeidsorganisatie. Zijn macht uit zich vooral in een groot initiatiefrecht, zowel op politiek als diplomatiek vlak. De Constitutie belast hem met de plicht te zorgen voor een efficiënt bestuur van de IAO.⁶⁰ Hij kiest zelf de staf van het Internationaal Arbeidsbureau. Hij wordt aangeduid door de Raad van Beheer, voor een periode van vijf jaar. De benoeming kan hernieuwd worden zolang de Raad van Beheer dit nodig acht, maar nooit met meer dan vijf jaar per hernieuwing. Sommige leden hebben kritiek geuit op deze gang van zaken. Zij zijn van mening dat de conferentie de Directeur-Generaal moet verkiezen omdat daar de gehele IAO vertegenwoordigd is.⁶¹ Michel Hansenne heeft deze functie waargenomen, als enige Belg. De voormalige minister van Arbeid stond aan het hoofd van de organisatie van 1989 tot 1999. Gedurende zijn mandaat traden enkele fundamentele veranderingen op, zoals de val van het communisme en de toenemende globalisering, die de werking van de IAO indringend zouden wijzigen.⁶²

iv. Regionale en Technische Conferenties en Commissies

Arbeidsomstandigheden kunnen enorm verschillen, zowel regionaal als sectorieel. Eén allesoverkoepelende regel opleggen, van Afrika tot Europa en voor alle industriële sectoren, is niet altijd de beste oplossing. De Internationale Arbeidsorganisatie heeft dit snel ingezien en heeft, naast de grote structuur die

59 "ILO Governing Body", *International Labour Organisation*,

<http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/gb/>

60 IAO Constitutie, Artikel 8

61 OSIEKE, *Constitutional Law and Practice*, 118.

62 "Former Directors-General: Hansenne" *International Labour Organisation*,

<http://www.ilo.org/public/english/bureau/dgo/staff/formers/hansenne.htm>

hiervoor aan bod kwam, ook regionale en technische conferenties en commissies opgericht. Deze kunnen onderling enorm verschillen wat betreft bevoegdheden en samenstelling. Sommige komen geregeld samen, andere slechts eenmalig. De leden kunnen aangeduid worden als vertegenwoordigers van regeringen, werkgevers- of werknemersafgevaardigden, maar evengoed als experts in hun persoonlijke hoedanigheid.⁶³

De regionale conferenties komen op geregelde tijdstippen samen om de kwesties te onderzoeken die de landen van een bepaald gebied aanbelangen. Zij bestaan uit regerings-, werkgevers- en werknemersafgevaardigden uit dat gebied. De rol van deze conferenties is doorheen de geschiedenis van de IAO voortdurend gestegen.⁶⁴

De industriële commissies zijn driedelige organen die zijn toegespitst op een bepaalde sector van de industrie, bijvoorbeeld de chemische sector. Vertegenwoordigers van regering, werkgevers en werknemers komen op internationaal vlak samen om de sociale problematiek van hun sector te bespreken. De besluiten van die vergaderingen zijn de belangrijkste richtingsaanwijzers voor het sociale en werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten.

Er zijn ook commissies die zijn samengesteld uit experts in hun vakgebied, bijvoorbeeld op het gebied van sociale zekerheid, arbeidsveiligheid en hygiëne.⁶⁵

v. Actiemiddelen van de Internationale Arbeidsorganisatie

Voor de uitoefening van haar taken heeft de IAO beschikking over verscheidene actiemiddelen. Zij kan internationale arbeidsnormen aannemen en toezien op de uitvoering ervan, technische bijstand verlenen aan de lidstaten, grootschalige onderzoeken uitvoeren en informatie verspreiden in verband met de arbeidswereld. Grosso modo kan men deze taken opsplitsen in twee componenten, een wetgevende en een operationele.

---

63 JOHNSTON, *The International Labour Organisation*, 63

64 'Honderd jaar sociaal recht in België.', 506.

65 Ibid., 507.

a) **Wetgevend**

Het normatieve werk van de Internationale Arbeidsorganisatie wordt verzameld in het *Internationaal Wetboek van de Arbeid*. Het bestaat uit een collectie minimumnormen, de zogenaamde conventies en aanbevelingen, betreffende onderwerpen die tot de IAO-bevoegdheidssfeer behoren. De problemen die erin worden behandeld zijn heel uiteenlopend. Enerzijds zijn er de normen die instaan voor de bescherming van de vrijheid en waardigheid van de werknemers, bijvoorbeeld de strijd tegen discriminatie op de werkvloer. Anderzijds worden problemen behandeld die de werkende mens aangaan: arbeidsduur, verlof, loon en dies meer. Normen kunnen van toepassing zijn op de totale beroepsbevolking maar ook op sommige categorieën, zoals de zee- lieden of de vrouwen. De arbeidswetgeving is nog steeds in handen van de nationale overheden en IAO-normen bezitten geen legale impact zonder een verlengstuk op het niveau van de lidstaten. Verdragen en aanbevelingen moeten voorgelegd worden aan de nationale parlementen die over kunnen gaan tot ratificatie.⁶⁶ Toch hoeven conventies niet bekrachtigd te worden om op een constructieve manier bij te dragen tot de sociale vooruitgang. Het merendeel van de lidstaten heeft grote aantallen verdragen nog niet bekrachtigd. Toch heeft onderzoek uitgewezen dat de reële situatie in de meeste gevallen overeenkomt met de eisen die in de verdragen worden gestipuleerd.⁶⁷

Van minder belang zijn de zogenaamde resoluties, die worden gestemd in een groot domein van onderwerpen. Meestal worden zij ingedeeld in twee groepen.⁶⁸ Enerzijds zijn er de resoluties die de interne administratie, de structuren en de procedures van de IAO regelen. De andere zijn gericht aan individuele lidstaten. In het laatste geval gaat het vaak om onrechtvaardigheden die in een bepaald land voorkomen.⁶⁹

---

66 Ibid., 507-508.

67 N. VALTICOS, *De invloed van internationale arbeidsverdragen en -aanbevelingen van de Internationale Arbeidsorganisatie*, Deventer, 1979, 17.

68 OSIEKE, *Constitutional Law and Practice*, 187.

69 BOONSTRA, *The ILO and the Netherlands*, 41.

b) Operationeel

De operationele component kan zelf ook in twee grotere gehelen worden opgesplitst. Aan de ene kant is er de technische samenwerking met de lidstaten. De IAO helpt de lokale overheden in concrete samenwerkingsprojecten. Zij stuurt specialisten ter plaatste die instaan voor de uitvoering. Zeer uiteenlopende taken worden hen toebedeeld, gaande van een korte voorbereidende missie tot een grootscheepse onderneming zoals het starten van beroepsopleidingscentra of het organiseren van een plattelandsontwikkelingsprogramma.⁷⁰ De samenwerking concentreert zich rond vijf grote domeinen: de professionele vorming, de werkgelegenheid, de arbeidsverhoudingen, de arbeidsomstandigheden en de sociale zekerheid.⁷¹

Dergelijke ontwikkelingsprogramma's worden beëindigd wanneer de nationale overheden deze zelfstandig kunnen voortzetten. Ten gevolge van die houding investeert de IAO rijkelijk in de opleiding van mensen ter plaatse door cursussen en seminaries, naast het toekennen van studiebeurzen. De technische samenwerking staat niet los van de normatieve actie. De internationale arbeidsregels scheppen een concreet kader en een stevige basis voor de praktische activiteiten. Anderzijds bevorderen de technische ondernemingen de uitvoering van de IAO-normen en zorgen zij voor rechtstreeks contact tussen de wetgeving en de reële wereld.⁷²

Naast deze praktische kant zijn er ook meer theoretische initiatieven. Ter ondersteuning van haar beleid heeft de Internationale Arbeidsorganisatie nood aan betrouwbare studies en documentatie. Deze opdracht heeft de IAO toevertrouwd aan het Internationaal Arbeidsbureau. Intense research en uitgebreide analyses liggen aan de basis van een arsenaal aan uitgaven. Het gaat zowel om periodieke documenten en publicaties, zoals de *Revue internationale du travail*, als monografieën, naslagwerken, wetboeken en dies meer. Dit alles maakt van het IAB een heus uitgeversbedrijf.

Verder heeft de IAO twee hogere opleidingsinstituten opgericht. Het *Internationale Instituut voor sociale studiën* te Genève is een wetenschappelijk studiecentrum voor problemen die verband houden met de arbeid. Het houdt

---

70 'Honderd jaar sociaal recht in België.', 511.

71 GHEBALI, *The International Labour Organisation*, 91.

72 'Honderd jaar sociaal recht in België.', 511.

zich bezig met research en het organiseren van studiecycli en -seminaries, zowel voor de IAO als voor externe academische instellingen. Het *Internationaal centrum voor beroeps- en technische bijscholing*, gelegen in Turijn, waarborgt een bij- of herscholing voor vakken waarvoor het in de ontwikkelingslanden aan mogelijkheden ontbreekt.⁷³

vi. Tripartisme: bepalend kenmerk

Het tripartisme kan zonder twijfel beschouwd worden als de meest karakteristieke eigenschap van de IAO.⁷⁴ In de meeste van haar onderdelen vinden we niet alleen afgevaardigden van regeringen, maar ook vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersorganisatie. Deze situatie is ongebruikelijk binnen het internationaal recht. Het zijn staten die gebonden zijn door internationale verdragen, niet individule personen of verenigingen van individuen. Dit is ook bij de IAO het geval. Niettemin heeft men ervoor gekozen, in acht genomen dat het grote doel de invoering van sociale rechtvaardigheid zou zijn, om ook de sociale partners verantwoordelijkheid te geven.⁷⁵

Stevig verbonden met het tripartisme zijn de conventies die betrekking hebben op de vrijheid van vereniging. Volgens voormalig Directeur-Generaal Francis Blanchard vormen deze de hoeksteen van de IAO.⁷⁶ Doorheen de jaren heeft men aan het tripartisme verschillende interpretaties willen geven. Voor de communistische landen was het principe de exponent van een systeem, dat volgens hun ideologie fundamenteel onrechtvaardig was. De arbeiders stonden altijd in de minderheid tegenover de kapitalistische regeringen en werkgevers. Onderhandelen en toegevingen doen waren onaanvaardbaar voor de communisten.⁷⁷ De ontwikkelingslanden vonden dat zij een uitzondering mochten krijgen en beperkingen konden opleggen aan het principe. Zij vonden dat hun belangrijkste taak de opbouw van een onafhankelijke staat was. Belangenorganisaties betekenden een groot risico voor de nieuwe orde in de

---

73 Ibid., 512.

74 BOONSTRA, *The ILO and the Netherlands*, 19.

75 N. VALTICOS, *International Labour Law*, Deventer, 1979, 35.

76 BOONSTRA, *The ILO and the Netherlands*, 19.

77 GHEBALI, *The International Labour Organisation*, 104.

oude kolonies.⁷⁸ Ook in het Westen veranderde de situatie. De overheid raakte meer betrokken bij de economie en werd de grootste werkgever in veel staten.⁷⁹

Problemen met het intern functioneren van het tripartisme komen naar boven in de Geloofsbrievencommissie van de Conferentie. De Conferentie kan met een twee-derde meerderheid afgevaardigden of adviseurs weigeren indien zij niet zijn aangesteld in overeenstemming met Artikel 3.5 van de Constitutie.⁸⁰ Hierin wordt bepaald dat de niet-gouvernementele afgevaardigden moeten gekozen worden in overleg met de meest representatieve werkgevers- en werknemersorganisatie.⁸¹

---

78 BOONSTRA, *The ILO and the Netherlands*, 19.

79 GHEBALI, *The International Labour Organisation*, 29.

80 IAO Constitutie, Artikel 3.9.

81 Ibid., Artikel 3.5.

II. De Belgische arbeidersafvaardiging bij de Internationale Arbeidsorganisatie

A. Inleiding

In het vorige hoofdstuk werd reeds uitvoerig uitgelegd dat het tripartisme door de IAO hoog in het vaandel wordt gedragen. Een logisch gevolg is dat elke lidstaat een drieledige delegatie moet sturen naar de overlegorganen van de IAO. Het aanduiden van een werkgeversafgevaardigde kostte niet veel moeite gedurende de bestudeerde periode. De relatie tussen de twee belangrijkste werkgeversorganisaties, het Verbond van Belgische Nijverheid en het Verbond van Belgische Niet-Industriële Ondernemingen, was goed.⁸² De goede samenwerking tussen beide mondde in 1973 uit in een fusie.⁸³ De keuze van een werknemersafgevaardigde lag heel wat moeilijker. Voor de oorlog kreeg het socialistische Belgisch Vakverbond, als grootste vakorganisatie, altijd de afgevaardigde.⁸⁴ Het ACV begon op veel kleinere schaal, maar groeide in het interbellum sneller dan het BVV. Een evolutie die zich doorzette na de Tweede Wereldoorlog, waardoor op het einde van de jaren vijftig het ACV de socialistische vakbond qua grootte voorbijstak.⁸⁵ Dit leidde ertoe dat het ACV zich niet bleef neerleggen bij het monopolie van het ABVV. Als beide vakbonden even belangrijk waren geworden, dan had het ACV ook recht om een afgevaardigde aan te duiden. Een stelling die de voedingsbodem zou worden voor conflicten.

Een delegatie bij de IAO bestond niet alleen uit een afgevaardigde, er waren ook nog de zogenaamde technische raadgevers of adviseurs, ook wel “techniekers” genoemd. In theorie mocht men voor elk punt op de agenda

---

82 J. MANSHOVEN, *Het Verbond der Belgische Nijverheid als sociale partner*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, departement Sociologie, 1972, 57.

83 VANACHTER, *Arbeidsrecht: Deel II: Collectief Arbeidsrecht*, 16.

84 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 59, 'ACV – Bureau (44-49)', 4 september 1945.; *De bedrijvigheid van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België van 1945 tot 1947*, Verslag van het XVde congres van het Algemeen Christelijk Vakverbond, Brussel, oktober 1947, 194.; AMSAB, *ABVV*, nr. 280, 'Nationaal Bureau 1945', 19 september 1945.

85 P. PASTURE en J. MAMPUYS, *In de ban van het getal: Ledenanalyse van het ACV 1900-1990*, (HIVA-Reeks. 13.), Leuven, 1990, 4.

twee raadgevers aanduiden. In de praktijk besloot het ministerie van Arbeid (en Sociale Voorzorg) een aantal raadgevers te bekostigen.⁸⁶ Deze werden dan verdeeld tussen de twee vakbonden. Men kon er voor opteren om op eigen kosten meer adviseurs aan te duiden, maar dit gebeurde zelden.

B. De eerste jaren na de oorlog

Een van de eerste bekommernissen van de geallieerden na het oorlogsgeweld was de oprichting van een opvolger voor de Volkenbond. Met dit doel werd in april 1945 een conferentie samengeroepen in San Francisco. De Belgische regering besloot ook een arbeidersafgevaardigde mee te sturen. Joseph Bondas, topman van het BVV, werd aangeduid. Deze nam contact op met het ACV met de vraag of hij de christelijke vakbond ook kon vertegenwoordigen. De ACV-leiding kon hier niet mee akkoord gaan en voorzitter Pauwels riep de regering op om twee afgevaardigden te sturen. Het Dagelijks Bestuur kreeg alvast de opdracht om een afgevaardigde aan te duiden.⁸⁷ Dit bleek voorbarig want Léon-Eli Troclet, de socialistische minister van Arbeid en Sociale Voorzorg, nam de beslissing om geen arbeidersafgevaardigde mee te nemen naar de Conferentie. Zijn eigen kabinetschef zou de arbeidersbelangen vertegenwoordigen. Het ACV legde de schuld bij minister van Buitenlandse Zaken Paul-Henri Spaak, die zich niet kon vinden in het idee van een dubbele vertegenwoordiging.⁸⁸

De eerste naoorlogse IAC werd gehouden in oktober 1945. Door de gevolgen van de oorlog vond de 27ste zitting nog niet opnieuw plaats in Genève, wel in Parijs. Intussen waren er grote veranderingen opgetreden in het Belgische vakbondsveld. Op een fusiecongres eind april 1945 ontstond het ABVV, een bundeling van de linkse vakverenigingen rond het vooroorlogse BVV.⁸⁹ Het ministerie belastte het pas opgerichte ABVV met de taak een officiële afgevaardigde voor de IAC te kiezen. Beide vakbonden kregen drie vertegen-

---

86 Bij koninklijk besluit van 27 januari 1959 werd het oorspronkelijke Ministerie van Arbeid en

Sociale Voorzorg gesplitst in een Ministerie van Arbeid en een Ministerie van Sociale Voorzorg.

87 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 59, 'ACV – Bureau (44-49)', 21 maart 1945.

88 Ibid., 27 maart 1945.

89 R. HEMMERIJCKX, *Van verzet tot koude oorlog, 1940-1949 : machtsstrijd om het ABVV*, Brussel, 2003, 169-173.

woordigers.⁹⁰ Het ACV koos dan ook drie raadgevers: voorzitter Henri Pauwels, secretaris Pol Verhenne en Emilie Arnould. Deze laatste was algemeen secretaris van het JOCF en ging mee als experte in de agendapunten over jongeren en arbeid.⁹¹ Het ACV-bestuur aanvaardde de bestaande situatie wel niet langer en stelde voor om een beurtrol in te voeren. In de toekomst zou men op deze basis onderhandelen. Voor de komende zitting van de IAC maakte de christelijke vakbond geen bezwaren tegen de ABVV-afgevaardigde,⁹² op voorwaarde dat een van de ACV-delegaten de titel van adjunct-afgevaardigde meekreeg.⁹³ Het ABVV koos naast afgevaardigde Paul Finet twee technische raadgevers, André Renard en Omer Becu van de BTB.⁹⁴ Toen bleek dat Becu niet kon deelnemen, werd hij vervangen door Roger Dekeyzer.⁹⁵ Het ACV had dus ter compensatie een raadgever meer gekregen dan het ABVV.⁹⁶ Later zou blijken dat deze regeling niet voor iedereen vanzelfsprekend was.

Het jaar 1946 zou twee keer een internationale arbeidsconferentie mogen verwelkomen. Beide conferenties staan bekend als de 28ste en 29ste sessie van de IAC, maar toch was er een wezenlijk verschil tussen beide. In juli vond in de Amerikaanse stad Seattle een internationale maritieme conferentie plaats. Het ABVV zond een uitgebreide delegatie, bestaande uit officieel afgevaardigde Omer Becu en drie adviseurs. Het ACV nam niet deel aan deze conferentie.⁹⁷ Had de christelijke vakbond minder belang bij verbeterde arbeidsvoorwaarden voor zeelieden? In de ACV-archieven is er alvast geen sprake van deze conferentie.

---

90 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 59, 'ACV – Bureau (44-49)', 4 september 1945.

91 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, 24 september 1945.

92 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 59, 'ACV – Bureau (44-49)', 4 september 1945.

93 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, 24 september 1945.

94 'Notities rond de Internationale Konferentie van het Internationaal Arbeids-Bureau', *De Werker*, (3 november 1945), 1.

95 AMSAB, *ABVV*, nr. 280, 'Nationaal Bureau 1945', 16 oktober 1945.

96 *De bedrijvigheid van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België van 1945 tot 1947*, Verslag van het XVde congres van het Algemeen Christelijk Vakverbond, Brussel, oktober 1947, 200-201.

97 'De Internationale Maritieme Conferentie te Seattle', *De Werker*, (27 juli 1946), 4.

Ook de volgende zitting van de IAC kwam nog niet terug naar Genève. Plaats van gebeuren was het Canadese Montreal. Dit stelde meteen al een probleem. Door de verre reis en de barre economische omstandigheden kon de regering geen grote delegatie uitzenden. Minister Troclet gaf de delegaties van de sociale partners naast een afgevaardigde slechts drie raadgevers. ACV en ABVV kregen de opdracht om zelfstandig de posten te verdelen.⁹⁸ Het ABVV was niet tevreden met de verdeling van de mandaten. Het vroeg aan de minister om een extra mandaat toe te kennen, zodat de socialistische vakbond ook twee raadgevers zou hebben.⁹⁹ Overtuigd dat socialist Troclet zou instemmen, besloot de ABVV-leiding alvast de mandaten te verdelen. Vaste waarde Finet zou vergezeld worden door technische adviseurs Dekeyzer en Renard.¹⁰⁰ De grootte van de delegatie bleef echter behouden en Dekeyzer viel af als tweede raadgever.¹⁰¹ De christelijke vakbond koos Pauwels en Jef Deschuyffeleer, voorzitter van het JOC.¹⁰² Henri Pauwels zou de IAC echter niet meer meemaken. Op weg naar Montreal kwam hij op 18 september 1946 om in een vliegtuigongeval.¹⁰³ Deschuyffeleer overleefde miraculeus de crash, maar overleed 13 jaar later aan de gevolgen van het ongeluk.¹⁰⁴ Het archiefmateriaal biedt geen informatie over de eventuele zending van een nieuwe delegatie. Wij vermoeden dat het ACV wegens de dood van Pauwels niet deelnam aan de conferentie.

In 1947 keerde de IAC een eerste keer terug naar haar oude standplaats Genève. Het ministerie besloot een afgevaardigde en vier raadgevers te bekostigen.¹⁰⁵ Tesaamen geeft dit een oneven getal, iets wat moeilijkheden kan uitlokken als je met twee partijen werkt. Cool kwam met een voorstel tot

---

98 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, 20 juli 1946.

99 AMSAB, *ABVV*, nr. 281, 'Nationaal Bureau 1946', 23 juli 1946.

100 *Ibid.*, 30 juli 1946.

101 *Ibid.*, 27 augustus 1946.

102 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, 30 juli 1946.

103 'In Memoriam: Henri Pauwels', *De Volksmacht*, (28 september 1946), 1.

104 E. GERARD en P. WYNANTS (red.), *Histoire du mouvement ouvrier chrétien en Belgique*, deel 2, Leuven, 1994, 464.

105 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, brief: ministerie aan August Cool, 26 februari 1947.

verdeling. Wie de afgevaardigde had, kon volgens hem slechts aanspraak maken op één raadgever. De andere vakbond zou dan drie raadgevers hebben. Tegelijkertijd opperde hij dat het nu toch wel eens tijd werd voor een beurtrol en verzocht Troclet om de post van afgevaardigde toe te kennen aan het ACV.¹⁰⁶ De socialistische syndicalisten bekeken de verdeling anders. Er was één afgevaardigde. Deze vertegenwoordigde in feite alle arbeiders van België. De vier mandaten van raadgever moesten simpelweg verdeeld worden tussen de twee vakbonden, dus twee voor elk. Vermits het ABVV toch altijd de afgevaardigde mocht leveren, kwam dit goed uit. Het Nationaal Bureau liep al vooruit op de feiten en duidde Finet aan als afgevaardigde. Hij zou vergezeld worden door Nathalis De Bock en Roger Dekeyzer. Deze aanduiding verliep niet van een leien dakje. Sommige bestuursleden protesteerden dat Dekeyzer al naar de IAC van 1945 was mogen gaan. Finet zou als algemeen secretaris beter in België blijven. Het was tijd dat er eens andere leden mochten gaan.¹⁰⁷ Een mandaat tijdens de IAC was gegeerd. Naast het prestige was er het vooruitzicht van een volledig bekostigde reis naar Genève. De uiteindelijke beslissing lag bij het ministerie en daar loste men de situatie makkelijk en voordelig op. Er zouden nog maar drie raadgevers zijn, zodat beide vakbonden konden beschikken over twee delegatieleden. Cool en Arthur Bertinchamps vertegenwoordigden het ACV, bij de ABVV-delegatie viel Dekeyzer opnieuw af.¹⁰⁸

De 31ste zitting van de IAC vond plaats op het Amerikaanse continent, in San Francisco. De Belgische overheid zat nog steeds krap bij kas en gaf het ABVV de post van afgevaardigde, terwijl het ACV een raadgever kreeg. Binnen het ABVV kon men zich vinden in deze stelling en er werd dan ook niet geprotesteerd tegen de kleine afvaardiging.¹⁰⁹ Bijgevolg maakten Finet en Cool de dienst uit binnen de Belgische arbeidersdelegatie op de IAC.¹¹⁰ Tijdens deze Conferentie zouden ook nieuwe leden voor de Raad van Beheer worden gekozen. Het Nationaal Bureau stelde haar hoop op Finet als kandidaat voor

106 Ibid., brief: August Cool aan ministerie, 6 maart 1947.

107 AMSAB, ABVV, nr. 282, 'Nationaal Bureau 1947', 9 april 1947.

108 KADOC, ACV – *Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, brief: ministerie aan August Cool, 16 mei 1947.

109 AMSAB, ABVV, nr. 283, 'Nationaal Bureau 1948', 6 april 1948.

110 'Na de IAC te San Francisco: Een interview met onze voorzitter', *De Volksmacht*, (7 augustus 1948), 3.

een van de posten van arbeidersvertegenwoordiger in de raad: “Het is voor de Belgische vakbeweging van groot belang een vertegenwoordiger in dit organisme te hebben.”¹¹¹ Sinds 1945 zat Finet al in de raad en hij werd tijdens de zitting herverkozen door de arbeidersgroep van de IAC.¹¹²

In 1948 werd het steeds duidelijker dat het ACV zich niet bleef neerleggen bij de ongelijke verdeling van vakbondsposten binnen allerlei organen. Op 19 mei kwamen de toplui van beide vakbonden samen bij minister Troclet om te onderhandelen. Het ACV stelde voor om voortaan de twee vakorganisaties op voet van gelijkheid te plaatsen. Troclet ging hiermee akkoord, tot groot ongenoegen van het ABVV.¹¹³ Toch ging op 24 juli het ABVV akkoord met een controle van de ledenaantallen. De modaliteiten van deze telling moesten door de vakbonden onderling overeengekomen worden.¹¹⁴ In november 1948 begon het ABVV zelf actief aan te sturen op deze controle. Nadat het ACV hiermee akkoord ging en een aantal voorstellen overmaakte aan de bevoegde minister, veranderde de socialistische vakbond plots van mening. Het aantal leden mocht niet van doorslaggevend belang zijn, het belangrijkste element was nu de “invloed” die een vakbond had.¹¹⁵ Een stelling die de wenkbrauwen doet fronsen, want het ABVV had gedurende decennia haar invloed uitgebouwd op basis van haar ledenaantal. De snelle groei van de christelijke vakbeweging zal hier beslist een rol hebben gespeeld. Tussen 1945 en 1950 nam het ledenaantal van het ACV dubbel zo snel toe als dat van het ABVV.¹¹⁶

In 1949 verhuisde de IAC terug naar Genève, voorgoed deze keer. De Belgische sociale partners mochten elk een door het ministerie bekostigde delegatie uitrusten, bestaande uit vier personen.¹¹⁷ Dit hield in dat het ABVV slechts één raadgever mocht aanduiden, het ACV twee. Nathalis De Bock

---

111 AMSAB, *ABVV*, nr. 283, 'Nationaal Bureau 1948', 6 april 1948.

112 *Moreel en administratief verslag van de jaren 1948-1949-1950*, Verslag van het statutair congres van het Algemeen Belgisch Vakverbond, Brussel, mei 1951, 545-546.

113 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 59, 'ACV – Bureau (44-49)', 25 mei 1948.

114 *Ibid.*, 3 augustus 1948.

115 *Ibid.*, 15 maart 1949.

116 K. VANDAELE, *'In het getal ligt onze macht'. Een politiek-wetenschappelijke analyse van de vakbondsledenevolutie in België, 1898-1995*, Onuitgegeven doctoraatsverhandeling, Universiteit Gent, departement: Politieke Wetenschappen, 2004, 77.

117 *Ibid.*, 22 maart 1949.

betreunde “dat men de christelijken een belangrijkheid toekent die zij niet hebben”. Andere bestuursleden vonden deze situatie totaal onaanvaardbaar. Het Nationaal Bureau van het ABVV duidde naast afgevaardigde Finet alvast twee adviseurs aan: De Bock en Becu, intussen voorzitter van de ITF.¹¹⁸ Bij het ACV was Cool zeker van zijn plaats. Op de agenda van de IAC stonden enkele punten die betrekking hadden op maritieme arbeid en men wilde dan ook een expert in deze materie als tweede raadgever meesturen.¹¹⁹ We zien hier voor de eerste maal tijdens de bestudeerde periode dat er een raadgever werd meegestuurd die niet werd betaald door de overheid. De Transport Centrale kreeg, op eigen kosten, een raadgever in de Commissie voor Zeelieden van de IAC. Hierdoor kwam er nog extra post van adviseur vrij. Deze werd toegewezen aan Hilaire Van Hoorick.¹²⁰ Na afloop van de IAC ventileerde het ACV zijn ongenoegen over de houding van de Belgische regering tijdens de conferentie. De afgevaardigden van de regering waren verplicht om de standpunten die zij innamen te toetsen aan de zienswijzen van de meest representatieve syndicale organisaties. De Belgische regering weigerde hieraan te voldoen en het ACV besloot een klacht te sturen naar de IAO.¹²¹

c. De roep om een beurtstelsel wordt sterker

Begin januari 1950 was de leiding van het ABVV plotsklaps verlost van een eventuele nieuwjaarskater. Oscar Behogne, de nieuwe – christen-democratische – minister van Arbeid en voormalig adjunct-secretaris van het ACW, had namelijk besloten dat het ACV de afgevaardigde mocht leveren voor een drieledige technische conferentie te Genève. Tevens was er ook maar plaats (en geld) voor één raadgever, dus daar viel niets te compenseren. Een dergelijke conferentie viel niet te vergelijken met de IAC, maar de schok kwam toch aan. Het ABVV protesteerde formeel bij de minister en eiste het mandaat van afgevaardigde op. De reden was duidelijk: het ABVV was de meest representatieve vakbond. Het kon toch niet dat een lid van de Raad van

---

118 AMSAB, *ABVV*, nr. 284, 'Nationaal Bureau 1949', 10 mei 1949.

119 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 59, 'ACV – Bureau (44-49)', 12 april 1949.

120 *Ibid.*, 19 april 1949.

121 *Ibid.*, 5 juli 1949.

Beheer als raadgever optrad tijdens een conferentie? Het mandaat van raadgever werd dan ook geweigerd.¹²² Het ACV nam de aanbieding logischerwijs wel dankbaar in ontvangst. Het stelde Arthur Bertinchamps aan als afgevaardigde op deze conferentie over de revalidatie van invaliden.¹²³ Louis Major probeerde nog de minister op andere gedachten te brengen. Behogne liet zich echter niet van de wijs brengen. Hij vond het monopolie van het ABVV in de toenmalige omstandigheden niet langer gerechtvaardigd. Het was dan ook nodig een beurtstelsel toe te passen bij het aanduiden van de afgevaardigden voor internationale conferenties. Het ABVV betwistte echter de ledenaantallen die het ACV opgaf en drong aan op een onderzoek. De socialistische vakbond bleef weigeren een raadgever aan te duiden en diende een klacht in bij het IVVV.¹²⁴ Dit kan een loos dreigement lijken, vermits het ACV geen deel uitmaakte van het IVVV. Het IVVV had echter veel meer vakbonden als lid. Binnen de arbeidersgroep van de internationale conferenties van de IAO bezat het IVVV een meerderheid.¹²⁵ Dit drukingsmiddel kon gebruikt worden om andere afgevaardigden uit bepaalde commissies te houden.¹²⁶ Het ACV was tevreden over de standvastigheid van Behogne.¹²⁷

Na afloop van de technische conferentie begonnen de voorbereidingen voor de 33ste zitting van de IAC. Binnen het ACV gingen er stemmen op om meer raadgevers aan te duiden. De agenda van de Conferentie bevatte een aantal punten die verscheidene centrales aanspraken. Deze moesten dan wel zelf instaan voor de bekostiging van de extra adviseurs.¹²⁸ Het ministerie betaalde de kosten voor een afgevaardigde en drie raadgevers. Finet nam zijn vertrouwde post van afgevaardigde weer op, maar in de toekomst werd een beurtstelsel onvermijdelijk.¹²⁹ Omwille van de besprekingen over gelijke

---

122 AMSAB, *ABVV*, nr. 285, 'Nationaal Bureau 1950', 3 januari 1950.

123 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 60, 'ACV – Bureau (50-53)', 3 januari 1950.

124 AMSAB, *ABVV*, nr. 285, 'Nationaal Bureau 1950', 17 januari 1950.

125 A. CAREW, 'Towards a free trade union centre', 231.

126 Een tactiek die vooral gebruikt is geworden door de Westerse leden van de werkgeversgroep van de IAC. Hier komen we in een volgend hoofdstuk op terug.

127 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 60, 'ACV – Bureau (50-53)', 7 februari 1950.

128 *Ibid.*, 28 februari 1950.

129 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, brief: ministerie aan Paul Finet, 23 mei 1950.

verloning voor mannen en vrouwen besloot het ABVV ook een specialist in die materie mee te sturen, Arthur Sercu.¹³⁰ Het Bureau van het ACV discussieerde lange tijd over deze hernieuwde keuze voor een ABVV-afgevaardigde. Uiteindelijk werd besloten om akkoord te gaan met deze aanstelling, op voorwaarde dat met het oog op de volgende zitting van de IAC een beurtrol zou ingesteld worden.¹³¹ Buiten Cool werd ook Maria Nagels aangeduid als raadgever met het oog op de vrouwenkwestie op de agenda.¹³² Minister Behogne liet het ACV uitdrukkelijk weten dat hij zou proberen een beurtrol in te voeren voor de volgende jaren. Indien het ABVV niet wilde meewerken, zou er druk uitgeoefend worden.¹³³ Uiteindelijk werd vlak voor de conferentie nog beslist de delegatie uit te breiden met twee raadgevers, een voor beide vakbonden. Het ACV koos voor Arthur Bertinchamps die ook eerste raadgever werd. Cool verkoos een rol in de schaduw om langer in België te kunnen blijven. De Koningskwestie hield het land in zijn greep.¹³⁴

De discussie over de arbeidersvertegenwoordiging bij internationale organen ging gewoon door. Op 16 augustus 1950 trad er een nieuwe, homogene CVP-regering aan onder leiding van Joseph Pholien. Na bespreking van het regeringsprogramma vroeg het ACV een adequate en voldoende vertegenwoordiging van de werknemers in internationale commissies en organen. Bovenal werd aangedrongen op een grotere rol voor het ACV op internationaal vlak.¹³⁵

Uit het voorgaande blijkt dat ABVV en ACV veel belang hechtten aan de vertegenwoordiging bij de IAC. Dit was niet bij alle IAO-organen het geval. Begin december 1950 was er de eerste zitting van de IAO-Commissie voor de arbeid in de plantages. Het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg verzocht het ABVV om een afgevaardigde aan te duiden. Tweemaal werd de bespreking over de aanduiding door het Nationaal Bureau verdaagd wegens tijdsgebrek.¹³⁶ Een groot verschil met de aanduiding van de IAC-delegatie, die vaak als eerste

---

130 AMSAB, *ABVV*, nr. 285, 'Nationaal Bureau 1950', 23 mei 1950.

131 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 60, 'ACV – Bureau (50-53)', 2 mei 1950.

132 *Ibid.*, 9 mei 1950.

133 *Ibid.*, 16 mei 1950.

134 *Ibid.*, 30 mei 1950.

135 *Ibid.*, 18 augustus 1950.

136 AMSAB, *ABVV*, nr. 285, 'Nationaal Bureau 1950', 26 september 1950 en 3 oktober 1950.

punt op de dagagenda stond. Misschien vond men deze commissie niet belangrijk genoeg? Of speelde de verre reis naar Indonesië een bepalende rol? Dat het ABVV niet stond te springen, bleek wanneer het Nationaal Bureau dan toch tot een bespreking kwam. Volgens De Bock had het onderwerp van de commissie had zeker zijn belang “vermits er plantages zijn in Belgisch Congo”. Toch kwam een eventuele weigering om deel te nemen aan de orde, maar gezien de jarenlange samenwerking met de IAO vond de ABVV-leiding een dergelijke maatregel ongehoord.¹³⁷

D. Controle van de ledenaantallen

Het monopolie van het ABVV bleek steeds moeilijker vol te houden. Het ACV vond dat de tijd gekomen was om de wortel, die men het al enkele jaren voorhield, eindelijk eens uit te delen. Voor 1951 eiste de christelijke vakbond de installatie van een beurtstelsel. De post van afgevaardigde kwam dat jaar dus toe aan Cool.¹³⁸ Op 30 april 1951 kwamen Cool en Finet samen op het kabinet van de minister, de christen-democraat Van Den Daele.¹³⁹ Cool pleitte nogmaals voor de instelling van een beurtstelsel. Finet liet namens het ABVV weten dat zoiets onbespreekbaar bleef. De strijdende partijen geraakten er niet uit en uiteindelijk kwam minister Van Den Daele met een voorstel op de proppen. Voor de komende IAC in juni veranderde er niets, het ABVV kreeg opnieuw de officiële afgevaardigde. Er was wel een voorwaarde. De vakbonden moesten een beurtrol aanvaarden indien na een controle van de ledenaantallen zou blijken dat er geen groot verschil was in de numerieke kracht van beide organisaties. De gelijke behandeling van beide organisaties zou ook veranderingen impliceren voor de verdeling van de mandaten van technisch raadgever. Wie de afgevaardigde mocht leveren, zou een delegatielid minder krijgen dan de andere vakvereniging. Het Nationaal Bureau van het ABVV raakte er maar moeizaam uit. Sommige leden, aangevoerd door Emile Parys, meenden dat het ABVV niets mocht toegeven. De socialistische vakbond had het recht op het leveren van de afgevaardigde en dit recht moest opgeëist

---

137 Ibid., 10 oktober 1950.

138 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 60, 'ACV – Bureau (50-53)', 10 april 1951.

139 AMSAB, *ABVV*, nr. 1465, 'Correspondentie met de IAO', 2 mei 1951.

worden! Anderen vonden dat er eerst maar eens gecontroleerd moest worden. Als na afloop zou blijken dat beide bonden ongeveer even groot waren, dan kon het ABVV een beurtrol aanvaarden.¹⁴⁰

Het voorstel van de minister was grotendeels gebaseerd op een propositie van ACV-voorzitter Cool. Het was zijn idee om de vakbond die de afgevaardigde mocht aanduiden, een kleinere delegatie te geven. Het ACV wilde deze regel zo snel mogelijk invoeren. Men ging akkoord met de aanstelling van Finet, op voorwaarde dat het ACV een delegatielid meer zou hebben.¹⁴¹ In de veronderstelling dat het ABVV akkoord ging, werden alvast drie adviseurs aangeduid: Cool, Arthur Bertinchamps en Hilaire Van Hoorick.¹⁴²

Het ABVV liet aan de minister weten dat het akkoord ging met het ontwerp voor een ledentelling, zij het in een licht gewijzigde vorm. Het oorspronkelijke ontwerp hield in dat wie de afgevaardigde leverde, altijd een deelnemer minder kreeg. Dus ook indien een van de bonden beduidend groter was dan de andere. Bij het ABVV wilde men deze regel alleen toepassen als het verschil in ledenaantal kleiner was dan de afgesproken 50 000. Eenzelfde regeling zou gelden voor het beurtstelsel.¹⁴³

De minister antwoordde met een officieel voorstel aan de vakbonden. Om te beginnen moest er een telling plaatsvinden. De procedure en regels moesten ABVV en ACV onderling overeenkomen. Indien na afloop bleek dat het verschil in ledenaantal tussen beide organisaties groter was dan 50 000, dan mocht de grootste vakbond altijd de officiële afgevaardigde voor de IAC aanduiden. Indien het verschil kleiner was, dan zouden ABVV en ACV afwisselend de afgevaardigde mogen aanduiden. De volgende regel van het ontwerp zou aanleiding geven tot heel wat discussies tijdens latere periodes. De vakorganisatie die de afgevaardigde mocht leveren, zou een lid minder tellen in de delegatie. Dit kon echter op twee manieren geïnterpreteerd worden. Men kon deze lijn beschouwen als een afzonderlijk regel, die altijd gold. Maar je zou ook kunnen argumenteren dat deze regel afhing van de vorige. Wat zou betekenen

---

140 AMSAB, *ABVV*, nr. 286, 'Nationaal Bureau 1951', 8 mei 1951.

141 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, brief: August Cool aan ministerie, 5 mei 1951.

142 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 60, 'ACV – Bureau (50-53)', 8 mei 1951.

143 AMSAB, *ABVV*, nr. 1465, 'Correspondentie met de IAO', brief: Paul Finet aan ministerie, 9 mei 1951.

dat ook deze alleen mocht toegepast worden wanneer het verschil kleiner was dan de afgesproken 50 000. De minister gaf zelf duidelijk aan welke interpretatie zijn voorkeur genoot. Finet werd aangeduid als afgevaardigde en kreeg een ABVV-raadgever naast zich. Het ACV had recht op drie raadgevers. In het ontwerp werd ook gestipuleerd dat de afgevaardigde moest overleggen met al de leden van zijn delegatie alvorens officieel positie in te nemen bij belangrijke kwesties.¹⁴⁴

Het ACV ging onmiddellijk akkoord met dit voorstel.¹⁴⁵ Ook in het ABVV waren er weinig tegenkantingen tegen het ontwerp. Men ging akkoord, maar zolang een definitieve oplossing niet in de maak was, wilde men een gelijk aantal delegatieleden behouden. Om deze stelling kracht bij te zetten, werden alvast twee technische raadgevers aangeduid: De Bock en Sercu.¹⁴⁶ Van Den Daele werd gevraagd om dat jaar nog twee raadgevers te mogen aanduiden, zoniet werd er een sfeer van gelijkheid gecreëerd tussen het ABVV en het ACV. Dit was onaanvaardbaar zolang hier geen bewijs voor geleverd was door een controle van de ledenaantallen.¹⁴⁷ De minister kon zich wel vinden in het standpunt van het ABVV, want vlak voor het begin van de 34ste zitting van de IAC kwam er protest van het ACV. De socialistische vakbond had dan toch dat derde mandaat verkregen. Om de plooiën opnieuw glad te strijken mocht het ACV een vierde raadgever aanduiden. Op de valreep kon Nagels nog mee naar deze zitting, waar toch belangrijke vrouwenzaken op de agenda stonden.¹⁴⁸ Zij werd benoemd tot secretaris van de arbeidersgroep binnen de commissie voor gelijkheid van verloning.¹⁴⁹

De telling van de ledenaantallen begon op 16 januari 1952.¹⁵⁰ In tussentijd moest er wel een delegatie worden aangeduid voor de volgende sessie van de

---

144 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, brief: ministerie aan August Cool, 12 mei 1951.

145 Ibid., brief: Louis Dereau aan ministerie, 15 mei 1951.

146 AMSAB, *ABVV*, nr. 286, 'Nationaal Bureau 1951', 22 mei 1951.

147 AMSAB, *ABVV*, nr. 1465, 'Correspondentie met de IAO', brief: Paul Finet aan ministerie, 23 mei 1951.

148 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 60, 'ACV – Bureau (50-53)', 29 mei 1951.

149 Ibid., 3 juli 1951.

150 Voor een overzicht van de afspraken en de gebruikte methoden, zie PASTURE en MAMPUYS, *In de ban van het getal*, 78-79.

IAC. Minister Van Den Daele kende het ABVV alvast de grootste representativiteit toe, hoewel de definitieve aantallen van de telling nog lang niet bekend waren.¹⁵¹ Het ABVV kreeg namelijk de afgevaardigde en twee technische adviseurs, het ACV slechts twee raadgevers. De bestuurstop van de christelijke vakbond stond op haar achterste poten. Dit voorstel ging compleet in tegen de afspraken die gemaakt waren in het akkoord van 1951. De vakbond die de afgevaardigde mocht leveren, zou een lid minder hebben binnen de delegatie. Een van de raadgeversmandaten van het ABVV moest worden overgedragen aan het ACV, zoniet zou deze laatste niet aan de zitting van de IAC deelnemen.¹⁵² Wat opvalt is de plotse verwijdering tussen de vakbonden wat betreft de mandaten die zij kregen toebedeeld. Er was zelfs geen sprake meer van een evenwichtig verdeelde delegatie. Integendeel, het ABVV had duidelijk de overhand. Meteen is er ook een indicatie welke interpretatie de minister gaf aan het akkoord van 1951. Wij vermoeden dat het uiteindelijke verschil in ledenaantallen toen reeds begon duidelijk te worden. Na de klacht van het ACV trachtte Van Den Daele hen tegemoet te komen door een derde post van raadgever te bekostigen.¹⁵³ Dit bleek echter niet voldoende. Naleving van het akkoord was van primordiaal belang voor het ACV. Indien er geen vierde adviseur mocht worden aangeduid, zou het ACV niet deelnemen aan de 35ste sessie van de IAC.¹⁵⁴ Een dreigement dat uiteindelijk niet werd hard gemaakt, want op 8 juli gaf Cool een verslag van zijn werkzaamheden tijdens de zitting.¹⁵⁵ Het aantal raadgevers was nochtans niet verhoogd geworden. Cool, Courcelles en adjunct-secretaris Jef Keuleers hadden het ACV vertegenwoordigd.¹⁵⁶ Voor het ABVV verliepen de voorbereidingen heel wat rustiger. Wel trad een nieuwe internationale topman op de voorgrond. Paul Finet stond op het punt de socialistische vakbond te verlaten. Hij zou op 10 augustus gecoöpteerd worden tot negende lid van de Hoge Autoriteit van de

---

151 PASTURE en MAMPUYS, *In de ban van het getal*, 80.

152 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 60, 'ACV – Bureau (50-53)', 18 april 1952.

153 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 60, 'ACV – Bureau (50-53)', 13 mei 1952.

154 Ibid., 20 mei 1952.

155 Ibid., 8 juli 1952.

156 *De bedrijvigheid van het ACV van 1951 tot 1953*, Verslag van het XVIIIde congres van het Algemeen Christelijk Vakverbond, Brussel, oktober 1953, 253.

Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.¹⁵⁷ Nathalis De Bock werd gepromoveerd tot arbeidersafgevaardigde. Amédé De Keuleneir en Jean Moreau werden aangeduid om hem te vergezellen als raadgever.¹⁵⁸ Wanneer deze laatste door omstandigheden moest afzeggen, werd André Genot aangeduid als vervanger.¹⁵⁹

E. Tegenstrijdige interpretaties van het akkoord uit 1951

In 1953 werden de rollen weer omgedraaid. Reeds in februari hield het Bureau van het ACV zich bezig met de aanduiding van haar delegatieleden. Courcelles werd opnieuw voorgedragen als technische adviseur. Indien men ook nog een derde raadgever kreeg toegewezen, zou deze op een later moment worden gekozen. De kandidatuur van Cool werd zo vanzelfsprekend geacht, dat deze zelfs niet werd vermeld.¹⁶⁰ Dat derde mandaat van raadgever kwam er, een feit waar men bij het ABVV niet kon om lachen. Met slechts één raadgever stond het opnieuw in de minderheid binnen de arbeidersafvaardiging. Ditmaal baseerde minister Van Den Daele zich op de andere interpretatie van het akkoord van 1951. Het ABVV-Secretariaat beweerde van geen akkoord te weten en protesteerde bij het ministerie. Er werd een tweede adviseur geëist.¹⁶¹ Het lijkt vreemd dat het Secretariaat geen weet had van een akkoord dat door De Bock, een van haar leden, mee was ondertekend. Ons inziens ging het hier om een protest tegen de verkeerde interpretatie van dat akkoord. Een houding die te begrijpen valt wanneer we terugdenken aan de samenstelling van de delegatie van 1952. Het akkoord kreeg toen een andere, voor het ABVV meer gunstige, interpretatie.

Naast afgevaardigde De Bock werden Albert Dethier en Désiré Van Daele

---

157 A. ROBERT, 'Finet (Paul – Christophe – Eloi – Ghislain)', *Nouvelle biographie nationale*, II Brussel, 1988, 313-314.; Meer informatie over de achtergrond van deze benoeming: P.

PASTURE, 'In de buitenbaan. Essay over internationale syndicale culturen en structuren bij de oprichting van de EGKS', in P. VAN KEMSEKE (red.), *Diplomatieke cultuur*, Alfred Cauchie Reeks, Leuven, 2000, 235.

158 AMSAB, *ABVV*, nr. 287, 'Nationaal Bureau 1952', 7 mei 1952.

159 Ibid., 13 mei 1952.

160 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 60, 'ACV – Bureau (50-53)', 24 februari 1953.

161 AMSAB, *ABVV*, nr. 289, 'Nationaal Bureau 1953', 2 mei 1953.

aangeduid als raadgevers. Men vond het vanzelfsprekend dat de minister een extra mandaat zou toekennen. Vanuit de Belgische Transportarbeidersbond kwam de vraag of een vertegenwoordiger van de havenarbeiders deel kon uitmaken van de delegatie. De BTB deed dit op aansturen van de Internationale Transportarbeiders Federatie. Indien onmogelijk wilden zij zelf voor een extra raadgever zorgen, bekostigd door de ITF.¹⁶²

Uiteindelijk bleef de verdeling van de mandaten behouden. Het ABVV-Secretariaat wilde zijn misstap liever verborgen houden, maar André Genot strooide roet in het eten. Op een bijeenkomst van het Bureau herinnerde hij de leden aan de beslissing om een tweede raadgever te vragen. De Bock wees erop dat dit inderdaad was gebeurd, maar de minister weigerde terug te komen op zijn beslissing vermits deze gebaseerd was op een akkoord tussen ACV en ABVV. Schoorvoetend moest hij toegeven dat na onderzoek van de briefwisseling was gebleken dat het akkoord inderdaad bestond en goedgekeurd was door het Bureau op 22 mei 1951.¹⁶³

Het belang van IAO-mandaten bleek ook uit het volgende voorval. In de zomer van 1953 zocht men een vervanger voor de IAO-correspondent in België, de socialist Henri Fuss. Deze voormalige directeur van het ministerie van Arbeid was de architect van het Sociaal Pact.¹⁶⁴ David Morse, de Directeur-Generaal van het IAB, duidde ACV-man Joseph Fafchamps als nieuwe correspondent. Het ABVV protesteerde: de IAO-correspondent moest neutraal zijn. Dit argument werd door Morse snel van tafel geveegd. Elke IAO-correspondent onthield zich van syndicale bedrijvigheid en onderhield de beste betrekkingen met alle werkgevers- en werknemersorganisaties.¹⁶⁵ Het antwoord was niet bevredigend. De Bock suggereerde zelfs de Directeur-Generaal te interpellieren in de Raad van Beheer. Zijn plan kreeg weinig bijval. Voor een dergelijke actie was de steun van de complete arbeidersgroep binnen de Raad van Beheer nodig. Gezien de christelijke signatuur van Fafchamps kon het ABVV vanuit die hoek al geen hulp verwachten. Een schrijven zou aan oud-ABVV-lid Jef Rens worden verstuurd. Deze was Adjunct-Directeur-Generaal van

---

162 Ibid., 2 mei 1953.

163 Ibid., 16 mei 1953.

164 G. VANTHEMSCHE, *La sécurité sociale : les origines du système belge : le présent face à son passé*, Brussel, 1994, 56.

165 AMSAB, *ABVV*, nr. 290, 'Nationaal Bureau 1953', 15 juli 1953.

de IAO. Andere maatregelen waren in deze kwestie niet aan de orde.¹⁶⁶ Men protesteerde tegen de benoeming van Fafchamps wegens zijn banden met ACV en een daaruit volgend “gebrek aan neutraliteit”. Wat niet belette dat het ABVV zelf probeerde gebruik te maken van de invloed van Jef Rens als voormalig lid van het ABVV.

Discussies over een IAO-afvaardiging traden niet alleen op tussen de vakbonden onderling. Ook intern konden er meningsverschillen ontstaan over wie nu eigenlijk een afgevaardigde mocht leveren. In 1954 hield de IAO haar derde zitting van de Adviserende Commissie voor Bedienden en Geestesarbeiders. In zijn hoedanigheid van grootste vakbond mocht het ABVV de afgevaardigde leveren, maar daarmee was de kous niet af. Binnen de socialistische vakbond waren er twee centrales die zich inzetten voor de belangen van bedienden, de BBTK voor de private sector enerzijds en de ACOD voor de openbare diensten anderzijds. Het onderwerp van de commissie belande beide centrales aan, maar Charles Everling van de BBTK werd toch aangeduid als afgevaardigde. De ACOD mocht wel een technische raadgever mee sturen op voorwaarde dat ze zelf opdraaide voor de kosten.¹⁶⁷ De leiding van de ACOD kon zich niet vinden in deze beslissing. De ACOD had evenveel recht op die afgevaardigde, waarom zou ze dan extra moeten betalen voor een mandaat van raadgever? Op voorstel van algemeen secretaris Major werd dan maar besloten om de technische adviseur van de ACOD, Van de Moortel, dezelfde rechten te geven als Everling. Verder zou het ABVV-Secretariaat een regeling uitwerken zodat de kosten verdeeld werden.¹⁶⁸

1954 was ook een verkiezingsjaar. Een paarse, antiklerikale coalitie kwam aan de macht waarin Troclet opnieuw minister van Arbeid en Sociale Voorzorg werd. In navolging van zijn voorganger gaf hij het ABVV de post van afgevaardigde vergezeld van een raadgever voor de volgende zitting van de IAC. Het ACV kreeg drie adviseurs. Er werd op aangedrongen dat beide vakbonden binnen de delegatie een lid van hun Congolese dochterorganisaties zouden aanduiden.¹⁶⁹ Op de IAC-agenda stond immers een onderwerp dat vooral de

---

166 Ibid., 28 juli 1953.

167 AMSAB, ABVV, nr. 291, 'Nationaal Bureau 1954', 16 februari 1954.

168 Ibid., 23 februari 1954.

169 KADOC, ACV – *Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, brief: ministerie aan August Cool, 9 april 1954.

kolonies aanging.¹⁷⁰ Het ABVV ging niet akkoord met de verdeling van de mandaten van technische raadgevers. De nieuwe minister moest op de hoogte gebracht worden van zijn “verkeerde” interpretatie van het akkoord van 1951. Naast afgevaardigde De Bock werd Robert De Cock, syndicaal secretaris van het ABVV-Kongo, tot technische raadgever benoemd.¹⁷¹ Het ging hier niet om een zwarte, wel om een Belgische vakbondsman die in Congo de syndicale actie organiseerde. Vanuit Genève werd er nochtans op aangedrongen om een “inlander” te kiezen.¹⁷² Hetzelfde gebeurde bij het ACV. Mat Posen, een blanke secretaris van het ACVK, kreeg een mandaat van raadgever. Cool en Emiel Machiels, vertegenwoordiger van de voedingssector, namen de andere twee posten van adviseur in.¹⁷³

Op 3 mei 1954 kregen de twee vakbonden bericht van het ministerie waarin weer sprake was van een aanpassing van de delegatie. Troclet stelde voor om af te wijken van het akkoord van 1951 en de werkgevers- en werknemersdelegatie een extra adviseur te geven. Op deze manier kon het ABVV aanspraak maken op een tweede raadgever, waardoor de verdeling van de mandaten weer “in evenwicht” was.¹⁷⁴ Het lobbywerk van het ABVV had duidelijk zijn vruchten afgeworpen. De socialistische vakbond nam het geschenk dankbaar in ontvangst en benoemde dokter en medisch expert Isidore Delvigne tot tweede raadgever.¹⁷⁵ De ACV-top was veel minder te vinden voor de nieuwe verdeling en stelde dat die in strijd was met het akkoord van 1951.¹⁷⁶ Troclet geraakte niet wijs uit de twee tegenstrijdige interpretaties van het akkoord van 1951 en vroeg Cool om een

---

170 “Migrantenarbeiders in de onvoldoende ontwikkelde landen”

171 AMSAB, ABVV, nr. 291, 'Nationaal Bureau 1954', 20 april 1954.

172 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 61, 'ACV – Bureau (54-56)', 13 april 1954.

173 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, brief: August Cool aan het ministerie, 4 mei 1954.

174 Ibid., ministerie aan August Cool, 3 mei 1954.; AMSAB, ABVV, nr. 1465, 'Correspondentie met de IAO' brief: ministerie aan Louis Major, 3 mei 1954.

175 AMSAB, ABVV, nr. 291, 'Nationaal Bureau 1954', 4 mei 1954. De medische kwestie op de agenda: “De professionele readaptatie van invaliden”

176 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, brief: August Cool aan het ministerie, 6 mei 1954.

verduidelijking.¹⁷⁷ De uitleg van Cool werd afgewezen door de minister.¹⁷⁸ Het ACV was de problemen grondig beu. Sedert het sluiten van het akkoord waren er alleen nog maar betwistingen geweest. Op deze manier verder onderhandelen bleek onmogelijk en het ACV besloot om het akkoord eenzijdig op te zeggen. Voor de volgende zitting van de IAC zou de christelijke vakbond opnieuw pleiten voor de invoering van een beurtstelsel.¹⁷⁹ De strijd tussen katholieken en de paarse regering zal in deze beslissing zeker een rol hebben gespeeld. De herinneringen van het ACV aan de beleidsdaden van minister Troclet tijdens zijn vorige mandaat op het ministerie waren allerm minst gunstig.¹⁸⁰ Daarboven kwam nu de schoolstrijd die volgens Pasture in essentie handelde over de mate van staatsinmenging waaraan de overheid zich mocht wagen.¹⁸¹ Een stelling die ook onze bevindingen verklaart. Een eerder gesloten akkoord tussen de vakbonden werd door de socialist Troclet opzij geschoven. Hij nam de beslissing over de verdeling zonder overleg te plegen met beide vakverenigingen.

De verdeling van de taken tijdens de zitting zelf getuigde wel van een goede verstandhouding. Het voorstel van De Bock hield in dat ACV-er Machielsen geen zitje zou hebben in een van de commissies.¹⁸² Cool vroeg toen of Machielsen niet als plaatsvervanger van De Bock mocht zetelen in de Commissie voor het Betaald Verlof. Deze laatste moest als afgevaardigde toch voortdurend deelnemen aan plenaire zittingen van de Conferentie.¹⁸³ Eenmaal de mandaten verdeeld waren, was er blijkbaar minder sprake van conflicten.

---

177 Ibid., brief: ministerie aan August Cool, 14 mei 1954.

178 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 61, 'ACV – Bureau (54-56)', 18 mei 1954.

179 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, brief: August Cool aan het ministerie, 19 mei 1954.

180 P. PASTURE, *Kerk, Politiek en Sociale Actie: de unieke positie van de christelijke arbeidersbeweging in België 1944-1973*, (HIVA-Reeks 14), Leuven, 1992, 112-117.

181 Ibid., 229.

182 AMSAB, *ABVV*, nr. 1465, 'Correspondentie met de IAO', brief: Nathalis De Bock aan August Cool, 20 mei 1954.

183 Ibid., 26 mei 1954.

F. Het ACV strijdt voor de vijfdagenweek

Datzelfde jaar begon men bij het ACV met de voorbereidingen van de eerste regionale Europese Conferentie van de IAO. Deze zou plaatsvinden te Brussel in maart 1955. Op de agenda stonden ondermeer besprekingen over de productiviteit en de arbeidsduur. Gezien het belang van deze materie werd opgeroepen tot een grondige voorbereiding van de conferentie.¹⁸⁴ Op het nationale terrein had het ACV al actie gevoerd voor arbeidsduurverkorting tijdens de sociale verkiezingen. De resultaten waren geen succes.¹⁸⁵ Er kwamen plannen voor een grootschalige actie tijdens deze bijeenkomst. In het kader van de arbeidsduur was het ACV voorstander van de invoering van een vijf-dagenweek. Dit zou dan ook het standpunt zijn dat de ACV-afvaardiging zou innemen op de Europese Arbeidsconferentie. Op de IAC van 1954 had een interpellatie van het ICV al gezorgd voor een studie van de arbeidsduurvermindering.¹⁸⁶ Om de eis kracht bij te zetten zou een grote petitie georganiseerd worden onder alle Belgische arbeiders. Doel was om op de Europese regionale conferentie een resolutie te verkrijgen die zorgde voor de invoering van de vijfdagenweek, zonder loonsverlies ten voordele van alle arbeiders van de Europese landen. De centrales en gewestelijke verbonden werden opgeroepen om de petitie snel en zo algemeen mogelijk te verspreiden. Maatregelen moesten getroffen worden zodat lokale militanten vlot op de hoogte werden gebracht.¹⁸⁷ Op 30 november kreeg het ACV slecht nieuws. De conferentie zou niet langer doorgaan te Brussel, maar wel in het vertrouwde Genève. De Belgische overheid wilde klaarblijkelijk geen geld vrijmaken om de kosten van een internationale bijeenkomst te dragen. Tevens werd de begindatum verschoven naar 24 januari, wat veel erger bleek te zijn. De periode voor het indienen van de handtekeningen werd plots veel korter. Alles moest ten laatste op 15 januari binnen zijn. Tevens werd besloten om de bezorging van de petitielijsten aan de conferentie op een “spectaculaire wijze”

---

184 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 61, 'ACV – Bureau (54-56)', 7 september 1954.

185 PASTURE, *Kerk, Politiek en Sociale Actie*, 186.

186 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 61, 'ACV – Bureau (54-56)', 29 juni 1954.

187 Ibid., brief: Cool aan Centrales en Regionale Federaties, 19 oktober 1954.

te laten gebeuren.¹⁸⁸ De CNE-LBC vroeg alvast een vertegenwoordiger op de conferentie. Aangezien er nog niets bekend was over de grootte van de delegatie, kon aan dit verzoek voorlopig geen gevolg gegeven worden.¹⁸⁹ Half december wordt besloten om de indiendatum voor de petitielijsten te vervroegen, met 10 januari als uiterste datum.¹⁹⁰ Om nog meer arbeiders over de streep te trekken werd een extra affiche verspreid.¹⁹¹ Op 11 januari 1955 waren er 109 000 handtekeningen binnen op het ACV-hoofdkwartier. Een mooi aantal maar Cool drong er bij alle organisaties op aan om toch nog de grootste inspanningen te leveren opdat een groter aantal bereikt werd.¹⁹² Officieus werd de tijdsperiode om lijsten in te dienen dus verlengd. Omwille van nationale spanningen wenste Cool zelf niet deel te nemen aan de conferentie.¹⁹³ Bertinchamps zou hem vervangen. De CNE-LBC kwam terug op haar vraag om een van de drie vertegenwoordigers te mogen aanduiden. Deweerdt mocht mee om de bedienden te representeren.¹⁹⁴ Deze viel uiteindelijk nog af toen bleek dat het ACV maar twee delegatieleden mocht aanduiden. Keuleers kreeg het tweede mandaat.¹⁹⁵ Het ABVV zond wel IAO-expert De Bock uit als afgevaardigde samen met Raymond Latin.¹⁹⁶ De petitie was de ondersteuning voor een resolutietekst die het ACV zou voorleggen aan de conferentie. Om de introductie van de motie te vergemakkelijken had de christelijke vakbond steun gezocht bij Fransman Maurice Bouladoux van de CFTC en Nederlander Marinus Ruppert van het CNV. Beiden waren arbeidersafgevaardigde van hun land op de conferentie. Door hun handtekening zou het voorstel een voorkeursbehandeling te beurt vallen. Een grote afvaardiging van het ACV zou door de conferentie ontvangen worden op 27 januari. De petitie zou dan gepresenteerd worden aan de voltallige vergadering. Het belang van deze actie bleek ook uit

---

188 Ibid., 30 november 1954.

189 Ibid., 9 december 1954.

190 Ibid., brief: Cool aan Centrales en Regionale Federaties, 13 december 1954.

191 Ibid.

192 Ibid., 11 januari 1955.

193 De Schoolstrijd leidde tot grote conflicten tussen socialisten en liberalen enerzijds en katholieken anderzijds.

194 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 61, 'ACV – Bureau (54-56)', 11 januari 1955.

195 Ibid., 18 januari 1955.

196 AMSAB, *ABVV*, nr. 293, 'Nationaal Bureau 1955', 11 januari 1955.

het feit dat het ACV opdraaide voor alle kosten, zelfs het eventuele loonverlies van de vertegenwoordigers. Gezien de grootte van de delegatie en de lengte van de trip naar Genève zou dit al snel een aardig bedrag worden.¹⁹⁷ Het uitstel van de indiendatum had het gewenste effect. Op 21 januari waren 563 068 handtekeningen ingezameld.¹⁹⁸ Het eindgetal lag nog een 10 000-tal hoger.¹⁹⁹

Tijdens de officiële ontvangst op de conferentie hield algemeen secretaris Louis Dereau een toespraak over de vijfdaagseweek en deed hij verslag over de bijhorende petitie. Hij meende dat het succes nog groter had kunnen zijn indien de conferentiedatum niet was verschoven. Hierdoor had het ACV de actie veel sneller moeten afsluiten. De invoering van de vijfdaagseweek moest gebeuren op Europees niveau. België was niet in staat om alleen maatregelen te nemen. De impact op het nationale concurrentievermogen zou desastreus zijn. De achturedag was er gekomen door de besluiten van de IAC-zitting in Washington. Een dergelijke inbreng van de IAO was ook noodzakelijk voor deze strijd. Na de oorlog hadden de arbeiders stelselmatig de productiviteit opgedreven om het hoofd te bieden aan de moeilijke economische omstandigheden. Volgens Dereau was de tijd gekomen de arbeiders te belonen voor deze inspanning.²⁰⁰ Volgens de eigen syndicale pers had de bezorging van de handtekeningen voor veel ophef gezorgd tijdens de EAC. Een dergelijke actie was ongewoon voor internationale bijeenkomsten. De vijfdaagseweek stond op de agenda van de IAO, daar kon men niet meer omheen.²⁰¹

Het ABVV concentreerde zich op een heel ander agendapunt, dat van de pensioenleeftijd. Op een vergadering van het Nationaal Bureau werd het standpunt van het ABVV ingevuld. De algemene teneur ging in tegen de tendens in sommige landen om de pensioenleeftijd tot 68 jaar te verhogen. Binnen de toenmalige economische omstandigheden moest men vasthouden aan de redelijke Belgische oplossing van 65 jaar. Tevens moest het ABVV pleiten voor een pensioenbedrag dat ervoor zorgde dat de arbeiders van hun oude dag konden genieten. Andere bestuursleden pleitten voor een status quo.

---

197 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 61, 'ACV – Bureau (54-56)', 18 januari 1955.

198 Ibid., 21 januari 1955.

199 'Petitie voor de vijfdaagseweek', *De Volksmacht*, (29 januari 1955), 1.

200 Ibid., Discours van Dereau voor de Europese Conferentie, 24 januari 1955.

201 'Bertinchamps verdedigt vijfdaagseweek te Genève', *De Volksmacht*, (5 februari 1955), 3.

Sommige werknemers gingen al op pensioen op hun zestigste, dus de grens van 65 mocht zeker niet te strikt zijn. In geval van gunstige economische en financiële omstandigheden en gekoppeld aan een verhoging van de productiviteit zou een leeftijdsgrens van 60 jaar haalbaar kunnen zijn. Afgevaardigde De Bock werd opgedragen een ruim standpunt in te nemen. Niet alleen de financiële en economische situatie van het land was belangrijk, men moest ook kijken naar de gehele arbeidsvoorwaarden en de grootte van het pensioen. Concreet omvatte het standpunt van het ABVV een pensioenleeftijd op 65 jaar, met eventuele vermindering tot 60. Amédé De Keuleneir vond dat het ABVV-Bureau leed aan een gebrek aan realiteitszin. Een pensioenleeftijd van 60 jaar was utopisch vermits het bedrag op die leeftijd toch veel te laag was. Over de vermindering van de arbeidsduur deden de bestuurleden weinig uitspraken. Hier was geen sprake van een eis, wel de vraag om na te gaan of de arbeidstijd verminderd kon worden.²⁰² De ACV-actie had op dat terrein alle aandacht opgeëist. Vermoedelijk is dat ook de reden dat er in de ABVV-pers helemaal niets te lezen viel over de discussie omtrent arbeidsduurverkorting binnen de EAC. Nochtans waren beide vakbonden voorstanders van arbeidsduurverkorting, enkel de invulling verschilde. Het ACV opteerde duidelijk voor een vijfdagenweek, het ABVV voor een 40-urenweek. Gezien zijn banden met de regeringspartij BSP matigde het ABVV zijn eisen. Een teken voor het ACV om zijn inspanningen op te drijven, met de grote petitie tot gevolg.²⁰³ De eis bij de EAC was onderdeel van een nationale strijd om de regering te laten struikelen over de arbeidsduurverkorting.²⁰⁴

De strijdpunten van het ABVV kenden succes. Zijn voorstellen omtrent de pensioenleeftijd werden wel aangenomen.²⁰⁵ Bij het ACV was men minder tevreden over de EAC. Een onvoldoende voorbereide agenda en het ontbreken van een “goede sfeer” waren de belangrijkste oorzaken.²⁰⁶ De strijd om de vijfdagenweek ging voort. Op de conferentie was er slechts één lid van de 4-koppige delegatie van Belgische afgevaardigden die tegen stemde: arbeiders-

---

202 AMSAB, *ABVV*, nr. 293, 'Nationaal Bureau 1955', 18 januari 1955.

203 BREPOELS, *Wat zoudt gij zonder 't werkvolk zijn*, 164.

204 PASTURE, *Kerk, Politiek en Sociale Actie*, 186.

205 AMSAB, *ABVV*, nr. 293, 'Nationaal Bureau 1955', 8 februari 1955.

206 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 61, 'ACV – Bureau (54-56)', 8 februari 1955.

afgevaardigde De Bock.²⁰⁷ Een vreemde beslissing want een dergelijke arbeidsduurvermindering kwam ook de ABVV-leden ten goede. Zelfs de afgevaardigde van de werkgevers ging akkoord. Meestal ging het er tijdens de bestudeerde periode juist tegenovergesteld aan toe.²⁰⁸ De Bock trachtte zijn beslissing te verdedigen en beschouwde de actie van het ACV als een afleidingsmanoeuvre. Hij minimaliseerde zelfs de invloed van de IAO op de arbeidswetgeving.²⁰⁹ Een schitterende voorzet voor Cool die De Bock verbaal afmaakte in De Volksmacht. Het ABVV werd beschuldigd van naijver en het verloochenen van zijn internationalisme. Belangrijke verwezenlijkingen van de IAO in België, zoals de achturedag, werden nog eens in de verf gezet. Als het ABVV het belang van de EAC niet inzag, waarom had het dan deelgenomen?²¹⁰ Ook na de EAC bleef het ACV verder strijden voor arbeidsduurvermindering. De christelijke vakbond ging over tot zaterdagstakingen om de regering onder druk te zetten. Na enkele maanden kwam een aanvaardbaar resultaat uit de bus.²¹¹

G. Stille voor de storm: kalme onderhandelingen over de arbeidersafvaardiging

Na de woelige periode rond de EAC verliep de voorbereiding voor de volgende zitting van de IAC heel wat rustiger. Het ministerie bleef lang achterwege met de officiële berichtgeving over de delegatie. Het ACV stelde dan maar zelf een verdeling voor, waarbij iedere vakorganisatie drie delegatieleden mocht aanduiden. Zij kozen alvast Cool, Decraen en Lecoq, deze laatste voor de koloniale aangelegenheden.²¹² Ook het ABVV ging er vanuit dat het drie vertegenwoordigers mocht aanduiden. Naast afgevaardigde De Bock stond de kandidatuur van Isidore Delvigne vast, met het oog op de medische kwesties. Op de agenda van de IAC stonden ook nog punten in

---

207 'De socialist De Bock schiet "een bok"! Of is het "een kemel"?', *De Volksmacht*, (12 februari 1955), 3.

208 DESIMPELAERE, *De Internationale Arbeidsorganisatie*, 91.

209 N. DE BOCK, 'De vermindering van de arbeidsduur', *De Werker*, (26 februari 1955), 3.

210 A. COOL, 'Is internationale propaganda voor de vijfdaagseweek een afleidingsmanoeuvre?', *De Volksmacht*, (26 maart 1955), 1.

211 PASTURE, *Kerk, Politiek en Sociale Actie*, 187.

212 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 61, 'ACV – Bureau (54-56)', 10 mei 1955.

verband met de kolonies en de landbouw. De Algemene Centrale meende recht te hebben op de laatste adviseur. De landbouw was van groter belang voor de vakbeweging dan Congo. Eventueel zou een van de delegatieleden de bespreking over de koloniale problemen kunnen opvolgen. Het Bureau ging akkoord met deze stelling.²¹³ De minister besloot uiteindelijk om slechts drie raadgevers te bekostigen. Het ACV liet daardoor Robert Lecoq, algemeen secretaris van het ACVK, thuis.²¹⁴ Er zou dus geen enkele vertegenwoordiger van de arbeiders in Congo deelnemen aan de conferentie.

De afvaardiging voor de de 39ste zitting van de IAC in 1956 veroorzaakte eveneens weinig problemen tussen de vakbonden. De positie van afgevaardigde lag blijkbaar voor enige jaren vast. Verandering trad wel op in de samenstelling van de delegaties. Het ministerie drong er op aan dat elke vakbond iemand van haar Congolese dochterorganisatie mee stuurde, ook al stonden er geen zaken op de agenda die Congo rechtstreeks aanbelangden.²¹⁵ Een teken dat vertegenwoordiging van de kolonies binnen de IAO steeds belangrijker werd. Het ACV besloot voor de eerste maal een zwarte als raadgever aan te duiden, Jacques Massa van het ACVK. Cool en Lode Deweerdt, van de LBC, vergezelden hem.²¹⁶ Het LBC kreeg een vertegenwoordiger voor de besprekingen over het wekelijks verlof in de handel en kantoren.²¹⁷ Massa zou de enige Congolese adviseur op de conferentie zijn, wat werd aanzien als een overwinning op het ABVV.²¹⁸

Het ABVV duidde niemand werkzaam in Congo aan. De Algemene Centrale en de BBTK kregen de twee adviseurs. Zij hadden belang bij de onderwerpen van de komende zittijd. De keuze voor Maurice Segier met betrekking tot de kwesties die de landbouw aanbelangden, vormde geen probleem. Het ACOD deed moeilijk over het tweede mandaat. Arbeidsvoorwaarden voor de

---

213 AMSAB, *ABVV*, nr. 293, 'Nationaal Bureau 1955', 10 mei 1955.

214 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 61, 'ACV – Bureau (54-56)', 17 mei 1955.

215 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.2, 'Internationale Arbeidsconferentie: 39ste zitting, Genève, juni 1956', omslag 1, brief: ministerie aan August Cool, 9 maart 1956.; AMSAB, *ABVV*, nr. 1465, 'Correspondentie met de IAO', brief: ministerie aan Louis Major, 9 maart 1956.

216 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.2, 'Internationale Arbeidsconferentie: 39ste zitting, Genève, juni 1956', omslag 1, brief: August Cool aan het ministerie, 16 april 1956.

217 *Ibid.*, brief: August Cool aan LBC, 28 maart 1956.

218 *Ibid.*, brief: Robert Lecoq aan August Cool, 15 mei 1956.

bedienden waren ook in hun belang. Na discussie werd besloten om toch Genot van de BBTK aan te duiden, maar deze moest ook de openbare diensten vertegenwoordigen.²¹⁹

De voorbereidingen voor de zitting van 1957 waren de meest kalme van de bestudeerde periode. Net als bij de vorige sessie mochten de beide organisaties drie vertegenwoordigers aanduiden, waarvan één zijn syndicale activiteiten moest uitoefenen in Congo.²²⁰ De positie van De Bock als afgevaardigde stond al jaren vast. Raadgevers Désiré Van Daele en Cyrille Adoula, secretaris van het ABVV-Kongo, zouden hem bijstaan.²²¹ Het ACV vergrootte de arbeidersafvaardiging met Cool, Leopold Verhenne en Paul Mahomedi.²²² Ditmaal kozen zowel ACV als ABVV een Congolees als adviseur, in de figuren van Adoula en Mahomedi. Na afloop van de IAC vroeg De Bock aan minister Troclet om het volgende jaar een extra technische raadgever te bekostigen.²²³ Deze had daar wel oren naar. Enige voorwaarde was het fiat van de eerste minister.²²⁴ Achter de schermen probeerde het ABVV het akkoord van 1951 te ondermijnen door een mandaat te vragen dat vanzelfsprekend de socialistische vakbond zelf ten goede moest komen. De vriendschappelijke verhoudingen met socialistisch minister Troclet waren hier niet vreemd aan.

Een extra raadgever voor het ABVV kwam er toch niet voor de volgende IAC. Of dit aan een weigering van de premier lag, hebben we niet kunnen achterhalen. De verdeling die al enkele jaren gehanteerd werd, bleef behouden en ook nu was er een opvallend rustig verloop van de aanduiding.²²⁵ Het ABVV-Secretariaat droeg Dekeyzer en Van Daele voor als adviseurs. De aanwezigheid van deze laatste was in principe vereist voor de verderzetting van een discussie op de vorige sessie. Het probleem was dat de hele delegatie van het ABVV dan uit Vlamingen zou bestaan.²²⁶ Binnen een unitaire vakbond lag dit

219 AMSAB, *ABVV*, nr. 295, 'Nationaal Bureau 1956', 20 maart 1956.

220 AMSAB, *ABVV*, nr. 1466, 'Correspondentie met de IAO', brief: ministerie aan Louis Major, 11 april 1957.

221 Ibid., 12 april 1957.

222 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.3, 'Internationale Arbeidsconferentie: 40ste zitting, Genève, juni 1957', 3 mei 1957.

223 AMSAB, *ABVV*, nr. 1466, 'Correspondentie met de IAO', brief: ministerie aan Louis Major, 12 juli 1957.

224 Ibid., 16 juli 1957.

225 Ibid., brief: ministerie aan Louis Major, 10 april 1958.

226 Ibid., 11 april 1958.

moeilijk en Van Daele werd dus vervangen door Georges Leclercq.²²⁷ Opnieuw ging de socialistische vakbond in tegen de wens van het ministerie en werd geen vertegenwoordiger van Congo meegestuurd. Het ACV gaf wel gehoor en koos voor Jean Brück. Cool en Keuleers waren ook weer van de partij.²²⁸

Datzelfde jaar woedde in het ABVV een interessante discussie over mandaten bij de IAO. In december zou er te Genève een drieledige Technische Conferentie van de Houtnijverheid plaatsvinden. De socialistische vakbond was aangezocht om de afgevaardigde van de arbeidersdelegatie te leveren. Vanuit het ministerie kwam de vraag om iemand aan te duiden uit de kolonies wegens de omvangrijke houtindustrie ter plaatse. Dore Smets van de Algemene Centrale eiste het mandaat op vermits het onderwerp tot de bevoegdheid van zijn organisatie behoorde. Major reageerde behoorlijk ontstemd. Het mandaat kwam volgens hem toe aan het ABVV, niet aan een van de centrales. Hij zou samen met de secretarissen van het ABVV-Kongo contact opnemen met de Algemene Centrale voor de aanduiding van de afgevaardigde. Smets gaf echter niet zonder slag of stoot het mandaat af. Hij beschouwde de drieledige conferentie als een industriële commissie van de IAO. De vertegenwoordigers bij deze organen werden wel door de bevoegde centrale gekozen. De thesis van Major kon op dit vlak een precedent vormen: hetzelfde argument kon ingeroepen worden voor de afgevaardigden bij andere commissies. Voor Major ging deze vergelijking niet op. Ook Raymond Latin, van de Mijnwerkerscentrale, pleitte voor een afgevaardigde uit de Algemene Centrale. Een Congolees mocht hem vergezellen uit filantropische overwegingen: “zodoende kan men zijn algemene en syndicale vorming bewerkstelligen”. De Bock merkte evenwel nuchter op dat België zonder haar kolonie nooit zou zijn uitgenodigd voor deze conferentie. Het laatste woord lag bij het interprofessionele Bureau dat het mandaat aan het ABVV toekende.²²⁹ Uiteindelijk viel de keuze op Albert Truyens, een secretaris van de Algemene Centrale.²³⁰

Het was een drukke maand voor de IAO want ook de 2de zitting van de EAC vond toen plaats. De belangrijkste taak van deze conferentie was het formuleren van adviezen voor het op stapel staande Europees Sociaal Charter.

²²⁷ Ibid., 15 april 1958.

²²⁸ KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 62, 'ACV – Bureau (57-60)', 29 april 1958.

²²⁹ AMSAB, *ABVV*, nr. 300, 'Nationaal Bureau 1958', 2 september 1958.

²³⁰ Ibid., 23 september 1958.

Het ICV vond alvast dat de normen in het charter hoger moesten liggen dan in de bestaande IAO-Conventies wegens de traditie van sociale wetgeving in Europa.²³¹ Er kwam een nieuwe aanvaring tussen ACV en ABVV over de aanduiding van de officiële afgevaardigde. Oscar Behogne was intussen opnieuw minister van Arbeid en Sociale Voorzorg geworden. Hij riep de kemphanen samen op zijn kabinet om tot een akkoord te komen. Major bleek te vinden voor een beurtrol. Hij wilde eerst informatie inwinnen bij zijn Nederlandse en Franse collega's, waar een dergelijk systeem al langer bestond. In ruil mocht het ABVV de afgevaardigde aanduiden voor de EAC. Het ACV ging akkoord en vond het vanzelfsprekend dat de afgevaardigde op de volgende IAC de christelijke vakbond toe kwam.²³² Bij de bespreking in het eigen Nationaal Bureau bleef Major vaag over de instelling van een beurtstelsel.²³³

H. De invoering van een beurtrol

De aanduiding voor de zitting van 1959 leidde opnieuw tot grote moeilijkheden. Behogne besloot om de afgevaardigde aan het ACV toe te kennen. Het vaste stramien waarbij het ABVV telkens deze post mocht leveren was voorbijgestreefd. De ledenaantallen van beide organisaties toonden geen significante verschillen meer, dus was de tijd gekomen om een beurtrol in te voeren.²³⁴ Cool wilde zo snel mogelijk beginnen met de voorbereidingen voor de eerste zitting waar hij als afgevaardigde zou optreden.²³⁵ Op het ABVV-hoofdkwartier liepen ze minder hard van stapel. Het ABVV achtte de verdeling van de mandaten onaanvaardbaar. De officiële afgevaardigde kwam toe aan de sterkste syndicale organisatie. Die positie van het ABVV was bevestigd door de syndicale verkiezingen, al was het ACV zijn concurrent in ledenaantal wel voorbijgestreefd. Daarnaast pleitte de socialistische vakbond voor een uitbreiding van de delegatie. De werknemers wilden meer adviseurs. Het ABVV dreigde er mee niet deel te nemen aan de IAC indien de minister niet terugkwam op zijn

---

231 'Het ICV en de Europese vraagstukken', *De Volksmacht*, (4 oktober 1958), 12.

232 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 62, 'ACV – Bureau (57-60)', 28 oktober 1958.

233 AMSAB, *ABVV*, nr. 300, 'Nationaal Bureau 1958', 28 oktober 1958.

234 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.5, 'Internationale Arbeidsconferentie: 43ste zitting, Genève, juni 1959.', brief: ministerie aan August Cool, 7 april 1959.

235 *Ibid.*, August Cool aan ministerie, 8 april 1959.

beslissing.²³⁶

Behogne riep een ABVV-delegatie bij zich om het standpunt van de socialistische vakbond te verduidelijken. Op deze vergadering wees het ABVV op het bestaan van het akkoord van 1951. Behogne beweerde van niets te weten en beloofde dit te onderzoeken.²³⁷ In tussentijd ging het ACV al over tot de aanduiding van de raadgever die Cool zou vergezellen: Jan Marijnissen.²³⁸ Ook na onderzoek bleef de minister bij zijn standpunt. Volgens De Bock was dit een inbraak op artikel 3 van de IAO-Constitutie.²³⁹ De kans bestond dan ook dat het mandaat van Cool niet zou gevalideerd worden aangezien de minister op geen enkele wijze getracht had de verschillende partijen te verzoenen. Volgens De Bock was het akkoord van 1951 nooit opgezegd door het ACV en had men nooit gevraagd om een nieuwe controle van de ledenaantallen.²⁴⁰ Het ABVV zocht steun bij de werkgevers: een weigering van de arbeidersafgevaardigde, impliceerde namelijk een zelfde sanctie voor de patroonsafgevaardigde. Het gevolg was dat ook het ABVV een afgevaardigde voordroeg in de persoon van De Bock. Op vraag van de BTB werd Dekeyzer aangeduid als technisch raadgever.²⁴¹

Een bijeenkomst van Major, Cool en Roger De Staercke, voorzitter van het VBN, op 14 mei 1959 bracht geen oplossing. Cool merkte terecht op dat het akkoord van 1951 niet meer van toepassing was. De christelijke vakbond had in 1954 het akkoord schriftelijk opgezegd bij minister Troclet.²⁴² Dat het ABVV van niets wist, was niet de schuld van het ACV. Het was de taak van de toenmalige minister om het ABVV hiervan op de hoogte te stellen. Het ACV stelde voor om een nieuw akkoord te sluiten. Een hernieuwde telling van de ledenaantallen was mogelijk op voorwaarde dat het mandaat van afgevaardigde in handen van Cool bleef. De christelijke vakbond stelde het ABVV voor een ultimatum. Indien de socialistische vakbond bij zijn standpunt bleef en er mee

---

236 AMSAB, *ABVV*, nr. 301, 'Nationaal Bureau 1959', 14 april 1959.

237 *Ibid.*, 21 april 1959.

238 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 62, 'ACV – Bureau (57-60)', 21 april 1959.

239 Artikel 3 stipuleert dat de niet-gouvernementele afgevaardigden moeten gekozen worden in overleg met de meest representatieve werkgevers- en werknemersorganisaties.

240 Het akkoord is wel door het ACV opgezegd geworden, zoals eerder al werd vermeld.

241 AMSAB, *ABVV*, nr. 301, 'Nationaal Bureau 1959', 12 mei 1959.

242 Cfr. *supra*, 39.

dreigde om de geldigheid van het mandaat te betwisten bij de IAO, dan zou het ACV gewoonweg niet deelnemen aan de conferentie. Een dergelijke boycot kon voor serieuze problemen zorgen. Zonder afgevaardigde werden ook de adviseurs monddood gemaakt, wat in de praktijk zou leiden tot een nutteloze werknemersdelegatie. Het ABVV-Bureau besloot akkoord te gaan met een nieuwe telling en een eventueel nieuw akkoord, maar de post van afgevaardigde voor de volgende zitting werd niet opgegeven.²⁴³

Op 21 mei kwamen De Bock en Dereau opnieuw samen op het ministerie. Een nieuw akkoord werd opgesteld waarin beide partijen zich ditmaal wel konden vinden. De afgevaardigde ging opnieuw naar het ABVV. Met het oog op de volgende jaren zou de vakbonden opnieuw overgaan tot een telling van de ledenaantallen. Indien het verschil niet groter was dan 50 000 zou een beurtstelsel volgen. Ter compensatie kreeg het ACV drie adviseurs voor de zitting van dat jaar, het ABVV slechts een.²⁴⁴ De problemen leken van de baan. Niets was minder waar. Binnen de beide vakbonden leidde het akkoord tot ernstige discussies. Bij het ABVV bekeek men het akkoord vol realisme. Het ACV had serieuze vooruitgang geboekt bij de laatste syndicale verkiezingen. Major ging er dan ook vanuit dat de ledenaantallen ditmaal veel dichterbij mekaar zouden liggen. Een overwinning zoals tijdens de vorige telling lag allerm minst vast. Er kwam ook protest tegen de ondertekening van het akkoord door De Bock. Deze had geen advies gevraagd aan het Nationaal Bureau in een zaak die serieuze gevolgen kon hebben voor het ABVV.²⁴⁵ Dereau werd door het ACV-Bureau om dezelfde reden berispt.²⁴⁶ Het nieuwe akkoord werd verworpen door het ACV. Omwille van de toegevingen tegenover het ABVV besloot de christelijke vakbond niet deel te nemen aan de IAC.²⁴⁷ De gereserveerde kamers in de vaste verblijfplaats te Genève werden zelfs geannuleerd.²⁴⁸ Uiteindelijk zouden de

---

243 Ibid., 19 mei 1959.

244 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, 21 mei 1959.; AMSAB, *ABVV*, nr. 1465, 'Correspondentie met de IAO', 22 mei 1959.

245 AMSAB, *ABVV*, nr. 302, 'Nationaal Bureau 1959', 26 mei 1959.

246 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 62, 'ACV – Bureau (57-60)', 26 mei 1959.

247 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting Genève, juni 1960', omslag 2, 27 mei 1959.

248 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.5, 'Internationale Arbeidsconferentie: 43ste zitting, Genève, juni 1959.', brief: August Cool aan Wurzler, 27 mei 1959.

ACV-vertegenwoordigers toch deelnemen aan de conferentie, getuige de onkostennota's gericht aan het ministerie.²⁴⁹

Behogne beseftte dat een onderlinge overeenkomst onmogelijk te bereiken was en besliste zelf. Er kwam een beurtrol. Dat jaar mocht het ABVV nogmaals de afgevaardigde leveren, maar de afgevaardigde op de zittijd van 1960 kwam toe aan het ACV.²⁵⁰ De socialistische vakbond beraadde zich over zijn standpunt. Akkoord gaan met de minister betekende dat het mandaat volgend jaar aan het ACV toekwam. De andere oplossing hield in dat er een nieuwe controle van de ledenaantallen kwam, waardoor een beurtrol weer naar de achtergrond verdween. Dit was echter niet zonder risico, nu beide organisaties mekaar in grootte benaderden. Er werd besloten om niet akkoord te gaan met het besluit van Behogne. Deze had zijn taak niet naar behoren vervuld. Dergelijke beslissingen moesten genomen worden in overleg met de beide vakorganisaties. De minister "beloonde" de vakbond die een akkoord had geweigerd met een definitief beurtstelsel.²⁵¹

Het protest van het ABVV ten spijt zette Behogne toch door met zijn plannen en kende de post van werknemersafgevaardigde toen aan het ACV. Een bijeenkomst van Cool, Major en De Bock op het ministerie moest de geschillen lijmen. Het ABVV stelde voor om rekening te houden met de laatste syndicale verkiezing, waar het ABVV als grootste vakbond uit de bus was gekomen. Dit voorstel werd weggelachen door Cool. Ten eerste toonden de gepubliceerde ledenaantallen aan dat beide vakbonden minstens even groot waren.²⁵² Ten tweede gaf men op deze manier de niet-gesyndiceerden een stem in het debat.²⁵³

Het eerste argument viel bij het ABVV niet in dovemansoren. Het ACV werd elk jaar sterker. Blijven vasthouden aan het principe dat de grootste vakbond de afgevaardigde mocht leveren, zou bij een volgende telling wel eens anders kunnen uitdraaien. Een beurtrol was onvermijdelijk geworden. Het ABVV vroeg de minister om het mandaat nog een laatste maal aan de socialistische vakbond toe te kennen. Er stond namelijk nog meer op het spel. Een nieuwe Raad

---

249 Ibid., brief: August Cool aan het ministerie, 15 oktober 1959.

250 Ibid., brief: ministerie aan Louis Dereau, 29 mei 1959.

251 AMSAB, ABVV, nr. 302, 'Nationaal Bureau 1959', 7 juli 1959.

252 KADOC, ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers, nr. 62, 'ACV – Bureau (57-60)', 16 februari 1960.

253 Ibid., 23 februari 1960.

van Beheer zou verkozen worden in 1960. Wanneer De Bock niet kon deelnemen als afgevaardigde, zou een mogelijke herverkiezing moeilijk liggen. Op de koop toe stelde het ABVV voor dat bij elke verkiezing voor de Raad van Beheer een socialist als afgevaardigde zou fungeren.²⁵⁴ In ruil zou het ACV de afgevaardigde voor de sessies van 1961 en 1962 krijgen. Het zette weinig zoden aan de dijk. Beide voorstellen werden door het ACV categoriek afgewezen.²⁵⁵

Op 15 maart 1960 werd het mandaat van afgevaardigde officieel toegekend aan het ACV.²⁵⁶ Na jaren van strijd mocht Cool eindelijk als afgevaardigde deelnemen aan een zitting van de IAC.²⁵⁷ Ook De Bock was er nog bij, zij het ditmaal als technisch raadgever.²⁵⁸ Andere socialistische adviseurs waren Emiel Janssens en Jules Black, nationaal secretaris van de CMB.²⁵⁹ Het doorbreken van een monopolie van om en bij de 40 jaar maakt dat we kunnen spreken van een nieuw tijdperk.

---

254 AMSAB, ABVV, nr. 303, 'Nationaal Bureau 1960', 16 februari 1960.

255 KADOC, ACV – *Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 62, 'ACV – Bureau (57-60)', 23 februari 1960.

256 Ibid., 15 maart 1960.

257 Ibid., 5 april 1960.

258 AMSAB, ABVV, nr. 303, 'Nationaal Bureau 1960', 12 april 1960.

259 'De Internationale Arbeidsconferentie', *De Werker*, (2 juli 1960), 3.

iii. **Mondiaal syndicalisme en de IAO**

De relatie tussen de Sovjet-Unie en de Internationale Arbeidsorganisatie heeft altijd moeilijk gelegen. Het interbellum werd gekenmerkt door een vijandige boycot van de Internationale Arbeidsorganisatie.²⁶⁰ De Sovjets beschouwden de IAO als een instrument van het kapitalistische Westen, bedoeld als buffer tegen het oprukkende communisme.²⁶¹ De IAO stond voor geleidelijke sociale hervormingen, de communisten pleitten voor revolutie. Achter de schermen werd wel onderhandeld, met weinig resultaat. Vooral de werknemersdelegaties binnen de IAO wensten de toetreding van de Sovjet-Unie. In 1934 trad de Sovjet-Unie toe tot de Volkenbond. Automatisch lidmaatschap van de IAO was hieraan verbonden. De representativiteit van de Russische werkgevers- en werknemersafgevaardigden werd toen al in twijfel getrokken, maar zonder veel gevolgen. Wanneer in 1939 de Sovjet-Unie uit de Volkenbond werd gezet wegens haar inval in Finland, luidde dit ook het einde in van haar IAO-lidmaatschap.²⁶²

Na de dood van Jozef Stalin werd de Sovjet-Unie in 1954 opnieuw lid van de Internationale Arbeidsorganisatie. Het hernieuwde lidmaatschap werd op gemengde gevoelens onthaald. Het bekende tripartisme van de IAO vormde het grootste obstakel. Zoals reeds eerder aangehaald, hield dit in dat elk land drie delegaties van respectievelijk werknemers, werkgevers en regeringsleden moest afvaardigen.²⁶³ In de Sovjet-Unie lag het echter zo eenvoudig niet. Als een gevolg van de genationaliseerde economie waren alle bedrijven in handen van de staat. Waren de Russische werkgeversafgevaardigden dan geen gewone apparatsjiks? Het concept van de “socialistische werkgever” werd geïntroduceerd. Een Belgisch voorstel om het aantal afgevaardigden te verhogen om rekening te houden met deze nieuwe situatie, kreeg geen navolging.²⁶⁴

De discussie leidde tot de oprichting van een speciale commissie die moest

---

260 OSAKWE, *The Participation of the Soviet Union*, 63.

261 De oprichting van de IAO ging inderdaad gepaard met angst voor het oprukkende communisme. Zie ALCOCK, *History of the International Labour Organisation*, 15.

262 OSAKWE, *The Participation of the Soviet Union*, 68.

263 C. LEVINSON, *International Trade Unionism*, Londen, 1972, 145.

264 A. SALAH-BEY, *L'Organisation Internationale du Travail et le Syndicalisme Mondial (1945-1960)*, Parijs, 1963, 30-33.

uitzoeken of en hoe dit concept kon functioneren binnen de IAO. De conclusie was uiterst pragmatisch. De vraag of deze werkgevers onafhankelijk van hun regering konden handelen werd ontweken.²⁶⁵ Ook de Russische werknemersafgevaardigden riepen twijfel op want de Sovjet-Unie kende geen vakbondsvrijheid. De teneur was dat de voltallige Russische delegatie onder controle van de regering stond.²⁶⁶ De constitutie van de IAO verbood dit echter niet. Amendementen om zulks wel mogelijk te maken konden niet worden ingevoerd door tegenwerking van de regeringen.²⁶⁷

Na de Tweede Wereldoorlog hadden velen hun hoop gesteld op de syndicale eenheid, ook op internationaal vlak.²⁶⁸ Voor de oorlog waren de tegenstellingen tussen het Internationaal Vakverbond en de Rode Vakbondsinternationale te groot geweest.²⁶⁹ In navolging van de geallieerde samenwerking had er wel sprake geweest van een toenadering. De RVI en het IVV bestonden niet langer. De gedachte om een overkoepelende internationale vakbeweging op te richten werd steeds sterker. In oktober 1945 werd het WVV opgericht, bestaande uit Amerikaanse, Europese en Sovjetvakbonden.²⁷⁰

De christelijke vakbonden deden niet mee. Slechts één nationale vakbond mocht lid zijn van het WVV. Een fusie met de communistische of socialistische tegenhangers zagen de meeste christelijke vakorganisaties niet zitten. Zij besloten alleen voort te gaan, met een verderzetting van het vooroorlogse ICV.²⁷¹ Het ICV werd gedurende het interbellum lange tijd stiefmoederlijk

---

265 BOONSTRA, *The ILO and the Netherlands*, 22-23.

266 OSAKWE, *The Participation of the Soviet Union*, 73.

267 Ibid., 73-75

268 P. PASTURE, 'Window of Opportunities or *trompe l'oil*? The Myth of Labour Unity in Western Europe After 1944', G-R HORN en P. KENNEY (red.), *Transnational Moments of Change: European Society-1945, 1968, 1989*, Lanham, 2004, 42-43.

269 R. TOSSTORFF, 'Towards international trade union unity', B. DE WILDE (red.), *International Conference. Colloque International. The Past and Future of International Trade Unionism. Passé et futur du syndicalisme international. Ghent, May 19-20, 2000. Gand, 19-20 mai, 2000*, Gent, International Association of Labour History Organisations (IALHI) / Amsab - Institute of Social History, 2001, 259-261.

270 HEMMERIJCKX, *Van verzet tot Koude Oorlog*, 149.; A. CAREW, 'A false dawn: the World Federation of Trade Unions', VAN DER LINDEN (red.), *The International Confederation of Free Trade Unions*, 167-168.

271 PASTURE, *Histoire du syndicalisme chrétien international*, 209-212.

behandeld door de IAO en bleef ook daarna een kleine speler.²⁷² De eenheid binnen het WVV was geen lang leven beschoren. De Sovjets namen geleidelijk aan de controle over. De polarisatie tussen de VS en de USSR veroorzaakte barsten in de vakbondseenheid. De Russen wezen het Marshallplan af en beschouwden de vakbonden die er een andere mening op na hielden, als verraders.

A. De Koude Oorlog binnen de Internationale Arbeidsorganisatie

Wanneer de IAO na de oorlog haar werkzaamheden hervatte, ontbrak de USSR op het appel. Zowel ABVV als ACV vonden dit een gemis, gezien het grote belang van de Sovjet-Unie op het internationale plan. Het ABVV vond dat de constitutie van de IAO moest aangepast worden. Als regels verhinderden dat de USSR kon deelnemen door haar specifieke politieke samenstelling, dan moest men die regels veranderen.²⁷³ De kleine Belgische vakbond probeerde ook binnen het WVV de verhoudingen met de IAO te verbeteren. De langdurige deelname van het ABVV aan de werking van de organisatie had eventuele twijfels over haar kwaliteiten volledig weggenomen. Het WVV was niet dezelfde mening toegedaan en hield zich afzijdig van de IAO. De USSR voelde er helemaal niets voor om besluiten van de IAC toe te passen. Haar interesse in dit onderwerp was dan ook nihil. Andere leden van het WVV wensten wel een grotere samenwerking met de IAO. Op voorspraak van de Belgische socialistische syndicalisten besloot het WVV een speciale zitting te houden gewijd aan haar verhoudingen met de IAO.²⁷⁴ Deze zitting van de Algemene Raad van het WVV vond plaats te Praag. Een officiële waarnemer van het IAB werd uitgenodigd om deel te nemen. Er kwam een akkoord over een nauwere samenwerking tussen de organisaties en het WVV mocht zich officieel laten vertegenwoordigen op de IAC. Het ABVV was vol lof over deze toenadering. De verdediging van de internationale arbeidersbelangen zou er wel bij varen. Het WVV kon in te toekomst het werk van de arbeidersafgevaardigden op de IAC

---

272 Ibid., 117-121.

273 'Notities rond de Internationale Conferentie van het Internationaal Arbeidsbureau', *De Werker*, (27 oktober 1945), 1.

274 'Het WVV en de UNO', *De Werker*, (28 juni 1946), 5.

coördineren.²⁷⁵

Het bleek ijdele hoop. In mei 1949 was Louis Saillant²⁷⁶, algemeen secretaris van het WVV eenmaal in Genève geweest, voor een plezierreisje. Deelnemen aan vergaderingen of initiatieven uitwerken, stond niet op zijn agenda. Het ABVV beseftte dat de mooie woorden van Praag niets betekenden. Om conflicten binnen het WVV te voorkomen hadden het Secretariaat en de AUCCTU het principe van samenwerking aanvaard. Major verweet het WVV nalatigheid.²⁷⁷ De discussie in het WVV over het Marshallplan vergrootte de problemen. De weigering van de Oost-Europese vakbonden om de Amerikaanse hulp te aanvaarden, botste met de visie van de West-Europese vakbonden.²⁷⁸ De problemen escaleerden zodanig dat meer en meer vakbonden het WVV verlieten.²⁷⁹ Op zijn congres van 1949 besloot ook het ABVV om de organisatie te verlaten. In een bericht aan zijn centrales beloofde het ABVV om zijn voorzorgen te nemen zodat de internationale syndicale solidariteit gewaarborgd bleef. Doel was om snel een nieuwe mondiale syndicale organisatie te vormen.²⁸⁰

Eind 1949 was het zover. Tijdens de Arbeidsconferentie van de Vrije Wereld te Londen, onder leiding van Paul Finet, werd het IVVV boven de doopvont gehouden. Het ABVV speelde er een vooraanstaande rol. Het ACV nam samen met de Franse collega's van de CFTC deel aan de conferentie, maar beide zouden uiteindelijk geen lid worden van het IVVV.²⁸¹ Het IVVV stond positief tegenover samenwerking met de IAO, wat voor het ABVV een heuse vooruitgang was.²⁸² Op het tweede congres van het IVVV werd de IAO geprezen om haar uitzonderlijke activiteiten op sociaal gebied. Minpunt was dat veel lid-

---

275 Moreel en administratief verslag van de jaren 1946 en 1947, Verslag van het statutair congres van het Algemeen Belgisch Vakverbond, Brussel, februari-maart 1948, 266.

276 Fransman Louis Saillant, tot 1948 ook algemeen secretaris van de CGT, stond bekend om zijn sympathie voor de Russische communisten: CAREW, 'A false dawn: the World Federation of Trade Unions', 169-178.

277 L. MAJOR, *Verslag over de toestand in de internationale vakbeweging*, Verslag voor het beperkt congres van het Algemeen Belgisch Vakverbond, Brussel, mei 1949, 14-15.

278 AMSAB, ABVV, nr. 284, 'Nationaal Bureau 1949', 7 februari 1949.

279 CAREW, 'A false dawn: the World Federation of Trade Unions', 182.

280 AMSAB, ABVV, nr. 1414, 'Contacten met het IVVV', brief aan de centrales, 10 juni 1949.

281 CAREW, 'Towards a free trade union centre', 198-199.

282 Moreel en administratief verslag van de jaren 1948-1949-1950, Verslag van het statutair congres van het Algemeen Belgisch Vakverbond, Brussel, mei 1951, 505.

staten talmden met het bekrachtigen van overeenkomsten. Regeringen werden aangespoord om de begroting van de IAO te vergroten. De IAO zelf moest haar aandacht verschuiven naar de ontwikkelingslanden.²⁸³ De nieuwe internationale syndicale vakbond was zich bewust van het belang van de IAO en deinsde er niet voor terug om actie te ondernemen wanneer deze bedreigd werd. In 1952 gingen er bij werkgevers en regeringen stemmen op om de begroting van de IAO te verminderen. Het IVVV mobiliseerde haar nationale vakbonden om deze plannen te vrijdelen.²⁸⁴ De aangesloten organisaties moesten bij hun regering integendeel pleiten voor meer fondsen. Een uitbreiding van de IAO was nodig om haar werking op lange termijn te verzekeren.²⁸⁵ Op zijn derde congres hamerde het IVVV opnieuw op meer eerbied voor de IAO. Patronale organisaties en regeringen miskenden de verdiensten van de organisatie. De sociale toestand was gedurende de laatste decennia verbeterd, maar een orgaan dat op mondiaal niveau veranderingen kon afdwingen, bleef nodig.²⁸⁶ De stugge houding van de patronale organisaties was ook het ACV niet ongemerkt voorbijgegaan. De christelijke vakbond toonde meer begrip. De kloof in ontwikkelingspeil tussen de lidstaten was te groot. De werkmethode van de IAO moest herzien worden, zo niet zou zij aan belang inboeten. Er waren meer regionale conferenties nodig en niet alleen voor de ontwikkelingslanden. Het bleef nodig om te streven naar verbeteringen voor alle arbeiders, maar Europa kampte met specifieke problemen die concrete oplossingen vroegen.²⁸⁷

De relatie met de werkgevers zou nog verslechteren. De USSR stond op het punt toe te treden tot de IAO.²⁸⁸ In een cynisch artikel in *De Werker* trok De Bock van leer tegen deze plotse ommekeer. De Sovjets hadden de IAO jarenlang als een bolwerk van kapitalisten en imperialisten beschouwd en plots

---

283 'Resoluties goedgekeurd door het tweede Congres van het IVVV', *De Werker*, (4 augustus 1951), 3.

284 *Moreel en administratief verslag van de jaren 1951 en 1952*, Verslag van het statutair congres van het Algemeen Belgisch Vakverbond, Brussel, november 1953, 483.

285 'Het subcomité van het IVVV vergaderde te Brussel', *De Werker*, (28 maart 1953), 5.

286 'Na het derde wereldcongres van het IVVV: de IAO', *De Werker*, (29 augustus 1953), 6-7.

287 *De bedrijvigheid van het ACV van 1951 tot 1953*, Verslag van het XVIIIde congres van het Algemeen Christelijk Vakverbond, Brussel, oktober 1953, 252.

288 Aanvankelijk ging het om de Sovjet Unie, Oekraïne en Wit-Rusland. Andere Sovjet-staten zouden snel volgen. Zie OSAKWE, *The Participation of the Soviet Union*, 67.

namen ze deel aan de IAC. De Bock was ervan overtuigd dat het WVV nu ook wel een meer welwillende houding zou aannemen. Hij was niet te spreken over de Russische houding. De USSR eiste al meteen een sterkere arbeidersvertegenwoordiging. Het ABVV was daar reeds jaren voorstander van. De IAO-expert van de socialistische vakbond meende dat de Sovjet-Unie de organisatie nooit had mogen verlaten. Samen hadden de werknemers van Oost en West kunnen pleiten voor een grotere arbeidersdelegatie. De Bock geloofde niet in de goede bedoelingen van de Sovjet-Unie, zeker toen de Russische vertegenwoordigers verklaarden dat zij zich niet gebonden achtten door de constitutie.²⁸⁹

Tijdens de zitting van de IAC in 1954 verkondigde De Bock echter een andere mening. Hij vond de toetreding van de Sovjet-Unie opeens van cruciaal belang. Het lidmaatschap van de IAO kon een stap zijn naar vrede tussen Oost en West.²⁹⁰ De dood van Stalin opende perspectieven voor een betere samenwerking. Ook het socialistische dagblad Vooruit nam omwille van die reden een positievere houding aan tegenover de Sovjet-Unie.²⁹¹ Het IVVV daarentegen had geprotesteerd tegen de intrede van de USSR in de IAO. De geldigheid van de Russische mandaten was betwist geworden door enkele arbeidersafgevaardigden. Aanvankelijk wilde het IVVV hiervoor de gehele arbeidersgroep aanwenden, om de klacht kracht bij te zetten. Sommige werknemersafgevaardigden hadden zich verzet, waaronder De Bock. Een dergelijke klacht zou volgens de laatste toch onontvankelijk verklaard worden volgens de constitutie. Verder waren er sinds de Tweede Wereldoorlog geen mandaten van dictaturen betwist. Afgevaardigden van 'fascistische landen' waren nooit in twijfel getrokken door het IVVV. Het was dan ook de mening van De Bock dat men toenadering moest zoeken tot de communisten. Een meerderheid van de conferentie deelde zijn mening en wees de klacht af. Veel IVVV-leden stemden tegen of onthielden zich.²⁹² Het IVVV had de discipline van haar afgevaardigden overschat.²⁹³

---

289 N. DE BOCK, 'Rusland lid der IAO', *De Werker*, (14 november 1953), 1.

290 N. DE BOCK, 'De IAC in dienst van de vrede', *De Werker*, (3 juli 1954), 1.

291 J. ROSSEEL, *Het beeld van de Sovjet-Unie tijdens de Koude Oorlog in het socialistische dagblad Vooruit van het Marshall-plan tot aan de Cuba-crisis*, Onuitgegeven

licentiaatsverhandeling, Universiteit Gent, departement: Nieuwste Tijden, 1999, 142-143.

292 AMSAB, ABVV, nr. 292, 'Nationaal Bureau 1954', 29 juli 1954.

293 CAREW, 'Towards a free trade union centre', 232.

De Bock zag de ware aard van dergelijke stemmingen goed in, getuige de voorbeelden die hij aanhaalde. De mandaten van Nationalistisch China en Hongarije waren ook betwist geworden. Beide landen weigerden hun bijdrage te betalen en Nationalistisch China vertegenwoordigde maar een klein deel van het Chinese volk. De Bock had tegen de afgevaardigden van beide landen gestemd. Opmerkelijk was dat veel landen die het voor Nationalistisch China opnamen tegen Hongarije stemden, en andersom. De Koude Oorlog vond ook plaats binnen de IAO. Het Nationaal Bureau steunde De Bock. Het ABVV zag het IVVV liever in een andere rol: verzoening brengen tussen Oost en West. Deze mening zou de socialistische vakbond ook aan het IVVV zelf kenbaar maken, maar wel op een “voorzichtige” manier “met zorgvuldig uitgekozen termen”, kwestie van het IVVV niet te zeer tegen het hoofd te stoten.²⁹⁴ Het ACV had ook vertrouwen in het lidmaatschap van de USSR. Volgens Cool leken de Russen klaar om hun aanwezigheid op zittingen van de IAC serieus op te vatten.²⁹⁵

De optimistische verwachtingen werden niet ingelost. Het ACV beschouwde de EAC van 1955 als een mislukking en een van de redenen was de aanwezigheid van de Sovjet-Unie. In de ogen van het ACV bleek de USSR meer een saboteur te zijn dan een constructieve gesprekspartner.²⁹⁶ Ook de IAC van 1955 werd verstoord door de aanwezigheid van de USSR en haar satellietstaten.²⁹⁷ Een jaar later was de sfeer nog meer gespannen. De Westerse werkgevers gingen zich steeds meer verzetten tegen de aanwezigheid van de “staatsfunctionarissen” uit de communistische landen. De Bock vond dit probleem overroepen. Nationalisaties waren uiteindelijk toch onvermijdbaar. Werkgevers zouden blijven bestaan, alleen zouden ze dan een andere opdrachtgever krijgen.²⁹⁸ Het ICV daarentegen trok de arbeidersafgevaardigden van Roemenië en Spanje in twijfel. Beide landen kenden slechts één vakorganisatie en van vakbondsvrijheid was geen sprake.²⁹⁹ Het

---

294 AMSAB, ABVV, nr. 292, 'Nationaal Bureau 1954', 29 juli 1954.

295 KADOC, ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers, nr. 61, 'ACV – Bureau (54-56)', 29 juni 1954.

296 Ibid., 8 februari 1955.

297 N. DE BOCK, 'De Internationale Arbeidsconferentie', *De Werker*, (3 juli 1955), 4.

298 N. DE BOCK, 'Kanttekeningen bij de 39e zitting van de Internationale Arbeidsconferentie', *De Werker*, (23 juni 1956), 5.

299 'ICV bestrijdt mandaat Roemeense en Spaanse arbeidersafgevaardigden', *De Volksmacht*,

ICV was een van de grote pleitbezorgers van het tripartisme. De drieledige samenstelling van de IAO impliceerde immers syndicaal pluralisme en erkenning van de christelijke vakbonden. De fundamentele waarden van de IAO, in bijzonder het tripartisme, moesten dan ook verdedigd worden. Met dat doel had men de mandaten van de USSR in 1954 gecontesteerd en die van Spanje in 1955.³⁰⁰

De problemen verergerden naarmate de zitting vorderde. Sommigen gewaagden van een heuse crisis.³⁰¹ De kapitalistische werkgevers wilden een aanpassing van de constitutie. Hun voorstel hield in dat enkel vrije landen mochten deel uitmaken van de IAO. Het ABVV was niet te vinden voor een dergelijk systeem dat nadelige gevolgen kon hebben voor de sociale vooruitgang van Afrika en Azië. Toch vond de socialistische vakbond dat de patroons gelijk hadden: het evenwicht binnen de IAO was verstoord. Maatregelen waren nodig om te verhinderen dat de organisatie een propaganda-instrument werd.³⁰² De problemen van de IAO werden later dat jaar intensiever bestudeerd door het ICV. Bepaalde staten konden wegens hun politieke constellatie onmogelijk authentieke drieledige delegaties afvaardigen. Het ICV zou actie ondernemen op de eerstkomende bijeenkomst van de Raad van Beheer.³⁰³ Een klacht werd ingediend tegen de USSR wegens de schending van de vakbewegingsvrijheid in Hongarije.³⁰⁴ Ook het IVVV diende klacht in tegen de Hongaarse afgevaardigden.³⁰⁵ De Raad van Beheer volgde de argumentatie van beide wereldvakverbonden en besloot dat er syndicale vrijheid moest komen in Hongarije.³⁰⁶

Toch bleef het moeilijk om de Sovjet-Unie goed te laten meewerken. Door de grootte van haar delegatie binnen de IAO en de strakke discipline die ervoor zorgde dat iedere afgevaardigde de partijrichtlijnen volgde, was het praktisch

---

(16 juni 1956), 2.

300 PASTURE, *Histoire du syndicalisme chrétien international*, 364-366.

301 'Het ICV op de 39e Internationale Arbeidsconferentie', *De Volksmacht*, (30 juni 1956), 12.

302 'Crisis in de Internationale Arbeidsorganisatie?', *De Werker*, (30 juni 1956), 1.

303 'ICV onderzocht problemen Internationale Arbeidsorganisatie', *De Volksmacht*, (29 september 1956), 12.

304 'ICV dient klacht in bij het IAB', *De Volksmacht*, (17 november 1956), 14.

305 CAREW, 'Towards a free trade union centre', 233.

306 'Besluiten van het IAB nopens de syndicale vrijheid in Hongarije', *De Werker*, (24 november 1956), 3.

onmogelijk om druk uit te oefenen op de USSR.³⁰⁷ In de jaren 1958-1959 werd in de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten de vakbondsvrijheid onderzocht. De studie werd uitgevoerd door de IAO op vraag van de Sovjet-Unie zelf.³⁰⁸ Het ABVV juichte deze toenadering tussen Oost en West toe.³⁰⁹ Voor het ICV moest er meer gebeuren: de procedures om klacht in te dienen tegen schendingen van de syndicale vrijheid moesten verbeterd worden. Zonder veel resultaat.³¹⁰

Tijdens de zitting van de IAC in 1959 laaiden de problemen weer op. De problemen situeerden zich vooral binnen de groep der werkgevers. "Kapitalistische werkgevers" en "ambtenaren" konden niet meer door dezelfde deur. Veel patronale delegaties hielden zich afzijdig omwille van de aanwezigheid van het Russische "patronaat". De groeiende sterkte van het communistische blok noopte de Westerse werkgevers tot andere maatregelen.³¹¹ Communistische werkgevers werden uit technische commissies geweerd. Om lid te worden van een commissie moest men worden aangeduid door de eigen groep. De patroons maakten handig gebruik van hun meerderheid. Het ABVV bleef voorstander van de collectieve economie en vond de hele discussie weinig belang hebben.³¹²

De sessie van 1960 bracht geen veranderingen. De werkgeversafgevaardigden uit communistische landen werden nog steeds betwist. De Hongaarse mandaten bleven twijfels oproepen. De conferentie paste zich gedeeltelijk aan. De discussies werden veel technischer. Technische eensgezindheid werd vaak bereikt, de uitvoering leed onder de politieke strijd tussen Oost en West.³¹³

B. Het ICV en de IAO

Het belang van een internationale syndicale organisatie binnen de IAO hing vooral af van het aantal afgevaardigden dat zij in haar rangen telde. Voor het

307 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 62, 'ACV – Bureau (57-60)', 25 juni 1957.

308 OSAKWE, *The Participation of the Soviet Union*, 52.

309 'De IAO en de eerbiediging van de syndicale vrijheid', *De Werker*, (2 augustus 1958), 3.

310 PASTURE, *Histoire du syndicalisme chrétien international*, 368.

311 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 62, 'ACV – Bureau (57-60)', 23 juni 1959.

312 N. DE BOCK, 'Perikelen aan het meer van Genève', *De Werker*, (4 juli 1959), 1.

313 'De Internationale Arbeidsconferentie', *De Werker*, (2 juli 1960), 3.

ICV betekende dit een kleine ramp. Haar grootte viel niet te vergelijken met deze van het WVV of later het IVVV. Na de oorlog waren er maar enkele landen met christelijke vakbonden. In België kon het ACV pas in 1960 een eerste maal de officiële afgevaardigde aanduiden voor de IAC. In Frankrijk en Nederland bestond wel een beurtrol, maar het totale aantal christelijke afgevaardigden bleef klein.³¹⁴ Op de IAC stond het ICV altijd in de minderheid.

Het verloop van de eerste naoorlogse zitting van de IAC zette kwaad bloed bij het ACV. De krachtsverhoudingen tussen de syndicale organisaties werden duidelijk bij de verkiezing van de Raad van Beheer. De christelijke organisaties waren ontzet over het feit dat Nederlander P.J.S. Serrarens, algemeen secretaris van het ICV, niet was verkozen in de raad. Hij werd geboycot omdat het ICV niet had willen deelnemen aan het WVV. Volgens het ACV gebeurden de benoemingen achter de schermen en waren de meeste leden “zeker van hun plaatske”.³¹⁵ De christelijke vakbond was helemaal niet te vinden voor de aanwezigheid van het pas opgerichte WVV. De verhouding tussen de internationale patronale en werkliedenorganisaties werd volkomen scheefgetrokken. Het WVV was een mastodont met haar 60 miljoen leden, die teveel macht zou krijgen.³¹⁶ Een dergelijke situatie verwees het ICV naar de marge.

Vertegenwoordiging binnen de IAO was een must en de leiding van het ICV besloot om alle mogelijke middelen aan te wenden.³¹⁷ In 1949 werd een eerste succes geboekt. Het ICV werd erkend als een vereniging met consultatief statuut.³¹⁸ Op bijeenkomsten van het merendeel der IAO-organen kon het ICV nu de rol van waarnemer vervullen.³¹⁹ In 1951 stond de driejaarlijkse verkiezing van de Raad van Beheer op de agenda. Het ICV stuurde twee zwaargewichten de strijd in: Serrarens, die voor een herverkiezing ging, en Fransman Gaston

---

314 SALAH-BEY, *L'Organisation Internationale du Travail*, 72.

315 *De bedrijvigheid van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België van 1945 tot 1947*, Verslag van het XVde congres van het Algemeen Christelijk Vakverbond, Brussel, oktober 1947, 197.

316 *Ibid.*, 195-196.

317 'Internationaal Christelijk Vakverbond: Bestuursraad vergaderde te Straatsburg', *De Volksmacht*, (27 december 1947), 5.

318 'ACV telt meer dan 500 000 leden', *De Volksmacht*, (8 januari 1949), 10.

319 SALAH-BEY, *L'Organisation Internationale du Travail*, 65-69.

Tessier van de CFTC.³²⁰ Het ACV steunde deze kandidaturen voluit.³²¹ Beide kandidaten werden echter niet weerhouden en het ICV had geen enkele vertegenwoordiger meer in de Raad van Beheer.³²²

Een dergelijke situatie ging voor de meerderheid van de arbeidersgroep te ver. De christelijke syndicale organisaties konden eventueel een mandaat van waarnemer krijgen, als zij hierover een akkoord konden bereiken met hun socialistische pendanten. Een beurtrol was de ideale oplossing. De socialistische vakbonden van de landen waar het christelijk syndicalisme representatief was, moesten maar om beurt een mandaat afstaan. Het ABVV was bereid te onderhandelen om te komen tot een regeling.³²³ De grootste kandidaten voor de post van waarnemer waren Nederlanders: F.P. Fuyckschot, M. Ruppert en in mindere mate Serrarens.³²⁴ Het bleek vergeefse moeite. De onderhandelingen over de vertegenwoordiging werden een maat voor niets.³²⁵

Ondanks het probleem van de vertegenwoordiging verbeterden de relaties tussen de christelijke vakbonden en de andere vakorganisaties. Cool had op de IAC van 1952 zijn steentje bijgedragen. Hij was een groot pleitbezorger voor de christelijke syndicale vertegenwoordiging in de nieuwe Europese organen.³²⁶ De echte beslissingsmacht ontbrak echter. Zelfs de status van waarnemer kon niet altijd uitgeoefend worden. De Commissies bestaande uit experts, die de IAO op losse basis samenriep, waren niet toegankelijk voor organisaties met een consultatieve status.³²⁷ Het ACV pleitte voor verandering.³²⁸

Bij een nieuwe verkiezing voor de Raad van Beheer werd eens te meer de zwakke positie van het ICV duidelijk. Tessier was opnieuw kandidaat en opnieuw kreeg hij niet de vereiste stemmen achter zich. Robert Botherau van

---

320 J.J.C. SPRENGER, 'Serrarens, Petrus Josephus Servatius', *Biografisch woordenboek van het socialisme en de arbeidersbeweging in Nederland*, 3 (1988), 188-191.

321 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 60, 'ACV – Bureau (50-53)', 29 mei 1951.

322 Ibid., 3 juli 1951.

323 AMSAB, *ABVV*, nr. 286, 'Nationaal Bureau 1951', 20 november 1951.

324 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 60, 'ACV – Bureau (50-53)', 13 november 1951.

325 AMSAB, *ABVV*, nr. 288, 'Nationaal Bureau 1952', 26 augustus 1952.

326 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 60, 'ACV – Bureau (50-53)', 8 juli 1952.

327 SALAH-BEY, *L'Organisation Internationale du Travail*, 72.

328 'ICV vergaderde te Gent', *De Volksmacht*, (4 oktober 1952), 12.

het Franse CGT/FO had het gehaald.³²⁹ Cool was niet te spreken over de houding van die laatste vakbond en zijn koepelorganisatie, het IVVV. Ondanks een afspraak tussen Léon Jouhaux, leider van de CGT/FO, en de CFTC was het mandaat toch naar de eerste gegaan. Cool vond dat het christelijk syndicalisme moedwillig werd uitgesloten.³³⁰

Ter voorbereiding van de IAC van 1955 stuurde August Vanistendael, de nieuwe algemeen secretaris van het ICV, een oproep naar alle aangesloten vakbonden. Het was belangrijk dat allen hun uiterste best deden om de grootst mogelijke delegatie naar de conferentie te zenden. De functie was niet zo belangrijk, vooral het aantal mandaten telde.³³¹ Het gebrek aan christelijke vakbondslid binnen de IAO deed zich duidelijk voelen op de EAC van dat jaar. Volgens Bertinchamps was het onmogelijk voor de christelijke vertegenwoordigers om initiatieven te nemen want het veel sterkere IVVV gunde het ICV geen enkel succes.³³² In 1956 geraakte Ruppert, voorzitter van het CNV, dan toch verkozen tot lid van de Raad van Beheer.³³³

In een eerste hoofdstuk hebben we de taken van de IAO onder de loep genomen. De zogenaamde technische bijstand aan lidstaten behoort tot dat pakket. In 1956 besliste de IAO om een syndicaal expert naar Vietnam te sturen. Deze moest helpen met de organisatie van de christelijke vakbond aldaar. De kandidatuur van Fransman Théo Grinevald werd afgewezen door zijn landgenoten. Het IAB opteerde dan voor de Belg Jean Nihon, directeur van de *Ecole Supérieure Ouvrière* te Ukkel. Een onaanvaardbaar voorstel voor Cool, wegens de socialistische signatuur van Nihon.³³⁴ Het zou ongehoord zijn een socialistische raadgever te sturen naar een christelijke vakbond die 300 à 400 000 leden telde. Het ACV droeg drie andere kandidaten voor, waarvan Bertinchamps het meeste kans maakte.³³⁵

Het ICV kreeg steeds betere contacten met de IAO, onder meer dankzij het

---

329 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 61, 'ACV – Bureau (54-56)', 22 juni 1954.

330 Ibid., 29 juni 1954.

331 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.1, 'Internationale Arbeidsconferentie: 38ste zitting, Genève, juni 1955', omslag 1, brief: August Vanistendael aan vakbonden, 2 februari 1955.

332 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 61, 'ACV – Bureau (54-56)', 8 februari 1952.

333 Ibid., 20 maart 1956.

334 Ibid., 26 juni 1956.

335 Ibid., 10 juli 1956.

werk van haar permanente vertegenwoordiger in Genève, Georges Eggerman.³³⁶ Leaders van het ICV vergaderden in maart 1958 met de directie van de IAO. Op de agenda stond een betere vertegenwoordiging van de christelijke vakbonden. De onderhandelingen werden door Cool “vruchtbaar” genoemd.³³⁷ De IAO mocht dan al welwillend staan, afvaardigingen werden nog altijd op nationaal niveau samengesteld. Zonder akkoord met de andere vakorganisaties zat de situatie muurvast. De CFTC maakte een voorstel betreffende de problematiek over aan het IAB. Het ACV ging volledig akkoord met de principes van het voorstel, maar kon niet onderhandelen met het ABVV “omwille van de mindere verhoudingen momenteel”.³³⁸ Tijdens de EAC van 1958 bleek de geringe officiële invloed van het ICV eens te meer. Van de zeven werknemersafgevaardigden was er één van een christelijke vakbond. Met zes van de 26 technische raadgevers bracht men het er beter vanaf. De reële beslissingsmacht zat vooral bij het IVVV.³³⁹

Een jaar later richtte het IAB een drieledige commissie op voor Afrikaanse zaken. De werknemers kregen zeven officiële afgevaardigden. In de Raad van Beheer duidde de werknemersgroep vijf socialisten en twee communisten aan voor deze functies. ICV en ACV stonden op hun achterste poten. De christelijke syndicale organisaties waren in sommige Afrikaanse gebieden, o.a. Congo, het meest representatief. Na protest bij Directeur-Generaal David Morse bleek dat nog niets definitief beslist was. Het ICV had kans op drie afgevaardigden. Het ACV-Bureau vond dit, gezien de verhoudingen in Afrika, te weinig.³⁴⁰ In De Volksmacht werd de verdeling van de mandaten voor de Afrikaanse Consultatieve Commissie zwaar op de korrel genomen. De gelovige arbeiders in Afrika waren het slachtoffer van discriminatie. De schuld moest gezocht worden bij het IVVV. Het ICV dreigde met actie.³⁴¹ Het gaat hier wel degelijk om 'gelovige' arbeiders. In de jaren 1950 was het ICV zich steeds meer gaan richten op de armere continenten. Daarbij zocht men ook contact met niet-

---

336 'Het ICV en de Internationale Arbeidsorganisatie', *De Volksmacht*, (20 oktober 1956), 9.

337 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 62, 'ACV – Bureau (57-60)', 4 maart 1958.

338 Ibid., 9 december 1958.

339 Ibid., 23 december 1958.

340 Ibid., 30 juni 1959.

341 'Internationale Arbeidsconferentie neemt discriminerend besluit ten aanzien van de vakorganisaties van gelovige arbeiders in Afrika', *De Volksmacht*, (4 juli 1959), 12.

christelijke organisaties.³⁴²

De kwestie bleef het hele jaar op de agenda van de IAO. In oktober was er nog steeds geen akkoord. Bovendien wilden meer Afrikaanse gebieden deelnemen waardoor het aantal afgevaardigden zou stijgen. Marinus Ruppert, lid van de Raad van Beheer, had deze nieuwe plaatsen opgeëist voor de christelijke vakbonden. Het ICV vroeg drie afgevaardigden, drie raadgevers en een waarnemer. Een van deze afgevaardigden zou Belgisch Congo vertegenwoordigen. Na onderhandelingen ging het IVVV akkoord met het aantal afgevaardigden. Belgisch Congo vormde wel een probleem. Het ABVV had al een vertegenwoordiger mogen aanduiden en het was onmogelijk om twee afgevaardigden te kiezen voor een gebied. Deze afgevaardigde was al officieel bekrachtigd door het IAB en door het IVVV. Het ICV bleef bij zijn standpunt en stelde voor dat de ABVV-er zijn plaats afstond aan een christelijk syndicalist. Indien een oplossing niet bereikt kon worden, bestond de kans dat het ICV niet deelnam aan de commissie. Politieke gevolgen in Congo werden ook niet uitgesloten. Eggerman kreeg de opdracht verder te onderhandelen met het IVVV en kwam met een nieuw voorstel. Misschien kon voor het Belgische mandaatgebied Ruanda-Urundi ook een afgevaardigde worden aangeduid.³⁴³ Een interessante denkpiste, die toch niet realiseerbaar bleek.

Jean Bruck probeerde Alfred Roberts, de voorzitter van de werknemersgroep in de Raad van Beheer, te overtuigen van het belang van het ACV. Het ACVK had eind 1958 bijna tien keer meer leden dan het ABVV-Kongo. De laatste had drie secretariaten in Belgisch Congo, het ACVK 21. De belangrijkste syndicale acties in de kolonie waren allemaal georganiseerd door het ACVK. Verder was het ACV ook altijd een vurige aanhanger geweest van de IAO. De syndicale pers besteedde veel aandacht aan de activiteiten van de organisatie, vooral ten voordele van de Afrikaanse arbeiders. Bruck was ontevreden dat, niet-tegenstaande al deze inspanningen, het ABVV Belgisch Congo mocht vertegenwoordigen tijdens de commissie. De IAO, die stond voor gelijkheid en rechtvaardigheid, ging zelf compleet uit de bocht. Het vertrouwen van het ACV in de organisatie had een serieuze knak gekregen.³⁴⁴ Het ABVV-Kongo was

---

342 PASTURE, *Histoire du syndicalisme chrétien international*, 287-323.

343 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.5, 'Internationale Arbeidsconferentie: 43ste zitting, Genève, juni 1959.', brief: Georges Eggerman aan August Cool, 6 oktober 1959.

344 Ibid., brief; Jean Bruck aan Alfred Roberts, 14 oktober 1959.

inderdaad niet populair bij de Congolezen. Beslissingen werden steevast in Brussel genomen en de autochtone bevolking vereenzelvigde de vakbond met het BSP, een van de “onderdrukkers”.³⁴⁵

Enkele dagen later nam ook Cool contact op met Roberts. Hij was bevreesd dat de “echte vertegenwoordigers” van de Congolese arbeiders werden uitgesloten. Het ACVK was de meest representatieve syndicale organisatie in Belgisch Congo. In tegenstelling tot het ABVV-Kongo kon zij ook aanspraak maken op een vorm van onafhankelijkheid.³⁴⁶ De grote invloed van het ACVK werd opnieuw benadrukt. Wilfred Jenks, de latere Directeur-Generaal van de IAO, had na een studiereis deze stelling beaamd. Het was duidelijk dat de officiële afgevaardigde toekwam aan de christelijke vakbond.³⁴⁷ Het ACV was als eerste Belgische vakbond actief geweest op Congolese bodem. Het ACVK ontstond in 1946, het ABVV-Kongo in 1951.³⁴⁸ Gedurende die vijf jaar had het ACVK een netwerk van lokale secretariaten uitgebouwd. Het zou deze voorsprong niet meer afgeven.³⁴⁹

Zelfs minister Behogne mengde zich in de discussie. Hoewel hij de competentie van de IAO niet in twijfel wilde trekken, werd hij door haar beslissing wel in een moeilijke parket geplaatst. Het representatieve karakter van het ACVK stond buiten kijf. Hij vroeg aan Jef Rens om zijn invloed aan te wenden en te pleiten voor een oplossing die paste bij de “Belgische en Congolese sociale realiteiten”. Hoe de kwestie concreet moest opgelost worden, wist hij ook niet.³⁵⁰ De acties bij de IAO hadden weinig succes. Enkel een overeenkomst tussen ACV en ABVV kon voor een makkelijke oplossing zorgen.³⁵¹ Het ABVV zou echter dwars liggen en blijven vasthouden aan zijn

---

345 F. PUYPE, *ABVV-Kongo, ontvoogdend element in een bevoogdende situatie? Voor-geschiedenis en werking*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Universiteit Gent, departement: Nieuwste Tijden, 1992, 222.

346 G. MUSAVYARABONA, *L'influence des organisations ouvrières chrétiennes au Congo et sur la politique coloniale belge*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Université Catholique de Louvain, departement: Histoire Contemporaine, 1974. 71.

347 Ibid., brief; August Cool aan Alfred Roberts, 20 oktober 1959.

348 R. NTIBAZONKIZA, *Le syndicalisme congolais sous l'administration coloniale belge 1920-1960*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Université Catholique de Louvain, departement: Histoire Contemporaine, 1973, 85.

349 MUSAVYARABONA, *L'influence des organisations ouvrières chrétiennes*, 71.

350 Ibid., brief: Oscar Behogne aan Jef Rens, 22 oktober 1959.

351 Ibid., brief: Georges Eggerman aan August Cool, 2 november 1959.

afgevaardigde.³⁵²

---

³⁵² AMSAB, *ABVV*, nr. 302, 'Nationaal Bureau 1959', 11 november 1959.

III. *Gelijk loon voor gelijk werk*

De gelijke verloning van mannen en vrouwen: het is en blijft een actueel thema. Recente statistieken tonen aan dat er nog steeds discriminatie bestaat in het loon dat mannen en vrouwen ontvangen voor hetzelfde werk.³⁵³

De oorsprong van dit verschil vinden we terug in de Industriële Revolutie, gekenmerkt door mechanisering en de concentratie van handenarbeid in fabrieken. Specialisatie in een bepaald vakgebied werd minder belangrijk. Zowel mannen als vrouwen konden aan deze machines werken. De lagere lonen die vrouwen – en kinderen – verdienden, leidden tot concurrentie met de mannelijke arbeiders. De opkomende vakbonden pleitten voor maatregelen: een compleet verbod op vrouwenarbeid, vrouwen uitsluiten van werk in beroepen die traditioneel aan de mannen toekomen of een gelijkschakeling van de lonen tussen beide seksen. Oorspronkelijk werd deze laatste oplossing niet gedragen door een drang naar sociale rechtvaardigheid. Bedoeling was om vrouwen te verwijderen uit beroepen waar zij enkel werkten omwille van hun lagere lonen. Gedwongen door de sociale onrust begonnen staten wetten in te voeren die de vrouwelijke arbeidsomstandigheden moesten verbeteren. Deze maatregelen hadden vaak een negatief effect op de lonen van de arbeidsters.³⁵⁴

Deel XIII van het Verdrag van Versailles bevatte enkele artikels die uitspraak deden over vrouwen. Door toedoen van de lobby van internationale vrouwenorganisaties was ook het principe van de gelijkheid van beloning in de tekst opgenomen.³⁵⁵ Het was in 1919 een van de meest prangende sociale problemen. Tijdens de Eerste Wereldoorlog hadden vrouwen de plaats van mannen in het industriële leven grotendeels overgenomen. Na de oorlog eisten de mannelijke werknemers gelijke beloning omdat zij anders niet konden concurreren met de goedkopere vrouwelijke arbeidskrachten.³⁵⁶ De IAO heeft gedurende het interbellum geen overeenkomsten aangenomen die dit principe invoerden, ondanks de stijgende aandacht voor de reglementering van

---

353 *Een blik in de portemonnee van wie werkt*, 9 maart 2005

(http://statbel.fgov.be/press/fl059_nl.asp)

354 BUDINER, *La convention No 100*, 249-254.

355 REINALDA en VERHAAREN, *Vrouwenbeweging en internationale organisaties*, 58-59.

356 E. BRUNFAUT en E. VOGEL, 'Recht op gelijkheid van beloning', *Arbeidsblad*, 69 (1968), 1548.

vrouwenarbeid.³⁵⁷ Een oproep tot gelijkheid van bezoldiging kwam wel voor in de aanbeveling betreffende de methodes van vastlegging van de minimum-salarissen uit 1928.³⁵⁸ Ook op nationaal vlak boekten de vrouwen geen vooruitgang. Vrouwenarbeid werd rechtstreeks en onrechtstreeks beperkt. ABVV en ACV gingen hiermee akkoord.³⁵⁹ De vakbonden wilden op de eerste plaats het recht op arbeid van de mannelijke werknemers beschermen.

Op het einde van de Tweede Wereldoorlog herdefinieerde de IAO zichzelf met de Verklaring van Philadelphia. In het herziene statuut werd bevestigd dat de tijd gekomen was om het beginsel “gelijk loon voor gelijk werk” door middel van een officiële regelgeving ingang te doen vinden.³⁶⁰ Het WVV was de belangrijkste pleiter voor gelijke bezoldiging en slaagde erin om het thema op de agenda van de VN en de IAO te krijgen.³⁶¹ In 1948 vroeg de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties aan de IAO om de kwestie te onderzoeken. Tijdens haar 31e zitting nam de IAC een resolutie aan waarin de lidstaten werd gevraagd om gepaste maatregelen te nemen. In 1950 creëerde de IAC de *Commissie voor de gelijkheid van bezoldiging*, die belast werd met een diepgaand onderzoek.³⁶² De resultaten van deze studie dienden als basis voor de besprekingen op de 34e sessie van de IAC in 1951. De bekroning volgde op 29 juni met de aanneming van Conventie nr. 100 door de conferentie.³⁶³

Vakbonden hebben het bijna altijd moeilijk gehad om zich aan te passen aan het “gelijk loon”-principe.³⁶⁴ Het ACV ondersteunde al vanaf 1945 de eis “gelijk loon voor gelijk werk”. Tegelijkertijd vond men ook dat de plaats van de gehuwde vrouw thuis was. Deze dubbele benadering leidde in de praktijk tot

---

357 Voor een overzicht en interpretatie van de conventies over vrouwenarbeid: REINALDA en VERHAAREN, *Vrouwenbeweging en internationale organisaties*, 65-66.

358 N. DAENEN, *De betekenis van de konventies van de Internationale Arbeidsorganisatie in de Belgische rechtssfeer, 1919-1969: Deel I De konventies betreffende de bescherming van de vrouwenarbeid*, Brussel, 1975, 120.

359 E. LAMBRECHTS, *Vrouwenarbeid in België: het tewerkstellingsbeleid inzake vrouwelijke arbeidskrachten: 1930-1972*, Leuven, 1979, 117-118.

360 REINALDA en VERHAAREN, *Vrouwenbeweging en internationale organisaties*, 152.

361 Ibid., 154-156.

362 DAENEN, *De betekenis van de konventies van de Internationale Arbeidsorganisatie*, 121.

363 BRUNFAUT en VOGEL, 'Recht op gelijkheid van beloning', 1555.

364 C. HOSKYN, *Integrating Gender: Women, Law and Politics in the European Union*, Londen, 1996, 64.

moeilijkheden en interne tegenstellingen.³⁶⁵ Het ABVV was ook gevonden voor gelijke verloning, maar wilde vrouwen toch weghouden uit specifiek mannelijke beroepen.³⁶⁶ ABVV en ACV traden op een verschillende manier in actie voor vrouwenrechten. De christelijke vakbond beschouwde de vrouwen meer als een aparte groep binnen de organisatie en richtte speciale organen op, zoals de Syndicale Dienst voor Vrouwen. Het ABVV wilde de syndicale acties van mannen en vrouwen niet scheiden, omdat de arbeidersstrijd iedereen ten goede kwam.³⁶⁷

A. Op weg naar een internationale overeenkomst

Op de IAC van 1946 te Montreal had de IAO een comité van vrouwelijke experts bijeengeroepen. Zij hielden zich bezig met de problemen van de vrouwenarbeid en het uittekenen van een werkprogramma voor het IAB. De eis “gelijk loon voor gelijk werk” werd ingeschreven in dat programma.³⁶⁸ Ook andere IAO-organen besloten dit beginsel te promoten. Op een conferentie van de Commissie voor de Textielnijverheid werd gepleit voor de invoering van het principe in de textielsector.³⁶⁹ Later dat jaar verscheen in *De Werker* een reeks artikelen over de pas opgerichte Commissie van de Vrouwenarbeid. Uittreksels uit de officiële verslagen moesten de basis warm maken voor betere arbeidsvoorwaarden voor vrouwen.³⁷⁰

Datzelfde jaar bracht het ICV een heus rapport uit over de problematiek, gericht aan de Economische en Sociale Raad van de VN en aan de IAO.³⁷¹ Ook zij hadden pas een commissie opgericht die zich bezighield met vrouwen-

---

365 PASTURE, *Kerk, Politiek en Sociale Actie*, 326.

366 LAMBRECHTS, *Vrouwenarbeid in België*, 232.

367 K. DOLFEN, *De vrouw in het ACV en het ABVV gedurende de jaren zestig: analyse en vergelijking*, Onuitgegeven seminariewerk, Katholieke Universiteit Leuven, departement: Nieuwste Tijd, 1995, 23.

368 'Problemen van de vrouwenarbeid', *De Werker*, (22 februari 1947), 5.

369 'Conferentie Commissie van de Textielnijverheid', *De Werker*, (1 maart 1947), 3.

370 'Commissie van de Vrouwenarbeid bij het IAB', *De Werker*, (25 oktober 1947), 5.; 'Commissie van de Vrouwenarbeid', *De Werker*, (1 november 1947), 4.; 'Commissie van de Vrouwenarbeid', *De Werker*, (8 november 1947), 5.

371 ICV, *Gelijk loon voor gelijke arbeid : beschouwingen over loonarbeid en loon van de vrouw*, Kortrijk, 1947.

vraagstukken. Doel van de uitgave was de christelijke visie op het probleem uit de doeken te doen. Het ICV had op een congres te Luzern in 1925 reeds een resolutie aangenomen waarin het beginsel aanvaard werd.³⁷² De christelijke internationale volgde de discussie over de betaalde arbeid van vrouwen en de gevolgen op het familiale leven met grote interesse. De man moest voldoende verdienen zodat de vrouw kon thuisblijven. Een andere oplossing was de invoering van vergoedingen voor vrouwen die niet buitenshuis werkten. De vrouwelijke leden van het ICV stonden achter dit standpunt. Het congres bepaalde wel dat vrouwen die werkten, recht hadden op gelijke arbeidsomstandigheden.³⁷³

Het rapport bevatte ook statistische informatie over de nationale situaties. Belgische arbeidsters hadden recht op een loon dat minstens 80% was van dat van mannen in dezelfde functie. Bij bedienden kon dit oplopen tot 85%. De heersende werkloosheid na de oorlog maakte het wel moeilijk om over te gaan tot een volledige gelijkschakeling.³⁷⁴ Het standpunt van het ACV kwam uitgebreid aan bod. In 1923 had de christelijke vakbond het principe reeds aangenomen. Lonen moesten gebaseerd zijn op rendement en niet op geslacht. Praktische maatregelen moesten de invoering versnellen. Om te beginnen moesten beroepen, en arbeid in het algemeen, wetenschappelijk bestudeerd worden. Het IAB kon daarin een belangrijke rol spelen. Daarnaast moesten meer bedrijfssectoren worden opengesteld voor vrouwen. Tevens pleitte het ACV voor een onverwijld invoering van het principe voor kaderpersoneel en bedrijfstakken waar vrouwen maximaal 20% van de arbeidskrachten uitmaakten.³⁷⁵ Het ACV mocht dan wel achter de eis voor gelijk loon staan, het was daarom nog geen voorstander van vrouwenarbeid. De belangrijkste taak van de vrouw was een gezin stichten. Voor het huwelijk was werken toegestaan, zolang het geen bedreiging vormde voor de “zedelijke begaafdheid”.³⁷⁶

Na de 31ste zitting van de IAC in 1948 verscheen een artikel in *De Volksmacht* over de aangenomen resoluties. De eis “gelijk loon voor gelijk werk” was ook aan bod gekomen en de weg lag nu open voor een officiële

---

372 Ibid., 32.

373 PASTURE, *Histoire du syndicalisme chrétien international*, 114.

374 Ibid., 16.

375 Ibid., 25.

376 PASTURE, *Kerk, Politiek en Sociale Actie*, 323-324.

bespreking op volgende conferenties.³⁷⁷ Ter voorbereiding van de IAC van 1950 had het ICV een studiec commissie samengesteld die de gelijkschakeling van de lonen moest onderzoeken. De Vrouwelijke Syndicale Dienst van het ACV had zijn medewerking verleend. De besluiten van de commissie waren overgemaakt aan het IAB, met het oog op gebruik op de conferentie.³⁷⁸

In 1950 werd de kwestie behandeld door de IAC. In de vrouwenrubriek van *De Werker* was men verheugd over die beslissing. De aandacht voor het principe “gelijk loon voor gelijk werk” zou vergroten, zowel op nationaal als internationaal vlak. Het beginsel werd in veel landen niet langer betwist. De uitvoering echter verliep veel te traag. De inspanningen van de IAO konden dit proces versnellen.³⁷⁹ Na afloop van de conferentie werd de basis op de hoogte gebracht van de beslissingen omtrent de problematiek. Het verslag van de commissie belast met het onderwerp was goedgekeurd en de weg naar een internationale regeling lag open.³⁸⁰ De ontwerpen voor een aanbeveling en een conventie zouden definitief besproken worden op de volgende zitting van de IAC.³⁸¹ Het ABVV bracht meer verslag uit over de conferentie, maar het ACV deed de grootste inspanningen. De christelijke vakbond had Maria Nagels van de Vrouwelijke Syndicale Dienst als technisch adviseur aangeduid, een van de weinige vrouwen op de conferentie.³⁸² Arthur Sercu van het ABVV mocht dan wel gespecialiseerd zijn in vrouwenarbeid³⁸³, het ACV had toch een kleine overwinning geboekt.

Een jaar later volgde de grote stap. Conventie nr. 100 en Aanbeveling nr. 90 werden door de IAC goedgekeurd. Nagels was secretaris van de werknemersgroep in de Commissie voor Gelijkheid van Bezoldiging.³⁸⁴ Een teken van

---

377 'Een serie resoluties van het IAB', *De Volksmacht*, (7 augustus 1948), 2.

378 *De bedrijvigheid van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België van 1945 tot 1947*, Verslag van het XVde congres van het Algemeen Christelijk Vakverbond, Brussel, 93, oktober 1947.

379 'Het vraagstuk van het gelijk loon voor gelijk werk', *De Werker*, (4 februari 1950), 6.

380 'De 33ste Internationale Arbeidsconferentie: Een reeks belangrijke besluiten', *De Werker*, (15 juli 1950), 1.

381 *De bedrijvigheid van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België van 1949 tot 1951*, Verslag van het XVIIde congres van het Algemeen Christelijk Vakverbond, Brussel, oktober 1951, 218.

382 *Ibid.*, 55.

383 AMSAB, ABVV, nr. 285, 'Nationaal Bureau 1950', 23 mei 1950.

384 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 60, 'ACV – Bureau (50-53)', 3

waardering voor iemand die pas op het laatste nippertje aan de delegatie was toegevoegd.³⁸⁵ De concrete rol van Nagels konden we niet achterhalen in de archieven. Indien arbeidersafgevaardigde Finet niet heeft deelgenomen aan de commissie, dan kreeg Nagels zijn recht om tussen te komen.

De Belgische overheid ging snel over tot ratificatie van de conventie. De overeenkomst werd op 23 mei 1952 bekrachtigd door de ministerraad. De Nationale Arbeidsraad werd opgedragen de toepassingsmodaliteiten van de kwestie te bepalen.³⁸⁶ Het ACV zette zijn inspanningen voort en vond de integrale verwezenlijking van de conventie noodzakelijk in het belang van alle arbeiders.³⁸⁷ Om de basis op de hoogte te brengen besloot de christelijke vakbond arrondissementele en gewestelijke congressen te organiseren om de inhoud van de conventie toe te lichten. Verder achtte het ACV de inschakeling van de paritaire comités essentieel. Deze konden in de verschillende bedrijfssectoren onderzoeken in welke mate de gelijkschakeling van de lonen mogelijk was.³⁸⁸

B. Gevolgen van Conventie nr. 100

Begin 1953 hield de IAO een speciale zitting van haar Textielcommissie te Genève. Op de agenda stond een studie van problemen gerelateerd aan vrouwenarbeid. Op de commissie werd duidelijk dat veel patroons zich nog steeds verzetten tegen het principe “gelijk loon voor gelijk werk”.³⁸⁹ Volgens de CCTKB wilden de werkgevers hun goedkope arbeidskrachten niet afgeven. Deze bijeenkomst maakte nog maar eens duidelijk dat de verdediging van vrouwenbelangen vooral een zaak van mannen was. Slechts twee vrouwen namen deel aan de commissie, waarvan één lid was van de CCTKB.³⁹⁰ De TACB

---

juli 1951.

385 Cfr., supra: 31.

386 'De gelijke bezoldiging voor mannelijke en vrouwelijke arbeidskrachten voor een gelijk werk.', *De Werker*, (4 april 1953), 7.

387 *De bedrijvigheid van het ACV van 1951 tot 1953*, Verslag van het XVIIIde congres van het Algemeen Christelijk Vakverbond, Brussel, oktober 1953, 12.

388 Ibid., 111.

389 'De Internationale Textielcommissie te Geneve en de vrouwenproblemen in de textielnijverheid', *De Volksmacht*, (21 februari 1953), 8.

390 Ibid., (7 maart 1953), 7.

deed ook verslag van de commissie, maar gaf geen informatie over haar eigen standpunt ten aanzien van de eis tot gelijke bezoldiging.³⁹¹

De toepassing van de bekrachtigde conventie zorgde binnen het ABVV voor discussie. Sommige leden van het Nationaal Bureau waren niet te vinden voor gelijke verloning. Het principe kon een omgekeerd effect hebben en de vrouwen benadelen. Vrouwen waren vaker ziek. Een lager loon vlakke dit nadeel voor de werkgever uit. Daarnaast was er onduidelijkheid over het begrip “gelijk werk”. Wat met typisch vrouwelijke of mannelijke beroepen? Op twee jaar tijd was de inhoud van de conventie al voorbijgestreefd. Er was nood aan een beroepsclassificatie opgesteld door de NAR. Toch vermoedde het ABVV dat er in de praktijk weinig zou veranderen, omdat de situatie in België al goed was (volgens de socialistische vakbond).³⁹² Het is vreemd dat de stelling “gelijk werk” zoveel problemen oproep, want de conventie zelf vermeldde duidelijk “arbeid van gelijke waarde”.³⁹³ Deze formulering maakte het mogelijk om een breed scala aan beroepen met mekaar te vergelijken, indien kon aangetoond worden dat ze een gelijke waarde hadden.³⁹⁴ Op het congres van 1953 nam het ABVV een motie aan waarin de eis tot gelijke beloning vervat zat.³⁹⁵

Het ACV worstelde ook met het probleem van de gegenderde beroepen. De christelijke vakbond gebruikte wel de term “gelijke waarde” en vanuit die optiek moest het loon van een spinster vergeleken worden met dat van een vlasvoerder. Het probleem was hiermee nog niet van de baan, want hoe kon men die twee verschillende beroepen correct vergelijken? Ook hier kon een beroepsclassificatie oplossing bieden.³⁹⁶ Deze vraag zou de volgende jaren nog vaker opduiken.³⁹⁷ De problemen rond deze kwestie werden pas in 1975, 23 jaar na datum, geregeld door een nationale CAO.³⁹⁸

---

391 'De vierde zitting van de Textielcommissie van de Internationale Arbeidsorganisatie', *De Werker*, (28 februari 1953), 4.

392 AMSAB, ABVV, nr. 290, 'Nationaal Bureau 1953', 22 september 1953.

393 Conventie nr. 100, 1951.

394 HOSKYNS, *Integrating Gender*, 53.

395 *Moreel en administratief verslag van de jaren 1953-1954-1955*, Verslag van het statutair congres van het Algemeen Belgisch Vakverbond, Brussel, mei 1956, 307.

396 KADOC, ACV – *Syndicale Dienst voor Vrouwen*, nr. 11, 'Gelijk loon', 27 februari 1953.

397 H. VANDEBROEK, *Het geslacht van de arbeid : opvattingen over vrouwenarbeid in Belgische katholieke intellectuele kringen (1945-1960)*, Leuven, 2002, 232-233.

398 O. VANACHTER, *Arbeidsrecht: Deel 1: Arbeidsovereenkomstenrecht*, Cursus, Katholieke Universiteit Leuven, departement Arbeidsrecht, 2004, 275.

De rivaliteit tussen de vakbonden speelde ook een rol in dit onderwerp. In 1955 was er nog niet veel vooruitgang geboekt. De NAR had wel een commissie opgericht om de toepassing van de conventie in goede banen te leiden, maar haar werking was traag. Het ABVV kwam met een wetsvoorstel. Het ACV wist niet goed wat doen. Enerzijds wilde men het wetsvoorstel kelderen, aangezien het ABVV met alle eer zou gaan lopen. Aan de andere kant kon men moeilijk anders dan het wetsvoorstel steunen, aangezien het ACV op de IAC mee de conventie had goedgekeurd.³⁹⁹

In mei 1956 pleitte de Vrouwencommissie van het ICV voor de oprichting van een permanente commissie voor de vrouwenarbeid, onder auspiciën van het IAB.⁴⁰⁰ Maria Nagels ging voorop om deze eis gerealiseerd te zien. Door haar goede contacten bij de IAO met het hoofd van de Vrouwelijke Dienst had ze een stapje voor. Via Ruppert van het ICV probeerde ze bij elke gelegenheid dit initiatief onder de aandacht van de Raad van Beheer te brengen.⁴⁰¹ De eis dook opnieuw op in oktober, in *De Volksmacht*.⁴⁰² In 1957 nam de IAC een resolutie aan die de oprichting van een dergelijke commissie mogelijk maakte. Het doel was om beter in te spelen op de specifieke problemen die met vrouwenarbeid gepaard gingen.⁴⁰³ Het Panel van Adviseurs inzake Vraagstukken van Werkneemsters kwam een eerste maal samen in oktober 1959.⁴⁰⁴ De Vrouwenrubriek van *De Werker* had ook het belang van de conventie betreffende de gelijk verloning ontdekt. Artikels over gelijke beloning verwezen steevast naar de verwezenlijkingen van de IAC.⁴⁰⁵

Tijdens de 41ste zitting van de IAC in 1958 moest de Belgische staat verslag uitbrengen van haar inzet om de conventie te verwezenlijken. In totaal hadden

---

399 KADOC, *ACV – Syndicale Dienst voor Vrouwen*, nr. 11, 'Gelijk loon', 18 mei 1955.

400 'De Vrouwencommissie van het ICV', *De Volksmacht*, (5 mei 1956), 10.

401 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.2, 'Internationale Arbeidsconferentie: 39ste zitting, Genève, juni 1956', omslag 1, brief: Maria Nagels aan August Cool, 29 mei 1956.

402 'ICV herhaalt eis tot oprichting commissie vrouwenarbeid IAO', *De Volksmacht*, (20 oktober 1956), 5.

403 AMSAB, *ABVV*, nr. 1466, 'Correspondentie met de IAO', brief: ministerie aan Lous Major, 13 januari 1958.

404 REINALDA en VERHAAREN, *Vrouwenbeweging en internationale organisaties*, 162-164.

405 'Gelijk loon voor werk van gelijke waarde', *De Werker*, (11 mei 1957), 7.; 'Gelijk loon voor een gelijkaardig werk', *De Werker*, (14 juni 1958), 6.; 'Gelijk loon voor de vrouwen', *De Werker*, (8 november 1958), 7.

42 paritaire comités de situatie in hun sector onderzocht. In negen bedrijfstakken was reeds sprake van gelijke verloning, nog twee andere zouden het kortelings invoeren. De Belgische overheid vond van zichzelf dat zij genoeg moeite had gedaan. Een conventie impliceerde immers geen wettelijke maatregelen en in dat licht moest men de resultaten beschouwen.⁴⁰⁶ Een verslag over de inspanningen die men leverde voor het naleven van conventies moest elk jaar worden ingediend. Het ACV was opgezet met de grote moeite die de overheid bleef doen voor Conventie nr. 100.⁴⁰⁷

De wereldvakbonden deden hun duit in het zakje, vooral in landen waar de conventie nog niet geratificeerd was. Het IVVV spoorde de nationale vakbonden aan om actie te ondernemen om de invoering van het principe “gelijk loon voor een gelijk werk” te versnellen.⁴⁰⁸ Een grote sensibiliseringscampagne moest de bonden bewust maken van de problematiek. De resultaten van een enquête moesten een overzicht geven van de genomen maatregelen⁴⁰⁹ In oktober 1960 was de conventie geratificeerd door 31 van de 96 IAO-lidstaten. Veel te weinig voor het ICV dat op haar beurt de eigen leden aanspoorde om meer inspanning te leveren.⁴¹⁰

---

406 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.4, 'Internationale Arbeidsconferentie: 41ste zitting, Genève, juni 1958', 17 juni 1958.

407 KADOC, *ACV – Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 62, 'ACV – Bureau (57-60)': *Bulletin d'Informations*, juni 1951.

408 AMSAB, *ABVV*, nr. 1415, 'Contacten met het IVVV', brief aan de centrales, 5 juli 1960.

409 *Ibid.*, 5 juli 1960.

410 'Vrouwen aan de arbeid: Internationale Conferentie van het ICV', *De Volksmacht*, 15 oktober 1960, 14.

v. **Beeld van de IAO in de vakbondspers**

De Werker publiceerde in 1945 een reeks uitgebreide artikelen over de werking van de IAO. Het geschetste beeld was genuanceerd. Niemand twijfelde nog aan het belang van de organisatie, aldus de redacteur. Dat was ook de reden waarom het als een van de weinige onderdelen van de Volkenbond de Tweede Wereldoorlog had overleefd. Het ABVV vond de organisatie een levensnoodzakelijke instelling voor de ontvoogding van de arbeiders. Toch vond de socialistische vakbond de instelling niet geheel vrij van fouten.⁴¹¹ De werking verliep vaak traag, door de omvang van de organisatie. De dubbele bespreking van voorstellen gespreid over twee zittingen was hier niet vreemd aan. Daarenboven werden te weinig problemen behandeld tijdens een zitting. Hervormingen waren noodzakelijk om de besluitvorming sneller te laten verlopen. Het ABVV pleitte voor de afschaffing van de dubbele bespreking en de oprichting van gespecialiseerde organen om het werk te verdelen.⁴¹² Deze kritieken kwamen regelmatig voor. De IAO heeft er dan ook voor geopteerd om het aantal gespecialiseerde instellingen op te drijven. Verder heeft men ook de mogelijkheid ingevoerd tot een enkelvoudige bespreking, tijdens een conferentie. Een agendapunt kan van de Raad van Beheer een dergelijke status krijgen.⁴¹³

De verwezenlijkingen van de IAO sedert haar oprichting werden in de verf gezet door de redactie van De Werker. Deze vonden de organisatie een belangrijke factor in het streven naar wereldvrede. Zij kon zorgen voor het verdwijnen van sociale onrust. Voor de oorlog was dit reeds duidelijk bewezen. De IAO was de “beste advocaat” voor de invoering van een degelijke sociale wetgeving. Arbeiders van over de hele wereld hadden een stem in het debat. Haar onafhankelijkheid en groot gezag maakten van de IAO een democratische instelling bij uitstek.⁴¹⁴ De oprichting van de Economische en Sociale Raad van de VN hield in dat een tweede internationaal orgaan zich ging ontfermen over de arbeidsproblematiek. De IAO moest zich volgens het ABVV echter geen zorgen maken. Het geroemde tripartisme en de daaraan gekoppelde

---

411 'Wat is het Internationaal Arbeidsbureau?', *De Werker*, (30 juni 1945), 3.

412 'Het leven van de Internat Organisatie van den Arbeid', *De Werker*, (23 juni 1945), 9.

413 TIKRITI, *Tripartism and the International Labour Organisation*, 80-85.

414 'Het Internationaal Arbeidsbureau en de wereldvrede', *De Werker*, (11 juli 1945), 7.

democratische legitimiteit zorgden voor een groot onderscheid met de raad. De resultaten die de IAO voor de oorlog geboekt had, konden niet zomaar van tafel worden geveegd.⁴¹⁵ President F.D. Roosevelt van de VS had de organisatie niet zonder reden “een mijlpaal in de ontwikkeling van het menselijk denken” genoemd.⁴¹⁶ De internationale arbeidsregels dwongen de arbeiders ook na te denken over het leven van hun collega's in andere landen, meende het ABVV. Voor de Belgen hadden conventies soms weinig nut, omdat zij al konden genieten van betere arbeidsomstandigheden. Toch waren deze overeenkomsten belangrijk, omdat ze werknemers ten goede kwamen die het veel slechter hadden.⁴¹⁷ De landen met een progressieve arbeidswetgeving kregen morele steun van de IAO, terwijl de minder gevorderde staten een gids hadden op weg naar betere werkomstandigheden.⁴¹⁸ Globaal genomen maakte de IAO in de reeks van *De Werker* een prima beurt.

In 1946 werd de IAO onderdeel van de VN.⁴¹⁹ Het ABVV was bijzonder opgezet met deze erkenning. De opdracht van de VN kon een nieuwe impuls geven aan de verbetering van de sociale toestand van arbeiders wereldwijd.⁴²⁰ Toch vond de socialistische vakbond dat hervormingen nodig waren. Net zoals de Volkenbond niet kon vergeleken worden met de VN, zo moest de nieuwe IAO zich onderscheiden van de oude.⁴²¹

Het ACV bekeek de IAO al even positief. De organisatie was dankzij haar driedigheid en uitstekend ingerichte organen, vooral het IAB en de IAC, de beste partner om arbeidsproblemen op internationaal vlak aan te pakken. Wel vond de christelijke vakbond het jammer dat de conventies inhoudelijk vaak minimale eisen stelden aan de lidstaten. Om de hoop op ratificatie in de meeste landen hoog te houden, deed de IAO teveel toegevingen om tot een compromis te komen.⁴²² De internationale samenkomsten van vakbondsafgevaardigden op de conferenties zorgden, volgens *De Volksmacht*, echter

---

415 'Notities rond de Internationale Conferentie van het Internat Arbeidsbureau', *De Werker*, (3 november 1945), 4.

416 'Het Internationaal Arbeidsbureau gedurende de oorlog', *De Werker*, (10 november 1945), 2.

417 R. DEKEYZER, 'De Internationale Maritieme Conferentie te Seattle', *De Werker*, (27 juli 1946), 5.

418 'Tweede Internationale Conferentie voor de Bouwnijverheid te Brussel', *De Werker*, (21 december 1946.), 8.

419 GHEBALI, *The International Labour Organisation*, 35.

420 'Het IAB door de ONU erkend!', *De Werker*, (8 juni 1946), 1.

421 'Het Internationaal Arbeidsbureau en de huidige wereld', *De Werker*, (2 november 1946), 3.

422 'Een vreedzame wereldconferentie', *De Volksmacht*, (2 november 1946), 8.

voor een nauwere samenwerking tussen socialisten en sociaal-katholieken.⁴²³ Dit in tegenstelling tot de nationale verhoudingen die vaak verstoord werden door conflicten over vertegenwoordiging op internationaal vlak.⁴²⁴

Ondanks de positieve opstelling van de vakbonden bleef de IAO voor veel arbeiders een ver-van-mijn-bedshow. In *De Werker* werd deze houding betreurd. De arbeidsvoorwaarden waren overal verbeterd dankzij de inzet van de IAO. De Belgische arbeiders hadden er alle belang bij om de werking van dit internationale orgaan te steunen.⁴²⁵ De Bock droeg zijn steentje bij in een artikel naar aanleiding van de IAC. Hij beschreef bondig de geschiedenis en samenstelling van de IAO, met vermelding van haar weldaden voor de arbeiders. Verder plaatste hij een oproep om de organisatie te versterken door de toetreding van meer landen. Samen strijden voor een betere wereld was het doel.⁴²⁶

De zitting van 1948 werd door ABVV en ACV aangegrepen om de IAO nog eens onder de aandacht te brengen. In *De Werker* verschenen twee artikels. Het eerste verscheen voor de eigenlijke conferentie en gaf een overzicht van de Belgische delegatie die werd uitgezonden.⁴²⁷ Een maand later verscheen een verslag over de bereikte resultaten, samen met een foto van de Belgische vertegenwoordigers. De conventie betreffende de vrijheid van vereniging ontving veel lof van het ABVV. David Morse, pas verkozen als nieuwe Directeur-Generaal, werd aangemoedigd om het belangrijke werk van de IAO voort te zetten.⁴²⁸ De *Volksmacht* publiceerde een interview met technisch adviseur August Cool. Hij noemde de IAC een “sociaal wereldparlement”. Daarnaast kregen de lezers een overzicht van de werkzaamheden tijdens de laatste zitting

---

423 'Internationale Conferentie der mutualiteiten en sociale verzekeringen', *De Volksmacht*, (4 oktober 1947), 4-5.

424 Cfr., supra: Hoofdstuk II.

425 'De tweede Internationale Transport-Conferentie', *De Werker*, (24 mei 1947), 9.

426 N. DE BOCK, 'De Internationale Arbeidsconferentie', *De Werker*, (19 juli 1947), 3.

427 'De Internationale Arbeidsconferentie komt te San Francisco bijeen', *De Werker*, (5 juni 1948), 4.

428 P. FINET, 'Terug van San Francisco: Paul Finet over de Conferentie der IAO', *De Werker*, (31 juli 1948), 1.

en een algemene uitleg over de werking van de conferentie.⁴²⁹ De informatie die De Volksmacht verspreidde over de IAO, spitste zich meer toe op de band met het ICV. Het ACV beschouwde de erkenning van het ICV als een organisatie met consultatief statuut als een succes voor de christelijke arbeidersbeweging.⁴³⁰ Er verscheen geen afzonderlijk artikel over de IAC van 1949. Deze kreeg wel aandacht in de berichtgeving over het ICV.⁴³¹ De Werker berichtte helemaal niet over deze zittijd. De geringe aandacht voor de IAO valt waarschijnlijk te verklaren door de uitgebreide berichtgeving over de nationale verkiezingen van juni 1949.

De belangstelling van het ABVV voor de zitting van 1950 was groter. Paul Finet was ondervoorzitter geweest tijdens de plenaire vergaderingen. Hij informeerde de leden over de besluiten van de conferentie. De discussie over de productiviteit en de voorbereidingen voor een internationale regeling met betrekking tot de gelijke bezoldiging van man en vrouw hadden de meeste deining veroorzaakt.⁴³² In november probeerde Finet de ABVV-leden warm te maken voor de internationale vakbeweging. Voor hem was de syndicale beweging in essentie internationaal getint. De problemen van de arbeiders waren overal dezelfde. De IAO was in deze context van groot belang, maar haar "ware betekenis" werd door de arbeiders niet voldoende begrepen en gewaardeerd.⁴³³ In een bespreking van het tweede IVVV-congres gaf De Werker een overzicht van de problemen waarmee de IAO kampte. De bekrachtiging van overeenkomsten door de lidstaten verliep veel te traag. Daarnaast moest de organisatie haar gezichtsveld verruimen en meer aandacht besteden aan de ontwikkelingslanden.⁴³⁴ Het ABVV beschouwde de benoeming van Jef Rens tot Adjunct-Directeur-Generaal van het IAB als een erkenning voor de jarenlange inzet van de socialistische vakbond bij de IAO.⁴³⁵

---

429 'Na de Internationale Arbeidsconferentie: Een interview met onze voorzitter', *De Volksmacht*, (7 augustus 1948), 4.

430 'ACV telt meer dan 500 000 leden', *De Volksmacht*, (8 januari 1949), 1.

431 'ICV-bestuursraad vergaderde te Brussel', *De Volksmacht*, (16 april 1949), 14.

432 P. FINET, 'De 33ste Internationale Arbeidsconferentie', *De Werker*, (15 juli 1970), 4.

433 P.FINET, 'De Vakbeweging en de internationale problemen', *De Werker*, (4 november 1950), 3.

434 'Resoluties goedgekeurd door het tweede Congres van het IVVV', *De Werker*, (4 augustus 1951), 8-9.

435 'Jef Rens benoemd tot Adjunct-Directeur-Generaal van het IAB', *De Werker*, (1 december 1951), 2.

Ondanks de uitgebreide informatie die in *De Werker* reeds verschenen was, bleef de kennis van de militanten over de IAO onvoldoende.⁴³⁶ In 1952 pakte *De Werker* opnieuw uit met een reeks artikelen over de IAO naar aanleiding van de laatste IAC. Het ledenblad begon met een algemene inleiding op de IAO. Een uitleg van het tripartisme kon niet ontbreken. De link met de VN kwam ook aan bod. Om het werk van de organisatie te verduidelijken, kregen de lezers ook een balans van de behaalde resultaten. Daarnaast ging de redacteur al dieper in op de werking van het IAB.⁴³⁷ Een volgend artikel besteedde aandacht aan het ontstaan van een internationale arbeidswetgeving. Voorlopers als Owen, Blanqui en Legrand kregen een prominente plaats, gevolgd door een overzicht van de belangrijkste syndicale conferenties die plaatsvonden rond de jaren 1900. Het Verdrag van Versailles, dat leidde tot de oprichting van de IAO, vormde het sluitstuk.⁴³⁸ Twee weken later ging *De Werker* dieper in op de structuur van de IAO. De redacteur prees de IAC omwille van haar driedigheids en de jaarlijkse bijeenkomsten. De tweeledige behandeling van kwesties op de agenda kreeg een kritische noot. De besluitvorming kon sneller verlopen naar de mening van het ABVV. Daarnaast ging de reeks een tweede maal dieper in op de taken van het IAB. De permanente zetel van België in de Raad van Beheer ontving een speciale vermelding.⁴³⁹ Een voorlaatste artikel behandelde de regionale conferenties en de industriële commissies. Het ABVV beschouwde de groeiende invloed van de eersten als een belangrijke vooruitgang voor de IAO. Problemen gerelateerd aan bepaalde gebieden konden op deze manier beter behandeld worden.⁴⁴⁰ De afsluiter van de reeks beschouwde de technische bijstand die het IAB leverde. Het werk van deskundigen van het Bureau over de ganse wereld was een typevoorbeeld van internationale samenwerking.⁴⁴¹ De Volksmacht was minder positief over de IAO. In oktober 1952 verscheen een artikel dat berichtte over een hiaat in de rechten van consultatieve verenigingen. Deze mochten geen vertegenwoordiger sturen

---

436 'Het vervoer op de weg op het internationale plan', *De Werker*, (25 augustus 1951), 6.

437 'De Internationale Arbeidsorganisatie', *De Werker*, (23 augustus 1952), 5.

438 'De Internationale Arbeidsorganisatie: De voorlopers', *De Werker*, (30 augustus 1952), 9.

439 'De organen van de Internationale Arbeidsorganisatie', *De Werker*, (13 september 1952), 8.

440 'De Internationale Arbeidsorganisatie: De regionale conferenties', *De Werker*, (27 september 1952), 6-7.

441 'De technische bijstand: voorbeeld van internationale samenwerking', *De Werker*, (11 oktober 1952), 3.

naar commissies van experts, wat voor het ICV een gemis betekende.⁴⁴²

Naar aanleiding van de IAC van 1953 verscheen in *De Werker* een ingekorte versie van het verslag van David Morse. Het bevatte een overzicht van de werkzaamheden van het afgelopen jaar en wierp tevens een blik op de toekomst.⁴⁴³ Twee weken later bood een artikel een diepere inblik op het werk van de conferentie. De taken van de IAC kwamen uitgebreid aan bod.⁴⁴⁴ De secretaris-generaal van de VN, Dag Hammarskjöld, had ook een bezoek gebracht aan de conferentie. Passages uit zijn lofrede aan de IAO verschenen in *De Werker*.⁴⁴⁵ De berichtgeving in het ledenblad van het ABVV was niet altijd even positief. De trage werking van de IAO bleef een punt waar verbetering noodzakelijk was.⁴⁴⁶ Enkele maanden later overlaadde Nathalis De Bock de organisatie weer met lof. De toetreding van de USSR tot de IAO was een belangrijke stap op weg naar wereldvrede.⁴⁴⁷ In een vorig hoofdstuk hebben we reeds aangekaart dat niet iedereen tevreden was met het nieuwe lidmaatschap van de Sovjet-Unie.⁴⁴⁸

De *Volksmacht* gaf in februari 1954 wat meer uitleg over de werking van de IAO.⁴⁴⁹ Het was een korte inleiding die niet te vergelijken viel met de uitvoerige beschrijvingen die verschenen in *De Werker*. Het ACV was dan ook minder overtuigd van de doeltreffendheid van internationale actie. De vermindering van de arbeidsduur mocht niet verschoven worden naar het internationale plan, want een internationale regeling kwam 'heel moeizaam' tot stand. Bovendien probeerden de werkgevers om arbeidskwesties te internationaliseren zodat ze verdwenen uit het onmiddellijke interessegebied van de werknemers.⁴⁵⁰

---

442 'ICV vergaderde te Gent', *De Volksmacht*, (4 oktober 1952), 16.

443 'De Internationale Arbeidsconferentie van 4 tot 27 juni', *De Werker*, (16 mei 1952), 4.

444 'De 36e Internationale Arbeidsconferentie van 4 tot 27 juni', *De Werker*, (30 mei 1953), 3.

445 'De IAO verdedigt de rechten van de mens', *De Werker*, (4 juli 1953), 7.

446 'Welzijn voor havenarbeiders: het IAB aan het werk', *De Werker*, (6 maart 1954), 7.

447 N. DE BOCK, 'De Internationale Arbeidsconferentie in dienst van de vrede', *De Werker*, (3 juli 1954), 1.

448 Cfr. *supra*, 58-59.

449 'Commissie voor het inlands vervoer vergaderde te Genève', *De Volksmacht*, (27 februari 1954), 5.

450 'Vermindering van de arbeidsduur: nationaal of internationaal probleem?', *De Volksmacht*, (14 augustus 1954), 12.

De problemen rond de petitie van het ACV voor de vijfdagenweek zijn al eerder aangehaald. Wat opvalt is dat de beide vakbonden hun houding veranderen. Het ABVV minimaliseerde de verwezenlijkingen van de IAO. Uiteindelijk gaven conventies geen enkele rechtszekerheid tenzij ze waren bekrachtigd door de nationale overheden. De IAO vervulde vooral een morele rol.⁴⁵¹ Het ACV daarentegen was volop overtuigd van de grote invloed van de organisatie bij de verwezenlijking van belangrijke elementen in de sociale wetgeving van België. De christelijke vakbond meende dat de achturedag er nooit had kunnen komen zonder de IAO.⁴⁵² De redenen voor de houding van beide vakbonden zijn al eerder behandeld.⁴⁵³ Na afloop van de IAC van 1955 was De Bock weer helemaal overtuigd van het belang van de IAO. Volgens hem moest de Belgische pers er veel meer aandacht aan besteden.⁴⁵⁴

De Werker wees ook op het belang van de IAO voor de ontwikkelingslanden. De organisatie nam steeds vaker belangrijke maatregelen ten voordele van de armere gebieden. De reden moest gezocht worden bij het groeiende aantal technische adviseurs uit die landen.⁴⁵⁵ Een evolutie waar het ABVV zelf liever niet toe bijdroeg.⁴⁵⁶ Het pas onafhankelijk geworden Tunesië wilde in 1956 toetreden tot de IAO. De Werker steunde de kandidatuur. Het Tunesische lidmaatschap zou grote gevolgen hebben voor de band met oud-kolonisator Frankrijk. Deze zou verplicht worden de rechten en plichten van Tunesië bij de IAO te erkennen.⁴⁵⁷

De IAC van 1956 toonde de groeiende onenigheid binnen de IAO. Het ABVV wilde zich niet neerleggen bij deze gang van zaken en bleef haar leden warm maken voor de organisatie. De integrale rede van David Morse tijdens de opening van de zitting werd afgedrukt in *De Werker*. Zijn toespraak bevatte een overzicht van de resultaten die de IAO de afgelopen jaren had bereikt.⁴⁵⁸

---

451 N. DE BOCK, 'De vermindering van de arbeidsduur', *De Werker*, (26 februari 1955), 1.

452 A. COOL, 'Is internationale propaganda voor de vijfdagenweek een afleidingsmanoeuvre?', *De Volksmacht*, (26 maart 1955), 14.

453 Cfr., supra: Hoofdstuk II: F.

454 N. DE BOCK, 'De Internationale Arbeidsconferentie', *De Werker*, (3 juli 1955), 3.

455 'De Internationale Arbeidsorganisatie en de arbeidsproblemen in Afrika', *De Werker*, (10 maart 1956), 7.

456 Cfr. supra, Hoofdstuk II.

457 'Tunesië vraagt om tot de IAO toe te treden', *De Werker*, (21 april 1956), 2.

458 'Rede van David Morse tijdens de 39ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie', *De*

Later dat jaar verscheen in *De Werker* ook nog een overzicht van nieuwe bekrachtigingen van internationale arbeidsconventies. De vooruitgang van de internationale arbeidswetgeving verdiende de aandacht van de Belgische arbeiders vond het ABVV, zij deden er tenslotte ook hun voordeel mee.⁴⁵⁹

Naar aanleiding van de 40ste zitting in 1957 publiceerde *De Werker* opnieuw een verslag van David Morse. Het bevatte een overzicht van de werkzaamheden van de IAO in 1956. De focus lag op het onderzoek en de uitbreiding van de technische bijstand van het IAB.⁴⁶⁰ Ter nagedachtenis van Albert Thomas, voormalig Directeur-Generaal van het IAB, hield de IAC een huldinging. Een verslag van deze gebeurtenis en een korte biografie van Thomas verschenen in *De Werker*.⁴⁶¹

Na afloop van de IAC van 1958 schreef De Bock een verslag van de werkzaamheden. Hij was vooral te spreken over de toename van het aantal lidstaten, waardoor de kracht van de IAO toenam.⁴⁶² Ook in *De Volksmacht* kreeg de IAO de nodige aandacht, maar opnieuw werd vooral de band met het ICV belicht. De lezers kregen een korte schets van de geschiedenis en de structuur van de IAO. Vervolgens werden de acties van de christelijke vakbeweging in de verf gezet. De auteur beschouwde de status van consultatief orgaan als een beloning voor de jarenlange inzet van het ICV. De algemene tenor van het artikel was uiterst positief voor de IAO.⁴⁶³

In 1959 vierde de IAO haar 40ste verjaardag. Zowel *De Volksmacht* als *De Werker* publiceerden een artikel over deze gebeurtenis. Beide weekbladen beschouwden de eigen vakbeweging als de grote bezieler van de IAO. *De Werker* wees Léon Jouhaux van de CGT, Samuel Gompers van de AFL en Emile Vandervelde aan als grondleggers van de organisatie. Het ABVV had de inzet van Vandervelde trouwens als voorbeeld genomen en gedurende 40 jaar een belangrijke rol gespeeld in de IAO, dixit *De Werker*.⁴⁶⁴ *De Volksmacht* liet niet na het werk van de christelijke vakbeweging in de IAO te onderstrepen. Het ICV

Werker, (14 juli 1956), 6-7.

459 'De vooruitgang der internationale arbeidswetgeving', *De Werker*, (15 december 1956), 2.

460 'De activiteit van de Internationale Arbeidsorganisatie in 1956', *De Werker*, (1 juni 1957), 7.

461 'De Internationale Arbeidsconferentie huldigt de nagedachtenis van Albert Thomas', *De Werker*, (22 juni 1957), 5.

462 'Een belangrijke zitting van de Internationale Arbeidsconferentie', *De Werker*, (5 juli 1958), 3.

463 'Het ICV en de Internationale Arbeidsorganisatie', *De Volksmacht*, (12 juli 1958), 12.

464 'De IAO bestaat 40 jaar', *De Werker*, (13 juni 1959), 4.

had zich vooral ingezet voor de bescherming van de vakbondsvrijheid.⁴⁶⁵ Enkele maanden later vierde ook de NAR het 40-jarig bestaan van de organisatie. De Werker benadrukte opnieuw het belangrijke werk van de Belgische socialisten voor de IAO.⁴⁶⁶ August Cool bedankte in naam van het ACV de IAO voor haar jarenlange inzet voor de verbetering van de sociale wetgeving.⁴⁶⁷

In 1960 mocht het ACV voor de eerste maal de arbeidersafgevaardigde aanduiden voor de IAC. De gevolgen waren duidelijk merkbaar in *De Volksmacht*. De IAC kreeg tijdens de bestudeerde periode nooit meer aandacht dan in 1960. De activiteiten van Cool werden van nabij gevolgd.⁴⁶⁸ Na afloop gaf Cool nog zijn visie op de gebeurtenissen tijdens de zitting.⁴⁶⁹ De Werker bleef intensief berichten over de IAC maar benadrukte vooral de inzet van Nathalis De Bock. Ondanks zijn mandaat van technisch adviseur was hij toch opnieuw verkozen tot lid van de Raad van Beheer.⁴⁷⁰

---

465 G. TESSIER, 'Veertig jaar Internationale Arbeidsorganisatie', *De Volksmacht*, (13 juni 1956), 9.

466 'De Nationale Arbeidsraad vierde te Brussel het veertigjarig bestaan van de IAO', *De Werker*, (24 oktober 1959), 5.

467 A. COOL, 'Bij de veertigste verjaardag van de Internationale Arbeidsorganisatie', *De Volksmacht*, (31 oktober 1959), 3.

468 'Echo's uit Genève en uit het Belgisch parlement', *De Volksmacht*, (2 juli 1960), 5.

469 A. COOL, 'Enkele beschouwingen over de IAO', *De Volksmacht*, (23 juli 1960), 1.

470 'De Internationale Arbeidsconferentie', *De Werker*, (25 juni 1960), 3.

Besluit

In het begin van dit onderzoek hebben we het centrale thema van deze verhandeling aangeboord: de houding van de Belgische vakbonden tegenover de IAO. Een eerste punt van studie was de samenstelling van de arbeidersafvaardiging van België op de IAC. De vooroorlogse verhouding bleef gedurende de hele periode behouden: het ABVV leverde de officiële afgevaardigde. Het ACV heeft dit monopolie doorheen de bestudeerde periode aangevallen, zij het met tussenpozen. Zowel socialistische als christen-democratische ministers namen vanaf 1948 het voornemen om een beurtrol in te stellen. In de praktijk veranderde er niet veel en de strijd mondde uit in een controle van de ledenaantallen. Hoewel het ABVV als winnaar uit de bus kwam, bleven de discussies duren. De onduidelijkheid van het akkoord uit 1951 over de aanduiding van de raadgevers leidde ertoe dat het ACV in 1954 het complete akkoord opzegde. Wanneer in 1958 het ACV de grootste werknemersorganisatie werd, bleek een beurtstelsel onafwendbaar. Toch leverde het ABVV alle inspanningen om het mandaat van 1959 terug in handen te krijgen. Wat ook lukte. Hetzelfde gebeurde in 1960, met minder resultaat. De voorgaande feiten doen vermoeden dat beide vakbonden veel belang hechtten aan hun vertegenwoordiging bij de IAO. De vraag rijst dan of een werkelijke internationale bekommernis aan de grondslag lag of dat nationale motieven de belangrijkste rol speelden.

Ook binnen de vakbonden leidde de verdeling tot discussies. BBTK en ACOD eisten verscheidene malen een mandaat van raadgever op, waardoor ze in mekaars vaarwater kwamen. Congolese kandidaat-adviseurs, aangevraagd door de nationale overheid en de IAO zelf, bleven geregeld in de kou staan omdat nationale centrales het mandaat voor zichzelf wilden. Het internationale van de IAO verdween op zulke momenten naar de achtergrond. Verder waren de vakbonden niet altijd even happig om deel te nemen aan IAO-bijeenkomsten. De ongeïnteresseerde houding van het ABVV voor de Commissie met betrekking tot de plantages in 1950 of de niet-deelname van het ACV aan verscheidene maritieme conferenties toonden dit aan.⁴⁷¹ Het

---

471 Naast de (waarschijnlijke) afwezigheid op de maritieme conferentie van 1946, nam het ACV ook niet deel aan de maritieme conferentie van 1956: 'Maritieme conferentie van het IAB', *De Werker*, (1 september 1956), 7.

geringe voordeel van de vakbonden bij deze samenkomsten zal wel een rol gespeeld hebben. Weer moeten we ons de vraag stellen of de internationale component dan wel belangrijk was.

De EAC van 1955 bood meer inzicht op dit vlak. De inspanningen van het ACV voor arbeidsduurvermindering waren, volgens Pasture, vooral onderdeel van een nationale strategie. Het feit dat na de EAC, toen het ACV in België resultaat begon te boeken, deze strijd bij de IAO op het achterplan verdween, lijkt deze stelling te ondersteunen. Ook bij het ABVV kregen nationale motieven de overhand. De stem van Nathalis De Bock tegen het voorstel van de christelijke vakbond had weinig van doen met een internationale ingesteldheid. Daarenboven minimaliseerde De Bock achteraf de daadkracht van de IAO. Een heus contrast met de lovende bewoordingen die de IAO voor- en nadien te beurt vielen. De nationale schoolstrijd was op dat moment belangrijker dan de internationale samenwerking.

Op basis van het beschikbare bronnenmateriaal menen wij dat de vertegenwoordiging bij het IAO vooral een nationale inslag had. De vakbond die de afgevaardigde mocht leveren, was in theorie de belangrijkste vakbond van het land. Het was dan ook geen wonder dat het ABVV dit mandaat en het daaraan gekoppelde nationale prestige ten allen prijze wilde behouden. Zodra de beurtrol was ingesteld, verloor het mandaat zijn grote aantrekkingskracht. In 1961 kon Nathalis De Bock op het laatste nippertje niet deelnemen aan de IAC. Cool nam het mandaat van afgevaardigde over, op vraag van De Bock zelf!⁴⁷²

Dit wil echter niet zeggen dat de Belgische vakbonden niet overtuigd waren van de capaciteiten van de IAO. De geringschattende houding van het WVV tegenover de IAO was een van de redenen waarom het ABVV uit de vakbondsinternationale stapte. De socialistische vakbond was tevreden dat het nieuw opgerichte IVVV veel positiever stond ten overstaan van de IAO en haar werking. Het IVVV en het ICV betwistten mandaten van landen die de waarden van de IAO ondergroeven. Het ACV stond volkomen achter deze acties. Het ABVV bleek meer te vinden voor samenwerking met de communisten, maar wel met het doel om aan de IAO meer macht en legitimiteit te geven. Toch mogen we niet uit het oog verliezen dat het IVVV soms ernstig verdeeld was

---

472 KADOC, *ACV – Archief August Cool*, 4.6.7, 'Internationale Arbeidsconferentie: 45ste zitting Genève, juni 1961', brief: Nathalis De Bock aan August Cool, 12 juni 1961.

over de te volgen strategie. Verder was de inzet van het ICV ten dele gebaseerd op een verlangen om uit de schaduw van de grote broer, het IVVV, te treden.

Het onderwerp over de eis tot gelijke verloning was vooral bedoeld om een inkijk te geven op een concreet probleem. Beide vakbonden waren voorstander van het principe “gelijk loon voor gelijk werk”. Het ABVV vond de bespreking ervan vooral een mannenzaak. In de IAO-Constitutie staat vermeld dat, wanneer er vrouwenzaken op de agenda staan, tenminste één van de technische adviseurs een vrouw moest zijn. Het ABVV stuurde een man naar de IAC, als expert in de materie. Het ACV koos wel voor Maria Nagels, maar in 1951 kon zij alleen maar deelnemen na de toekenning van een extra mandaat. Niet echt een blijk van vertrouwen. Na stemming van Conventie nr. 100 gebruikten de vakbondsvrouwen deze uitvoerig in hun argumentatie om gelijke verloning af te dwingen. Tijdens de bestudeerde periode waren zij zich misschien het meest bewust van de kracht van de IAO.

Het beeld van de IAO dat naar voren kwam in de syndicale pers was vrij genuanceerd. De organisatie werd geenszins afgebeeld als het wondermiddel in de strijd voor betere arbeidsvoorwaarden. Vanzelfsprekend wezen De Volksmacht en De Werker op de inspanningen die de IAO geleverd had en de resultaten die geboekt waren. Evenzeer werden de mankementen van de instelling belicht: de trage werking, de problemen met de communisten, het mindere belang voor de West-Europese arbeiders en dies meer. Toch kwam telkens weer een positieve eindbeoordeling bovendrijven. Het ABVV publiceerde de meeste artikelen over de IAO. De leden moesten vertrouwd worden met dit orgaan. Het monopolie van het ABVV op de aanduiding van de officiële afgevaardigde speelde waarschijnlijk een rol in deze uitgebreide berichtgeving. De toename aan verslagen in De Volksmacht tijdens en na het mandaat van August Cool in 1960 lijken dit te bevestigen.

Toch nog een kanttekening. Wij hebben de nationale archieven van ABVV en ACV onderzocht. Het is dan misschien enigszins logisch dat vooral de nationale component in de houding ten overstaan van de IAO naar voren komt. Uitgebreid onderzoek, in de IAO-archieven in Genève, zal misschien een ander licht laten schijnen op de behandelde materie.

Bibliografie

Werken:

ALCOCK, A.E., *History of the International Labour Organisation*, Londen, 1971.

BEGUIN, B., *Le tripartisme dans l'Organisation Internationale du Travail*, Genève, 1959.

BREPOELS, J., *Wat zoudt gij zonder 't werkvolk zijn? Anderhalve eeuw arbeidersstrijd in België*, Leuven, 1988.

BOONSTRA, K., *The ILO and the Netherlands: Different views concerning government influence on the relationship between workers and employers*, Leiden, 1996.

BUDINER, M., *La convention No 100 sur l'égalité de rémunération : problèmes de définition et d'application*, Parijs, 1975.

DAENEN, N. en BERLAEN, A., *De betekenis van de konventies van de internationale arbeidsorganisatie in de Belgische rechtssfeer 1919-1969*, 3 dln., Brussel, 1975.

DESIMPELAERE, C., *De Internationale Arbeidsorganisatie: een analyse van het stemgedrag van de Belgische partners op de Internationale arbeidsconferentie sedert W.O. II*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, departement Sociologie, 1990.

DIMITRIJEVIC, P., *L'Organisation Internationale du Travail: Histoire de la représentation patronale*, Genève, 1972.

DOLFEN, K., *De vrouw in het ACV en het ABVV gedurende de jaren zestig: analyse en vergelijking*, Onuitgegeven seminariewerk, Katholieke Universiteit Leuven, departement: Nieuwste Tijd, 1995.

GERARD, E. en WYNANTS, P. (red.), *Histoire du mouvement ouvrier chrétien en Belgique*, 2 delen, Leuven, 1994.

GHEBALI, V-Y., *The International Labour Organisation : a case study on the evolution of UN specialised agencies*, Dordrecht, 1989.

GUERIN, D., *Albert Thomas au BIT 1920-1932: De l'internationalisme à l'Europe*, Genève, 1996.

HEMMERIJCKX, R., *Van verzet tot koude oorlog, 1940-1949 : machtsstrijd om het ABVV*, Brussel, 2003.

HOSKYNS, C., *Integrating Gender: Women, Law and Politics in the European Union*, Londen, 1996.

HUNIN, J., *Het enfant terrible Camille Huysmans 1871-1968*, Amsterdam, 1999

JOHNSTON, G.A., *The International Labour Organisation: Its Work for Social and Economic Progress*, Londen, 1970.

LAMBRECHTS, E., *Vrouwenarbeid in België: het tewerkstellingsbeleid inzake vrouwelijke arbeidskrachten: 1930-1972*, Leuven, 1979

LEVINSON, C., *International Trade Unionism*, Londen, 1972.

MANSHOVEN, J., *Het Verbond der Belgische Nijverheid als sociale partner*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, departement Sociologie, 1972.

MORTON, A.L., *The life and ideas of Robert Owen*, Londen, 1962.

MUSAVYARABONA, G., *L'influence des organisations ouvrières chrétiennes au Congo et sur la politique coloniale belge*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Université Catholique de Louvain, departement: Histoire Contemporaine, 1974.

NTIBAZONKIZA, R., *Le syndicalisme congolais sous l'administration coloniale belge 1920-1960*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Université Catholique de Louvain, departement: Histoire Contemporaine, 1973.

OSAKWE, C., *The Participation of the Soviet Union in Universal International Organizations: A Political and Legal Analysis of Soviet Strategies and Aspirations inside ILO, UNESCO and WHO*, Leiden, 1972.

OSIEKE, E., *Constitutional Law and Practice in the International Labour Organisation* (Legal Aspects of International Organization. 5), Dordrecht, 1985.

PASTURE, P., *Histoire du syndicalisme chrétien international : la difficile recherche d'une troisième voie*, (Chemins de la Mémoire), Parijs, 1999.

PASTURE, P., *Kerk, Politiek en Sociale Actie: de unieke positie van de christelijke arbeidersbeweging in België 1944-1973*, (HIVA-Reeks 14), Leuven, 1992.

PASTURE, P. en MAMPUYS, J., *In de ban van het getal: Ledenanalyse van het ACV 1900-1990*, (HIVA-Reeks. 13.), Leuven, 1990.

PUYPE, F., *ABVV-Kongo, ontvoogdend element in een bevoogdende situatie? Voor-geschiedenis en werking*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Universiteit Gent, departement: Nieuwste Tijden, 1992

REINALDA, B. en VERHAAREN, N., *Vrouwenbeweging en Internationale Organisaties 1868-1986: een vergeten hoofdstuk uit de geschiedenis van internationale betrekkingen*, Nijmegen, 1990.

ROSSEEL, *Het beeld van de Sovjet-Unie tijdens de Koude Oorlog in het socialistische dagblad Vooruit van het Marshall-plan tot aan de Cuba-crisis*,

Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Universiteit Gent, departement: Nieuwste Tijden, 1999.

SALAH-BEY, A., *L'Organisation Internationale du Travail et le Syndicalisme Mondial (1945-1960)*, Parijs, 1963.

TIKRITI, A., *Tripartism and the international labour organisation: a study of the legal concept: its origins, function and evolution in the law of nations*, Stockholm, 1982.

VALTICOS, N., *De invloed van internationale arbeidsverdragen en -aanbevelingen van de Internationale Arbeidsorganisatie*, Deventer, 1979.

VALTICOS, N., *International Labour Law*, Deventer, 1979.

VANACHTER, O., *Arbeidsrecht: Deel I: Arbeidsovereenkomstenrecht*, Cursus, Katholieke Universiteit Leuven, departement Arbeidsrecht, 2004.

VANACHTER, O., *Arbeidsrecht: Deel II: Collectief Arbeidsrecht*, Cursus, Katholieke Universiteit Leuven, departement Arbeidsrecht, 2004.

VANDAELE, K., *'In het getal ligt onze macht'. Een politiek-wetenschappelijke analyse van de vakbondsledenevolutie in België, 1898-1995*, Onuitgegeven doctoraatsverhandeling, Universiteit Gent, departement: Politieke Wetenschappen, 2004.

VAN DAELE, J., *Van Gent tot Genève. Louis Varlez. Een biografie*, Gent, 2002.

VANDEBROEK, H., *Het geslacht van de arbeid : opvattingen over vrouwenarbeid in Belgische katholieke intellectuele kringen (1945-1960)*, Leuven, 2002

VAN DER LINDEN, M. red., *The International Confederation of Free Trade Unions*, Bern, 2000.

VAN GOETHEM, G., *De Internationale van Amsterdam : de wereld van het Internationaal Vakverbond (IVV) 1913-1945*, Gent, 2003.

VANTHEMSCHE, G., *La sécurité sociale : les origines du système belge : le présent face à son passé*, Brussel, 1994.

VOGEL-POLSKY, E. en TROCLET, L.E., *Du tripartisme à l'Organisation Internationale du Travail*, Brussel, 1966.

Artikels:

'Honderd jaar sociaal recht in België. De internationale en supranationale betrekkingen en normen', *Arbeidsblad*, 89 (1988).

BRUNFAUT, E. en VOGEL, E., 'Recht op gelijkheid van beloning', *Arbeidsblad*, 69

(1968).

MOLINA, O. en RHODES, M., 'Corporatism: The past, present and future of a concept', *Annual Review of Political Science*, 5 (2002).

PASTURE, P., 'In de buitenbaan. Essay over internationale syndicale culturen en structuren bij de oprichting van de EGKS', in P. VAN KEMSEKE (red.), *Diplomatieke cultuur*, Alfred Cauchie Reeks, Leuven, 2000.

PASTURE, P., 'Window of Opportunities or *trompe l'oil* ? The Myth of Labour Unity in Western Europe After 1944', G-R HORN en P. KENNEY (red.), *Transnational Moments of Change: European Society-1945, 1968, 1989*, Lanham, 2004.

ROBERT, A., 'Finet (Paul – Christophe – Eloi – Ghislain)', *Nouvelle biographie nationale*, II Brussel, 1988.

ROOD, M.G., 'Over prestaties en problemen van de 75-jarige ILO', *Sociaal Maandblad Arbeid*, 49 (1994).

SIMPSON, W.R., 'The ILO and tripartism: some reflections', *Monthly Labor Review*, 117 (1994).

SPRENGER, J.J.C., 'Serrarens, Petrus Josephus Servatius', *Biografisch woordenboek van het socialisme en de arbeidersbeweging in Nederland*, 3 (1988), 188-191.

TOSSTORFF, R., 'Towards international trade union unity', B. DE WILDE (red.), *International Conference. Colloque International. The Past and Future of International Trade Unionism. Passé et futur du syndicalisme international. Ghent, May 19-20, 2000. Gand, 19-20 mai, 2000*, Gent, International Association of Labour History Organisations (IALHI) / Amsab - Institute of Social History, 2001.

VALTICOS, N., 'Le Rôle des normes et des procédures de l'Organisation Internationale du Travail dans le développement de la situation syndicale en Pologne', *Revue des Sciences Morales & Politiques*, 137 (1982).

VOGEL-POLSKY, E. en TROCLET, L.E., 'Influence of international labour conventions on Belgian labour legislation', *International Labour Review*, 98 (1968), 389-424.

WERKMAN, P.E., 'Ruppert, Marinus', *Biografisch woordenboek van het socialisme en de arbeidersbeweging in Nederland*, 6 (1995), 188-192.

WINDMULLER, J.P., 'Soviet employers in the ILO: the experience of the 1930s', *International Review of Social History*, 6 (1961).

Bronnen:

Gedruke archivalische bronnen:

De bedrijvigheid van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België van 1945 tot 1947, Verslag van het XVde congres van het Algemeen Christelijk Vakverbond, Brussel, oktober 1947.

De bedrijvigheid van het Algemeen Christelijk Vakverbond van België van 1949 tot 1951, Verslag van het XVIIde congres van het Algemeen Christelijk Vakverbond, Brussel, oktober 1951.

De bedrijvigheid van het Algemeen Christelijk Vakverbond van 1951 tot 1953, Verslag van het XVIIIde congres van het Algemeen Christelijk Vakverbond, Brussel, oktober 1953.

De bedrijvigheid van het Algemeen Christelijk Vakverbond van 1953 tot 1955, Verslag van het XIXde congres van het Algemeen Christelijk Vakverbond, Brussel, september 1955.

De bedrijvigheid van het Algemeen Christelijk Vakverbond van 1958 tot 1960, Verslag van het XXIe congres van het Algemeen Christelijk Vakverbond, Brussel, oktober 1960.

ICV, Gelijk loon voor gelijke arbeid : beschouwingen over loonarbeid en loon van de vrouw, Kortrijk, 1947.

Moreel en administratief verslag van de jaren 1946 en 1947, Verslag van het statutair congres van het Algemeen Belgisch Vakverbond, Brussel, februari-maart 1948.

Moreel en administratief verslag van de jaren 1948-1949-1950, Verslag van het statutair congres van het Algemeen Belgisch Vakverbond, Brussel, mei 1951.

Moreel en administratief verslag van de jaren 1951 en 1952, Verslag van het statutair congres van het Algemeen Belgisch Vakverbond, Brussel, november 1953.

Moreel en administratief verslag van de jaren 1953-1954-1955, Verslag van het statutair congres van het Algemeen Belgisch Vakverbond, Brussel, mei 1956.

Moreel en administratief verslag van de jaren 1956-1957-1958, Verslag van het statutair congres van het Algemeen Belgisch Vakverbond, Brussel, november 1959.

Kranten en periodieken:

De Werker: weekblad van het Algemeen Belgisch Vakverbond, 1945-1960.

De Volksmacht, 1945-1960.

Onuitgegeven archivalische bronnen:

AMSAB, ABVV, nr. 280, 'Nationaal Bureau 1945'
AMSAB, ABVV, nr. 281, 'Nationaal Bureau 1946'
AMSAB, ABVV, nr. 282, 'Nationaal Bureau 1947'
AMSAB, ABVV, nr. 283, 'Nationaal Bureau 1948'
AMSAB, ABVV, nr. 284, 'Nationaal Bureau 1949'
AMSAB, ABVV, nr. 285, 'Nationaal Bureau 1950'
AMSAB, ABVV, nr. 286, 'Nationaal Bureau 1951'
AMSAB, ABVV, nr. 287, 'Nationaal Bureau 1952'
AMSAB, ABVV, nr. 288, 'Nationaal Bureau 1952'
AMSAB, ABVV, nr. 289, 'Nationaal Bureau 1953'
AMSAB, ABVV, nr. 290, 'Nationaal Bureau 1953'
AMSAB, ABVV, nr. 291, 'Nationaal Bureau 1954'
AMSAB, ABVV, nr. 292, 'Nationaal Bureau 1954'
AMSAB, ABVV, nr. 293, 'Nationaal Bureau 1955'
AMSAB, ABVV, nr. 294, 'Nationaal Bureau 1955'
AMSAB, ABVV, nr. 295, 'Nationaal Bureau 1956'
AMSAB, ABVV, nr. 296, 'Nationaal Bureau 1956'
AMSAB, ABVV, nr. 297, 'Nationaal Bureau 1957'
AMSAB, ABVV, nr. 298, 'Nationaal Bureau 1957'
AMSAB, ABVV, nr. 299, 'Nationaal Bureau 1958'
AMSAB, ABVV, nr. 300, 'Nationaal Bureau 1958'
AMSAB, ABVV, nr. 301, 'Nationaal Bureau 1959'
AMSAB, ABVV, nr. 302, 'Nationaal Bureau 1959'
AMSAB, ABVV, nr. 303, 'Nationaal Bureau 1960'
AMSAB, ABVV, nr. 304, 'Nationaal Bureau 1960'
AMSAB, ABVV, nr. 1414, 'Contacten met het IVVV'
AMSAB, ABVV, nr. 1415, 'Contacten met het IVVV'
AMSAB, ABVV, nr. 1465, 'Correspondentie met de IAO'
AMSAB, ABVV, nr. 1466, 'Correspondentie met de IAO'

KADOC, ACV – *Syndicale Dienst voor Vrouwen*, nr. 11, 'Gelijk loon'

KADOC, ACV – *Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 59, 'ACV – Bureau (44-49)'

KADOC, ACV – *Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 60, 'ACV – Bureau (50-53)'

KADOC, ACV – *Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 61, 'ACV – Bureau (54-56)'

KADOC, ACV – *Bestuursorganen en diverse medewerkers*, nr. 62, 'ACV – Bureau (57-60)'

KADOC, ACV – *Archief August Cool*, 4.6.1, 'Internationale Arbeidsconferentie: 38ste zitting, Genève, juni 1955', omslag 1

KADOC, ACV – *Archief August Cool*, 4.6.1, 'Internationale Arbeidsconferentie: 38ste zitting, Genève, juni 1955', omslag 2

KADOC, ACV – *Archief August Cool*, 4.6.2, 'Internationale Arbeidsconferentie: 39ste zitting, Genève, juni 1956', omslag 1

KADOC, ACV – *Archief August Cool*, 4.6.2, 'Internationale Arbeidsconferentie: 39ste zitting, Genève, juni 1956', omslag 2

KADOC, ACV – *Archief August Cool*, 4.6.3, 'Internationale Arbeidsconferentie: 40ste zitting, Genève, juni 1957'

KADOC, ACV – *Archief August Cool*, 4.6.4, 'Internationale Arbeidsconferentie: 41ste zitting, Genève, juni 1958'

KADOC, ACV – *Archief August Cool*, 4.6.5, 'Internationale Arbeidsconferentie: 43ste zitting, Genève, juni 1959'

KADOC, ACV – *Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting, Genève, juni 1960', omslag 1

KADOC, ACV – *Archief August Cool*, 4.6.6, 'Internationale Arbeidsconferentie: 44ste zitting, Genève, juni 1960', omslag 2

Samenvatting

Arbeid speelt een belangrijke rol in een mensenleven. De sociale status van de hedendaagse mens hangt grotendeels samen met het beroep dat hij uitoefent. Het is een wereld op zich die gereguleerd wordt door nationale en supranationale regels en wetten. De situatie was ooit anders. Arbeiders waren het slachtoffer van uitbuiting en armoede. De staat zag zich genoodzaakt steeds vaker in te grijpen. Toch werd het gebruik van eenzijdige nationale maatregelen afgewezen omdat deze de concurrentiepositie van de staat verslechterden. De enige oplossing waren supranationale maatregelen. Vanaf de jaren 1880 vonden verscheidene internationale conferenties plaats. Het deelnemende veld bestond vooral uit Europese landen, af en toe aangevuld met de Verenigde Staten. Tijdens de Eerste Wereldoorlog opperde de Amerikaanse president Wilson zijn idee voor de oprichting van een Volkenbond. Deze moest zorgen voor vrede tussen de landen. De oprichting van een internationaal orgaan voor de arbeid, met een voortrekkersrol op het gebied van sociale rechtvaardigheid, werd hieraan gekoppeld. Het naoorlogse Verdrag van Versailles voorzag dan ook in de oprichting van de Internationale Arbeidsorganisatie, een orgaan waarin niet alleen regeringen zouden zetelen, maar ook afgevaardigden van arbeiders en werkgevers. Het geroemde tripartisme van de IAO was geboren, een uniek concept voor internationale organisaties.

Het onderwerp van deze verhandeling richt zich op de Belgische vakbonden binnen deze internationale context. Het centrale onderzoeksthema is de houding van het ACV en ABVV ten opzichte van de IAO van 1945 tot 1960.

Een eerste hoofdstuk geeft een inwijding in de samenstelling en taken van de IAO. Deze basiskennis is vereist voor de verdere hoofdstukken. De IAO bezit namelijk unieke eigenschappen en een speciale manier van werken. In een tweede hoofdstuk gaan we de Belgische vakbondsafvaardiging van naderbij bekijken. We zullen bekijken op welke manier die afvaardiging werd samengesteld. Gedurende de bestudeerde periode zijn er heel wat conflicten geweest tussen het ABVV en het ACV over wie de officiële afgevaardigde mocht leveren. Mede hierdoor gingen de vakbonden over tot een ledentelling om te bepalen wie de meeste representativiteit bezit. Na dit omvangrijk hoofdstuk komt de

internationale situatie aan bod, te beginnen met de Koude Oorlog. Tot 1954 maakte de USSR geen deel uit van de IAO. Voor de communisten was de IAO een handpop van het kapitalisme. Het hernieuwde lidmaatschap van de USSR leidde tot grote conflicten binnen de IAO. Ook de Belgische vakbondsafvaardiging was hierbij betrokken. Het na de oorlog opgerichte WVV, een internationale eenheidsvakbond, spatte enkele jaren later uiteen als gevolg van onenigheid over het Marshallplan tussen Oost en West. Het IVVV en het ICV kenden onderlinge strubbelingen over de vertegenwoordiging binnen de IAO. De rol van de Belgische vakbonden in deze internationale vakverenigingen komt ook aan bod, voor zover het de IAO betreft. In een volgende hoofdstuk bestuderen we de eis tot gelijke beloning. Een van de belangrijkste besluiten van de IAO tijdens de bestudeerde periode handelde over deze materie. In 1951 stemde de IAC Conventie nr. 100 met betrekking tot de gelijke verloning in 1951. De vrouwenbeweging binnen de vakbonden gebruikte deze conventie veelvuldig om haar eisen kracht bij te zetten. Dit stond in schril contrast met het merendeel van de andere conventies die ofwel te zeer gericht waren op een specifieke sector ofwel te weinig belang hadden voor de Belgische situatie. Om af te sluiten zullen we een kijkje nemen in de syndicale pers. Voor de gewone vakbondsleden was dit een van de weinige kanalen waarlangs zij in contact konden komen met de IAO.